חידושי רבינו המחבר זצוק"ל על הרמב"ם הל' עבודת יוה"כ העתקנו מספרו כתי"ק "הר הבית" על הרמב"ם חידושי הרמב"ם הלכות עבודת יוה"כ פרק א א) פרק א ה"א ושניהם משל כ"ג.

עיין מים חיים שכ' אם אירע פסול קודם הקרבת פר בא הפר מזה שמשמש תחתיו וכן מוכח בתוס' וכו' ע"ש. וצ"ע שהרי כ' תוס' להדיא במגילה (ט':) ד"ה אין בין כהן המשמש וכו' שבא מאת כהן הנפסל והוא נקרא משמש וכן איתא בירושלמי וצ"ע לדעתי.

גם מה שכ' אם נפסל באמצע מתנות גומר השני ממקום שפסק הראשון ע"ש דעתי לכתוב בזה אי"ה לקמן. אח"ז ראיתי במ"ח לקמן פ"ה הי"ג כ' בעצמו כן ע"ש: ב) ה"ב עבודת ט"ו בהמות אלו וכו'.

עיין כ"מ הביא בשם הריטב"א דמדאורייתא הוי רק בעבודת היום ממש. אבל השאר כשרות בכהן הדיוט רק מצוה בכ"ג וכו'.

ועיין מ"ח שהקשה מתוס' יומא (לב: ד"ה הוי עבודה באחר וכו') וכן בחולין (כ"ט:) שהקשו שם מה פריך הש"ס הוי לי' עבודה באחר וכו' הא שחיטה לאו עבודה היא וכו'. ותי' מריקה צורך קבלה.

או כיון דמירוק אין מעכב בחולין הדר הוי עבודה ע"ש. עכ"פ פשיטא להו דשאר עבודות אף שאינן עבודת היום אפ"ה בעי' כ"ג כדתנן פ' בא לו ופ"ב דהוריות דכל העבודות ביוה"כ הם בכ"ג יע"ש.

והנה לכאורה קשה באמת מה הביא ראי' כלל. הרי שם שפיר כ' תוס' דשאר עבודות נהי דאינו מעכב מ"מ לכתחלה בעי כ"ג.

וא"כ ס"ס פריך הש"ס שפיר הרי הוי עבודה באחר ולכתחלה עכ"פ בעי כ"ג. רק הקשו הא שחיטה לאו עבודה ואף לכתחלה לא בעי כ"ג.

והא דתי' שם די"ל פסול דרבנן היינו ג"כ לכתחלה. אך יראה דעדיין קשה מה שכ' שם הא איכא דמכשיר אף שחיטת פרו בזר ואף מאן דפוסל מ"מ היינו דוקא פרו אבל תמיד לא וכו' ע"ש.

משמע דלמ"ד אף פרו כשר אף אי לא הוי חילוק בין פרו וכו' הוי ג"כ קשה ות"ל הא אף למ"ד זה נהי דכשר בדיעבד עכ"פ לכתחלה פסול דהא כתיב בי' אהרן. והרי אנן דפסקינן פרו כשר בזר.

אפ"ה לכתחלה בעינן כ"ג כמו שפסק הרמב"ם ריש ה' פ"ה. וכמו כן קשה לכאורה על הרשב"א שם בחי' לחולין שכ' דילפינן מפרו של כ"ג כל הקרבנות.

ואזיל הש"ס שם למ"ד פרו פסול וכו'. ות"ל אף למ"ד כשירה מ"מ לכתחלה אסור ועיין בר"ן בחי' שם שפי' באמת דקושית הש"ס הי' על לכתחלה.

ותוס' ורשב"א צ"ל סוברים דלשון הש"ס דתנן כל עבודות וכו' משמע שרוצה להביא ראי' דאף בדיעבד פסול וכו' ולכך הקשו שפיר. ועכ"פ יראה דסברי תוס' דשאר עבודות ג"כ פסול אף בדיעבד.

ואף הר"ן בחי' לחולין הנ"ל יראה מדבריו דסובר דאף בדיעבד פסול שאר עבודות. רק על שחיטה כ' דהוי רק לכתחלה וק"ל.

אבל עכ"פ לפ"ז על הריטב"א לא קשה כ"כ דהוא מפרש כפי' הר"ן דקו' הש"ס רק על לכתחלה. וכל שאר עבודות באמת הוי רק לכתחלה.

גם י"ל כפי הנראה מלשון הריטב"א יראה דאף בשאר עבודות פסול רק הפסול הוא מדרבנן דכן יראה הלשון מדאורייתא כשירות רק מצוה בכ"ג. משמע דהמצוה הוא דאורייתא ועדיין צ"ע דאפשר כוונתו המצוה גופה היא דרבנן ודוחק.

והנה בשחיטה פסק הרמב"ם ריש ה' פ"ה דאף פרו של אהרן כשר בדיעבד אם שחטו זר וכו' ע"ש. ולדעת תוס' הנ"ל לחד תי' פסול מדרבנן עיין מ"ח הביא זה.

ועכ"פ לדעת הרמב"ם נהי דכשר בדיעבד עכ"פ מוכח מדבריו דלכתחלה אף שאר שחיטות צריך כ"ג והנה לפי מה שכ' המ"ח דבשאר עבודות ג"כ בדיעבד פסול דהכי גמירי. וא"כ רק בשחיטה דלאו עבודה הוי רק לכתחלה א"כ קשה שאר שחיטות מנ"ל דבעי לכתחלה כ"ג.

וי"ל כסברת רשב"א דגמרינן מפרו של אהרן גם אפשר בלא"ה מדרבנן וק"ל. ועיין לח"מ שהקשה לדעת הריטב"א הא דתני ביומא (ע"ג.

) ובהוריות (דף י"ב) דברים שבין כ"ג לכ"ה וחשוב עבודת יוהכ"פ אין כשירות אלא בו וכו'. ואמאי לא חשיב ג"כ שאר עבודות שאינן עבודת היום דכ"ג בעי לכתחלה ע"ש.

ולכאורה הרי אף להחולקים על הריטב"א אמאי לא חשיב ג"כ שחיטה דלכתחלה בעי כ"ג. וי"ל ואין להאריך: ג) שם הכל עשוי בכ"ג נשוי וכו' עי' מ"ח שכ' דהיינו דוקא נשוי אבל קידושין לחוד לא מהני דלא כדעת ירוש' ע"ש: מה דקשה על הרמב"ם שפסק כאן כרבנן דלא חיישינן שמא ימות.

ובפ"י מה' תרומות פסק ה"ז גיטך שעה אחת קודם מיתתי אסורה מיד לאכול משום שמא ימות. עי' תשו' ח"צ סי' ק"ו ושער המלך ה' סוכה, ועי' לח"מ פ"א מה' נזירות ביאר כ"ז.

ובחי' לסוכה הארכתי ואין כאן מקומו. מה שצריך להזכיר עוד הא דכהן אחר משמש אם אירע בראשון פסול אף בזמן שהי' שמן המשחה עכ"פ השני לא הי' מושחין אותו כמו שכ' הרמב"ן פ' אחרי מות.

וע' באר שבע בהוריות (יג) פילפל בזה ע"ש וכפי הנראה אף אחר יוהכ"פ דאמרינן השני כל מצות כהונה גדולה עליו ואם מת הראשון ממנין אותו א"צ למשוח אותו ועדיין צ"ע בזה. ועיין פ"ח מה' כלי המקדש ע"ש: ד) ה"ג ודבר זה קבלה מפי משה רבינו וכו' עיין מ"ח שהקשה דבש"ס משמע דהוי דאורייתא וכו' יעו"ש.

יראה מדבריו שהבין דמה שכ' הרמב"ם דבר זה קבלה היינו מדרבנן. וצ"ע דיראה דהוי דאורייתא רק לא מפורש בקרא וכעין זה מצינו כמה פעמים.

ועיין לקמן פ"ב מה' פרה ה"ב שם כ' גבי פרה דהוי ג"כ קבלה. והקשה שם המ"ל דיראה בש"ס דגבי פרה הוי רק דרבנן יע"ש.

מבואר להדיא שהבין דקבלה הוי דאורייתא וק"ל, ובחי' ליומא ישבתי קו' המ"ל ואין להאריך פה: ה) שם עבר יוהכ"פ וכו' הנה הרמב"ם פסק כר"י. ועיין מ"ח שהביא לשון רש"י שכ' בהא דאם עבר ועבד עבודתו כשירה וכו' היינו ככ"ג אבל בד' בגדים פסול דהוי מחוסר בגדים.

וכ' דלפ"ז קשה אם כן למה לי הטעם משום מעלין בקודש וכו' ת"ל בלא"ה משום מחוסרבגדים וכו' ולכך פי' תוס' דכ"ג מתמנה בפה ומסתלק בפה וכו'. ודעת הרמב"ם יראה כרש"י ע"ש יראה שסובר דלתוס' כיון דמסתלק בפה.

א"כ ממילא כיון דמשום איבה אין רשאי להשתמש ככ"ג א"כ ממילא מסתלק. רק אפ"ה אין משמש ככהן הדיוט משום מעלין בקודש וכו'.

אבל עכ"פ אין מצות כהונה גדולה עליו לאסור באלמנה. ולכך כ' דע"כ סובר הרמב"ם כרש"י מדכ' וכל מצות כהונה גדולה עליו וכו'.

ולדידי צ"ע דיראה ודאי. דאף תוס' מודים דגם לר"י מצות כ"ג עליו.

רק אילו הי' באפשרי לו לשמש ככ"ה] ודאי הי' ראוי לסלקו כדי שיעשה עבודה ככ"ה עכ"פ. אבל כיון דס"ס לא ישתמש ככ"ה משום מעלין וכו' א"כ מדוע יסלקו אותו ונשאר מצות כ"ג עליו והבן וכ"כ בחי' ליומא שם: ו) שם ואם מת זה מתמנה תחתיו וכו' כבר כ' לעיל דמבואר ברמב"ן פ' אחרי דא"צ למשוח זה שמפרישין.

וא"כ יש לספק מה שכ' הרמב"ם "מתמנה תחתיו" אם הכוונה שצריך למשוח אותו עתה בזמן שיש שמן המשחה. או רק פשוט ממנין היינו הקהל ממנין אותו שהם מרוצים בו.

גם יראה שא"צ שוב עתה לחנכו. ועיין יומא (דף ה' ע"א) דמוכיח שם דהפרשת שבעה לא מעכב מדקתני מתקינין ולא קתני מפרישין וכו'.

והיינו כיון דזה השני א"צ הפרשה ע"כ דלא מעכב. א"כ לפ"ז נימא משיחה בשמן בזמן דאיכא ג"כ לא מעכב.

ובש"ס שם משמע רק משיחה שבעה לא מעכב וצ"ע עוד אי"ה: ז) ה"ד ואם חל יום ג' או ז' בשבת דוחין וכו'. לכאורה קשה קצת דשם בש"ס קאי לר"מ דסבר כל יום מזין או בפרה קאמר שפיר בשבת דוחין.

משא"כ לדידן דביוה"כ אין מזין רק ג' וז'. א"כ אם חל בשבת ג' נימא דיזו ביום ב' מספק שלישי דשמא נטמא יום שלפני פרישתו.

ומאי שיכולין לתקן אמאי לא נתקן. וכן אם חל בשבת ז' יזו יום ב' ויום ו' מספק שלישי ושביעי.

ואם נאמר דכוונת הרמב"ם באמת כן ניחא. ועי' מ"ח שכ' דמשו"ה לא שייך שיפרישו אותו באופן כדי שלא יחול ג' או ז' בשבת משום דיוהכ"פ לאו בדידן תלוי ע"ש וכמבואר בש"ס.

ולהנ"ל בלא"ה ניחא משום דעכ"פ תתקיים הזאה בספק אך לשון הרמב"ם משמע דוחין ממש וצ"ע כעת וק"ל: ה"ז לפני ארון וכו' ובבית שני במקום ארון. מ"ח ע"ש: ח) שם משביעין אותו וכו'.

ראיתי בס' צרור החיים שהק' הרי אין שבועה חלה על דבר מצוה ולפי טעותו מצוה הוא להקטיר מבחוץ (כעת אין ס' הנ"ל ת"י לעיין מה שתי'). ונ"ל דמ"מ הוי שבועת שוא וא"כ ודאי יפרוש וק"ל.

אך ראיתי במ"ח כאן שהקשה קו' זו קצת באופן אחר שהרי הוא אונס כדי לקיים מצות הקטרה בחוץ לפי טעותו. ע"ש שתי' דאף לדידהו הוי רשות ע"ש.

ובזה אפשר לא שייך תי' הנ"ל. אך גם בזה נראה דלא שייך אונס.

דלא עדיף לכאורה מעשה דוחה ל"ת. ובעינן בעידנא דמיעקר לאו מקיים עשה.

ומנ"ל לומר דשבועה הואיל ואיתא בשאלה גרע לענין זה וק"ל וקצת יש לפקפק מכח עשה דרבים לא בעינן בעידנא וכו' כמו שכ' הר"ן סוף ר"ה גבי שופר של ר"ה אין מפקחין עליו את הגל וכו' ואין להאריך: ט) שם עיין לח"מ ועוד קשה דרב פפא וכו' ע"ש. וזה י"ל קצת כמו שכ' שם הכ"מ פי"ג מה' מע"ק די"ל ברייתא אתי דלא כהלכתא.

א"כ ה"נ ר"פ מוקי הך ברייתא דתני ללמדו חפינה בבית אבטינס סברא כהך ברייתא דמנחות לענין קמיצה. אבל הוא לא סבר הכי וק"ל.

גם קו' ראשונה י"ל קצת דדוקא ללמוד גוף החפינה שלא יהי' פחות או יותר זו היא עבודה קשה שאפשר ללמוד. אבל איך יקטיר בפנים כדי שלא יכוה ידיו זה אפשר דלא שייך ללמוד וצ"ע: י) שם ואתה שלוחינו ושליח ב"ד וכו'.

עיין שיורי כנה"ג הקשה מדוע לא הביא מסקנת הש"ס (דף י"ט ע"ב) שלוחינו היינו משביעין אותך על דעתינו ע"ש. ועיין תוס' שם ד"ה מי איכא מידי י"ל קצת ע"ש: כעת לא מצאתי מבואר אם חילוק מלאכות ליוהכ"פ.

דקיי"ל אין חילוק מלאכות ליו"ט. ביוהכ"פ מה דינו.

ולענין מחמר ותחומין ושביתת בהמתו עיין ש"א: יא) פרק ב ה"ב וחמש טבילות וכו' בחי' ליומא (דף ל') כ' דלכאורה ק"ק כיון דמבואר דחמש טבילות ועשרה קידושין הילכתא גמירי וכו'. א"כ איך שייך לומר טבילה ראשונה הוי רק דרבנן כמו שכ' הרמב"ם ה"ג.

ובסוגיא הי' מקום קצת לומר כל הפלפול שם בשאר ימות השנה. אבל יוה"כ הוי דאו' מהלכה כנ"ל.

אבל הרמב"ם יראה בהדיא כאן דאף יוה"כ הוי דרבנן. וצ"ל דבאמת גמירי ארבע טבילות.

רק ממילא צריך גם תחילה לטבול כדי להוסיף כוונתו ועדיין צ"ע ובסוגיא הארכתי קצת: יב) עי' לח"מ שהקשה על הרמב"ן מדוע פסק דלא כר"ע. וזכורני דבלימוד הסוגיא יישבתי זה וכעת נשכח ממני ואולי אזכה עוד אי"ה.

ועיין מ"ח. ועיין עקידת יצחק פ' אחרי מות בזה ג"כ.

ושם פי' הפסוק ובא אהרן אל אוהל מועד וכו'. היינו שבא מהיכל אל עזרה ושם פשט אפשר בגדי בד הראשונים ואפשר נגנזים שם.

ולבש איצטלית משלו לקרות בתורה. ואח"כ יצא גם מן העזרה ולובש בגדי זהב לאילו ואיל העם וכו' ולכף ומחתה הי' יכול לעשות בגדי בד משלו כמבואר בש"ס (לה:) וברש"י שם לחלק בין בגדי בד ראשונים לשניים.

ועיין רמב"ם פ"ח מה' כלי מקדש שם פסק אף עבודת ציבור ממש יכול לנדב יחיד ובלבד שימסרנה לציבור. ועיין מ"ל שם: ה"ג שאינה רק להוסיף כוונתו וכו' עיין מ"ח שכ' [דמשמע] מגמ' דאפ"ה חציצה פוסל אף בטבילה ראשונה ע"ש: יג) ה"ד הי' כ"ג זקן וכו'.

עיין לח"מ. וקצת אמרנו ליישב דהרי קיי"ל אסור לטבול בחמין בשבת ויו"ט.

ומשמע אף בפושרין אסור. לכך הוצרך לומר אין שבות במקדש דאל"כ אסור משום יוהכ"פ כשבת ועכ"פ כיו"ט וק"ל.

עיין מ"ח שהעלה כיון שהטעם משום אין שבות וכו'. א"כ זה דוקא בשאר טבילות ולא בטבילה ראשונה כיון שהי' בחול.

וכן משמע לשון המשנה דתני לה רק בטבילה שני' ע"ש. ולשון הרמב"ם יראה דאף בטבילה ראשונה ש"ד וק"ל: יד) שם או מערבין מים חמין וכו'.

עיין מ"ח שהקשה דבירושלמי לא משמע כן. דפריך שם ויחמו לו חמין ומשני שמא יאמרו כ"ג טובל בשאובין וכו' ע"ש.

ואפשר לומר דקו' הירושלמי הי' שיחמו לו חמין ממש בערב יוהכ"פ. ולזה תי' דמיחזי כשאובין וק"ל.

עוד הקשה אי ס"ד דשרי ע"י עירוב חמין. א"כ מדוע נתיר לו ע"י עששיות דהוי שבות משום מצרף.

לפי מה שכ' לעיל דהשבות הוא משום חמין וכו' ניחא וק"ל. ועיין שיורי כנה"ג כ' באמת יש צידדו דהך שאין שבות קאי רק על עששיות.

אבל לערב חמין אף בחוץ שרי. וכ' בשם הרדב"ז שחולק בזה ע"ש: טו) ה"ה והיום בקיתון של זהב וכו' משום דכל כלי שרת כשר ולאו דוקא כיור כמו דמבואר בזבחים (כב) ותוס' יומא סוף (מ"ד:).

ועיין מ"ח שהביא דעת רש"י והרע"ב פ"ג דיומא משנה ב' שסוברים דקידוש הראשון הי' מן הכיור ומה שהשיג התויו"ט תמה המ"ח. דהרי בירושלמי איכא מ"ד שסובר כן לחלק בין קידוש ראשון לשאר קידושים ע"ש.

אך כ' דמלשון הרמב"ם כאן משמע דאין חילוק. גם הביא לשון הרדב"ז שכ' דהקיתון הי' סמוך לבית הטבילה משום חולשא דכ"ג.

ותמה מלשון ירושלמי דמבואר שם שצריך שיהי' במקום כיור ע"ש, וקצת הי' נראה דדעת רש"י והרע"ב כרדב"ז. ומשו"הקידוש ראשון הי' בכיור כיון דודאי לא הי' באפשר להביא קיתון סמוך לבית הטבילה שהי' בחול וק"ל.

גם יש ליישב עפ"ז קו' המ"ח שהקשה על הרדב"ז שכ' הטעם משום חולשא דכ"ג. והרי בש"ס הטעם משום כבודו וכו' ולהנ"ל י"ל בטבילה ראשונה ע"כ הטעם רק משום כבודו כיון דא"א לקדש סמוך לבית הטבילה משא"כ שאר קידושים ג"כ משום חולשא ואין להאריך: שם והיום חותה במחתה של זהב ובה נכנס עיין מ"ש רפ"ד לענין הולכת מחתה מי שהי' מוליך וכו' ע"ש.

ועיין עוד במ"ח איזה שינויים בין יוהכ"פ לשאר ימות השנה ע"ש: שם כדי להדר המזבח. עיין מ"ח שכ' דרש"י ורע"ב סוברין דמזו לוקחין אש להקטיר לפני ולפנים.

אבל הרמב"ם סובר דמן מערכה גדולה לוקחין להקטיר וזו הי' רק להדרו ע"ש: טז) ה"ו א' ע"י עצמו וכו'. מה שחוזר וכולל עצמו בוידוי ב' משום שלא יראה שעושה עצמו זכאי.

עי' מ"ח ומה שלא חוזר ואומר בוידוי ג' בני אהרן וכו' משום דאטו בני אהרן לאו בכלל ישראל נינהו כמבואר בש"ס (ס"ו ע"א). וקצת צריך להבין נימא ג"כ כדי שלא יראו כבר זכאים.

אך ז"א חדא דזה שייך דוקא על עצמו ולא על שאר כהנים. וגם הלא וידוי ג' מכפר על שאר עבירות מה שלא כיפרו כלל ב' וידויים הראשונים וק"ל: יז) ה"ז ומבליעו בנעימות וכו' עיין לח"מ, ולכאורה כאן לא שייך פי' רש"י כי שאר הכהנים לא אמרו כלל עמו בשלמא בקידושין שם דאיירי בשאר ימות השנה בשעת נשיאת כפים שהי' אומרים הכל רק יש שלא ידעו וק"ל.

גם מה שהקשה דשם לא קאי רק על שם בן] י"ב. ולא על שם בן ד' עיין רדב"ז ח"א בלשונות הרמב"ם (סי' לה) שם כ' דשם בן י"ב מ"ב כ"ב ע"ב כולם נקראו שם המפורש.

כללא דמילתא כל היוצא משם בן ד ע"ש. אח"ז ראיתי כי כן כ' המ"ח: ודע כי עכ"פ נראה דביוה"כ הי' אומר רק שם בן ד"י ומה דקשה מדוע הי' כורעין דוקא ביוהכ"פ הלא בכל השנה היו אומרים במקדש השם ככתבו.

עיין תיו"ט פ"ו משנה ב' הביא בשם מהרמ"ק ס' עבודת יוהכ"פ שכ' החילוק בנקודות שהי' אומר ביוהכ"פ ניקוד חולם סגול קמץ סגול ע"ש. וראיתי כן במ"ח כאן הביא ג"כ זה ע"ש.

עיין תשו' רדב"ז ח"ב סי' תת"י שהקשה שם על הפייט שסידר והכהנים והעם וכו'. והרי לא נמצא זה בתלמוד וכ' דהוא מירושלמי ע"ש.

וצע"ג דהרי מבואר כן במתני' (דף סו.).

וזה הקשה לי חכם גדול ירושלמי שהי' פה לגבות מעות א"י ושמו הנאה מ' ישראל חיים סיגרי נ"י ואפשר כוונתו שם על שאר נוסח וצ"ע: יח) שם ואומר להם תטהרו וכו'. עיין מ"ח שהקשה שלא נמצא זו בשום דוכתא ע"ש ועיין זוהר פ' אחרי איתא כן.

ומכאן קצת ראי' אשר הרמב"ם סוף ימיו הי' לו ס' הזוהר ע' שושן סודות: יט) עוד נזכיר הנה כאן כ' הרמב"ם ואומרים בשכמל"ו. וכ"כ פ"ד מה' תעניות הט"ו גבי תענית שם וכמבואר בש"ס תענית (דף טז ע"ב) לענין תענית כשהי' מתפללין בהר הבית ע"ש.

ושם יליף מנין שאין עונין אמן במקדש שנאמר קומו ברכו את ד' וכו' על כל ברכה וברכה תן תהלה ומדכתיב שם ויברכו את שם כבודך וכו' משמע שמברכין בשכמל"ו עיין רש"י שם. וביומא (דף לז ע"א) קאמר אהא דתנן והן עונין אחריו וכו' דכתיב כי שם ד' אקרא הבו גודל וכו'.

היינו בשעה שקורא שם ה' הבו גודל וכו'. ומזה יליף לענות אמן בפ' מי שמתו דף כ"א וא"כ קשה.

וצ"ל דהש"ס מביא רק הלימוד שצריך לענות עכ"פ על ברכת הש"ץ רק מה שמשנין במקדש מגבולין זה יליף מקרא דתענית הנ"ל וק"ל ועי' סוטה (דף מ' ע"ב) שם יליף לענין נשיאת כפים במקדש ג"כ דאין עונין אמן במקדש מהך קרא דתענית וע' רמב"ם פי' המשנה שם וכן פסק פי"ד מה' תפלה שהי' עונין בנ"כ ברוך ה' מן העולם ועד העולם ע"ש וצריך ביאור.

עי' באר שבע בסוטה שם. עכ"פ מבואר דאף במקום שלא הי' מזכיר השם ככתבו אפ"ה הי' עונין בשכמל"ו ולא אמן במקדש דהרי בתענית יראה ודאי שלא הי' אומר השם ככתבו ואפ"ה היו עונין בשכמל"ו כנ"ל וע' דברי דוד פ' האזינו שם העלה בפשיטות דאף במקדש מקום שלא הי' מזכיר השם ככתבו הי' עונין אמן.

והוכיח זה מהך דברכות הנ"ל דיליף מקרא דכי שם ד' אקרא וכו' וכ' רש"י שם כדיליף ביומא ע"ש. ולדידי יראה כנ"ל דמהך קרא ילפינן רק דעונין וכנ"ל וק"ל: ודע עוד דתוס' בסוטה שם (דף מ' ע"ב) הנ"ל סוברים דבאמת אף בשאר ימות השנה הי' כורעין כששמעו ה' ככתבו.

אך התיו"ט כ' שם כשיטתו הנ"ל דדוקא ביוהכ"פ שהי' שינוי בנקודות ע"ש. ודע עוד דשם בסוטה אמרינן ברכת כהנים במקדש הי' עושין אותו ברכה אחת הואיל ואין הפסק בין הפסוקים שאין עונין אמן.

והקשו תוס' שם ת"ל הרי היו עונין בשכמל"ו. ותי' דזה היו עונין מיד כשהיו שומעין השם ע"ש והרמב"ם פי"ד מה' תפלה הנ"ל כ' שהי' אומרים במקדש כל שלשה פסוקים יחד.

ואח"כ הי' עונין ברוך ה' מן העולם וכו'. [וזהו כפי שיטתו שם שלא היו עונין בנ"כ בשכמל"ו רק ברוך ה' וכו' כנ"ל].

וא"כ יש לספק ביוהכ"פ שהיו כורעין אם בסוף כל וידוי אף שהי' בתוך וידוי אחת ג' פעמים הזכרת השם. אך יראה שהיו כורעין מיד בשם הראשון.

והיו בכריעה עד סוף וכל פעם אומרים בשכמל"ו וצ"ע: ע' מ"ח שכ' מכאן שצריך לומר בכל פעם ששומע הזכרת שם מפי חבירו ברוך הוא וברוך שמו אף בלא ברכה ע"ש: כ) פרק ג ה"א שני הגרלות. עיין מ"ח שכ' שהיו של חול ולא כלי שרת.

גם הביא בשם ירושלמי שכ' דחקוק הי' על הגורלות ולא כתוב ע"ש: כא) ה"ב היכן מגריל בצפון וכו'. עיין לח"מ שהקשה על תי' הכ"מ דהרי בפ"ה מה' בית הבחירה פסק רובו של מזבח בדרום.

אבל מקצת בצפון הוי קאי. ומכח זה תי' דמה שכ' כאן לצפון המזבח היינו בחלק צפוני שבו ע"ש.

ועיין תיו"ט פ"ג משנה ט' שם הביא לשון הרמב"ם פ"ה מה' ב"ה הנ"ל שכ' שם כל המרובע הזה כשר לשחיטה. א"כ יראה להדיא דאף שסובר קצת מזבח הי' בצפון.

מ"מ אין כשר נגדו רק נגד החלל שבין מזבח לכותל צפוני. וא"כ ע"כ הך דפ"ה כאן היינו כבין אולם למזבח.

וכ"ת כ"מ ע"ש וע' גם במרכבת המשנה ע"ש: כב) ה"ג עלי' מן הקלפי פסולה בזר וכו'. עיין לח"מ ועיין מ"ח תמה ג"כ מנ"ל לרבינו זה.

ועכ"פ אם הי' בכהן הדיוט כשר דיעבד ע"ש. ויראה ג"כ לדעת רמב"ם אם עבר זר עבר רק על לאו הבא מ"ע.

ולא אמרינן דהוי כמו שאר עבודות דחייב מיתה או מלקות. וע' שער המלך שנסתפק בפרו של אהרן למ"ד פסולה בזר אם עשה כן מה חיובו וכן בשאר עבודות של יוהכ"פ דאסור בכ"ה אם עשאו כ"ה מה דינו.

ובחי' על יבמות דף ל"ג בסוגיא דזר ששימש בשבת הארכתי קצת בזה. וע' גם פ"ט מה' כלי המקדש ע"ש: כג) ה"ד ולנשחט וכו'.

עיין מ"ח שכ' דבאמת הרמב"ם סובר שלא הי' קושרין כלל בנשחט. ודחה הך סוגיא מהלכה ע"ש: כד) ה"ה ומכניס דמן וכו' עיין מ"ל שכ' לא ביאר אם צריך שיגע וכו' לכאורה תימא הא מבואר ביומא (דף נ"ה ע"א ודף נ"ח ע"א ודף ט"ו ע"א) ברש"י כמה פעמים דא"צ לנגוע.

ולכאורה זה עיקר הלימוד בש"ס דס"ד שצריך להזות על הפרוכת ממש קמ"ל דלא. הן אמת דברש"י במתני' (דף נ"ג ע"ב) ד"ה ולא הי' מכוין וכו' כ' שמשלא הי' מזה על חודה של כפורת ממש.

ולמטה שבע היינו למטה מחציי' אלא כמצליף וכו' א"כ יש מקום לומר עיקר הרבותא דס"ד שצריך שיהי' למעלה ממש ושבע למטה היינו למטה מחצי'. קמ"ל דאינו.

אלא הכל זה תחת זה. רק החילוק בין ראשון לשאר דבראשון גב ידו למטה.

ובשאר גב ידו למעלה. ולעולם צריך שיגעו.

אך רש"י גופי' פי' שם שהי' נופלין לארץ ולא נוגעין וכו'. א"כ יראה דזה גופי' הוא הטעם.

וגם משמע דהוי דומיא (דפר העלם] דבר דג"כ לא היו נוגעין. ודע דאף שאין נוגעין.

מ"מ לדעת רש"י בשבע שלמטה הי' מנמיך ידו כל פעם קצת. ומשו"ה אמרינן (דף נ"ז) שידע שהי' של יוה"כ הואיל והיו כסדרן.

כי ס"ס עפ"י הרוב נגעו. אך אין חיוב.

עיין לח"מ. אבל הערוך פי' שהי' הכל במקום אחד ולא הי' מנמיך כלל.

ומה שתמה המ"ח מהא דדף ט"ו דקאמר שם שלא הי' למעלה ולמטה וכו'. צ"ע דהרי שם פי' רש"י דהעיקר שלא הי' צריך להיות ראשונה למעלה מחציי' ושאר למטה מחציי'.

ועיין תוס' ישינים. זכורני אשר פילפל בזה וכעת אין ת"י לעיין בו: כה) שם שכך נאמר וכו'.

עיין לח"מ ועיין גם תיו"ט פ"ה משנה ד' כ' ג"כ דע"כ ט"ס ברמב"ם ע"ש: כו) שם על אמצעי של מזבח וכו'. וע"כ מגלה שלא הי' שם גחלת ואפר דצריך שיהי' על טהרו ממש.

וגם אמצעי לאו דוקא אלא אף מן הצד וכמבואר לקמן. וביומא (דף טו ע"ב וד' נט ע"א) ע"ש.

ועיין מ"ח: כז) ה"ז אלא שעשו כהנים גדולים קבע. במשנה שם חד גירסא סתם כהנים.

עי' תיו"ט שם: שם ומעולם לא צריך אדם לכך וכו'. עיין מ"ח שכ' דמוכח מרמב"ם שסובר באמת אם הי' רוצה הי' אוכל והקשה א"כ איך אמרינן פ' יוהכ"פ אכילה לא הותר מכללו וכו'.

הרי הותר מכללו כה"ג ע"ש. וצ"ע דהרי יראה ודאי שלא הותר לו רק לפיקוח נפש וזה לא שייך הותר וק"ל וצ"ע.

ועיין רע"ב כ' שם לא שהיו אומרים לו כדי שבאמת יאכל. שהרי לא הי' מעולם צריך לכך.

רק כדי שיהי' לו פת בסלו וכו'. א"כ משמע לפ"ז קצת שבאמת לא הי' רשאי ובלא"ה צ"ע לשון זה דמאין היו יודעים שלא יצטרך וצ"ע: כח) שם ומתוך שאר בשרן וכו' עיין מ"ח שהקשה הרי בש"ס (דף ס"ח ע"א) מבואר דבשעת הוצאתן צריך שיהי' שלם רק בשעת שריפה בנתחין.

וברמב"ם משמע דמיד בשעת הוצאתן לבית השריפה הי' מנתחין. וצ"ל שלא הי' מפרידם לגמרי עד אח"כ אבל ברש"י לא משמע כן ע"ש: כט) שם לבנים משלו.

עיין מ"ח שכ' שא"צ למוסרן לציבור ע"ש. ועיין פ"ט מה' כלי מקדש ע"ש: ל) פרק ד ה"א כחצות לילה מפיסין לתה"ד.

עיין מ"ח ותיו"ט פ"ב משנה ב' הביאו דעת תוס' (דף כ' ע"ב) ד"ה משום חולשא וכו' שצידדו דאף תה"ד צריך בכ"ג ביוהכ"פ ע"ש. וע' עוד תיו"ט שם כ' מלשון הרמב"ם משמע שלא הי' רק פייס לתה"ד ודישון מזבח פנימי ע"ש.

ועיין רמב"ן במלחמות שהביא הכ"מ כאן שכ' דהי' שפיר ד' פייסות. א') לתה"ד.

ב') לדישון מזבח פנימי ומנורה. ג') למחתה.

ודלא כרמב"ם לעיל פ"ב ה"ה שכ' ובה הי' נכנס דמשמע אף הולכת מחתה לקטורת מזבח הפנימי הי' בכ"ג. אלא דזה הי' בשאר כהנים ע"י פייס.

ונהי דקטורת של לפני ולפנים הי' צריך אף הולכת מחתה ע"י כ"ג אבל זה לא. ד') איברים של חול שמקטירין כל הלילה לר"מ דאמר חלבי חול קרבין.

ואף למ"ד אין קריבין מ"מ משכחת שפיר ביוה"כ שחל להיות אחר שבת דחלבי שבת לכו"ע ודאי קריבין וכו'. והתיו"ט הקשה ע"ז דהרי א"כ ס"ס לא הי' ארבע פייסות רק בחל אחר שבת.

וכ' הוא פייס ד' הי' להוליך איברים מן כבש למזבח להושיטן לכ"ג ובחי' ליומא כתבתי כי קשה קצת אמאי לא אמרינן פייס ד' הי' בין ערבים למחתה כמ"ש למחתה של שחרית אף שבכל יום לא הי' פייס הי' ביו"כ. כמו כן י"ל לענין בין ערבים ובפרט יוה"כ שחל בשבת.

דהרי יראה דבשבת הי' לעולם פייס לקטורת של ב"ע בעצמו דלא שייך לומר מי שזכה בשחרית כו' שהרי בשחרית הי' משמר אחר. וא"כ ע"כ הי' מפייסין בין הערביים.

וראיתי במ"ח כאן שכ' ג"כ דהי' ביוה"כ פייס למחתה ב"ע. ואפ"ה לא רצה לחושבו תוך ד"פ.

וע"כ משום דמשמע ד"פ בשחרית וק"ל: לא) שם ומניח אחר לגמור השחיטה. בחי' לקצת ה' יוהכ"פ הבאתי מה שהקשה הפרי מגדים איך רשאי לחלל שבת או יוהכ"פ בחנם כיון שאין חיוב רק מצוה כמבואר ביומא (דף לג ע"א) ואפשר כיון דהוי כמת לא מיקרי תו חובל ולא נוטל נשמה ושם הארכנו קצת.

וע' במנחות ר"פ ר' ישמעאל כעין זה. ושם בחי' הארכנו ג"כ קצת: לב) שם ואח"כ שוחט את הפר וכו', עיין מ"ח הביא כאן לשון תיו"ט פ"ד מ"ג שכ' דכאן ג"כ אחר ממרק על ידו ע"ש.

ויראה דה"ה בכל הקרבנות. ולא עיינתי כעת: לג) שם דקה מן הדקה וכו' עיין כ"מ שכ' דהוא מברייתא דפיטום קטורת וכו'.

ועיין מ"ח שתמה דהרי זה משנה שלימה יומא (דף מ"ג ע"ב) ע"ש: לד) שם כבר ביארנו וכו' עיין כ"מ ועיין מ"ח צידד דהוי דאורייתא גם כאן רק תורה התירה ע"ש. ועיין תיו"ט (פ"ה משנה א') ג"כ בזה ע"ש: לה) ה"ב עיין בזה מרכבת המשנה ומ"ח ותיו"ט.

וכבר הארכתי בזה בחי' לעניני חנוכה השייך לכאן ועתה לא אאריך (ואולי אזכה עוד לעיין בזה אי"ה): לו) שם מזה על הקרנות ואח"כ חותה הגחלים. והפייט יסד קצת להיפוך.

והמהרי"ב כ' שהוא שלא כסדר וכעת לא עיינתי: שם וזו היא עבודה קשה. ע' מ"ח כאן הקשה מה שהקשה הלח"מ פ"א ה"ז ע"ש ומ"ש שם: לז) פרק ה ה"א עיין לח"מ שתמה על הרמב"ם מהא דזבחים (דף מ') שנראה להדיא שם לר"י דוקא לפני ולפנים וכו'.

ועיין מ"ח הקשה עוד מהא דיומא (דף מ' ע"א) דאמר שם אי אקדים מתנות דפר במזבח מקמי מתנות שעיר בהיכל לית לן בה לר"י ע"ש. והלח"מ כ' שיש ט"ס בדברי הרמב"ם וצ"ל לפנים מן היכל ע"ש.

והמ"ח כ' דזה דוחק וכ' דהרמב"ם פסק בחדא כר"י ובחדא כר"נ. והוכיח זה מהא (דף סא) דאמר שם עולא שעיר ששחטו קודם מתן דמו של פר לא עשה ולא כלום וכו'.

ופריך מהא דתנן הקדים דם הפר לדם השעיר יחזור ויזה וכו' ומשני בהיכל ע"ש. ולא הבנתי כוונתו איך מוכח זה מעולא הרי שם באמת קודם לפני ולפנים.

ואפשר כוונתו כיון דלפי תי' הש"ס ע"כ מוכח דמתני' איירי בהיכל ואפ"ה תנן יחזור ויזה וכו'. ובדברי הלח"מ שכ' דמ"מ לכתחלה יחזור ויזה לא ניחא לי' אך דוחק גם לשונו לא משמע כן קצת ע"ש.

גם קשה קצת אם נאמר כלח"מ א"כ הא (דדף מ' ע"א) דקאמר שם אי דאקדים מתנות דפר בהיכל מקמי דשעיר בפנים חוקה כתיב וכו' ומה פריך הא עכ"פ ס"ס יוכל לחזור וליתן של פר בחוץ היינו בהיכל. א"ו דאין מעכב משמע דא"צ לחזור וליתן.

אך יראה דזה אין מוכרח דלשון אין מעכב משמע אף אם הוא באופן שא"א לחזור וליתן מפר על היכל כגון שאין כ"כ דם וצ"ע: לח) ה"ב אע"פ שהחפינה בעזרה צורך פנים וכו'. לכאורה קשה למה לי' הא ות"ל בלא"ה הרי מתן דם הוא בפנים ופשיטא דמעכב.

וצ"ל דסובר דבעי שיהא שתיהם פנים. אך ז"א דא"כ הי' לומר מיד בבבא זו אע"פ ששחיטה בעזרה דמו נכנס לפנים.

וצ"ל אפשר דסבר דתלוי הכל במעשה שעושה. ועיין תוס' ישינים (דף ס') הנ"ל הביא בשם רש"י כאן לומר אם עשה אילו ואיל העם טרם שהוציא כף ומחתה ל"ל בה משום דהעיקר תלוי אם זה שאיחר הוא פנים.

והקשו ע"ז מלעיל (דף מ') אם הקדימדם פר שבהיכל לדם שעיר שבפנים דמעכב ע"ש. וצ"ע מאי ראי' הרי שם הקדים החוץ לפנים וכאן להיפוך.

ועיינתי לעיל (דף מ') בתוס' ישינים שם כ' מדמשני הש"ס לעולם הגרלה ונהי דסדרן לא מעכב עכ"פ גופי' מעכב. לפ"ז ע"כ הדר בי' הש"ס ממאי דהוי ס"ד תחלה דאי אקדים מתנות דפר בהיכל מקמי שעיר בפנים דמעכב.

דכמו דקודם הגרלה לא מעכב כמו כן זה ע"ש. והיינו דסבר דבעי דוקא שיהיו שניהם פנים.

וכ' דלפ"ז ע"כ הא דקאמר כאן שעיר ששחטו קודם מתן פר לא עשה ול"כ וכו'. היינו משום דשחיטה צורך פנים.

ולסוף כ' די"ל הכל תלוי במה שמאחר ע"ש. והנה כפי הנראה יש כאן ג' שיטות לדעת רש"י וכפי מה שמסיק הת"י דף מ' תלוי הכל במה שמאחר ולת"י (דף מ') בתחלה וכאן צריך שיהי' שניהם פנים.

ולדעת הרמב"ם כפי מה שצידדנו תלוי רק במעשה שעושה עכשיו. ואי תיקשי אם כן הך (דף מ') דקאמר שם בהגרלה אף דסדרן לא מעכב וכו'.

ות"ל הא עכ"פ המעשה של עכשיו הוא פנים. י"ל הגרלה גרע טפי וכנראה מפשטות הסוגיא שם.

וקצת י"ל שהרמב"ם הכריח זה דהת"י הקשה (בדף מ') שם לס"ד דקאמר דאקדים פר במזבח מקמי שעיר בהיכל. ת"ל אמאי לא תני ג"כ פר אין מעכב השעיר אם הקדים שעיר בהיכל מקמי פר.

ולהנ"ל י"ל דרמב"ם סובר היכל כפנים כנראה בהלכה א' כנ"ל. וא"כ כיון שתלוי במעשה של עכשיו אם הקדים שעיר בהיכל באמת מעכב.

רק אם הקדים פר במזבח אין מעכב דהכל תלוי במעשה של עכשיו אך לכאורה ז"א דס"ס הרי גם מזבח בהיכל וא"כ אמאי לא [מעכב]. אם לא שנאמר דדוקא היכל עצמו ולא הבנוי בתוכו.

גם אפשר דוקא הפרוכת ולא שאר ההיכל. וכן משמע קצת בהא גמר מתנות שבהיכל נותן על מזבח הזהב.

משמע קצת שהמזבח אינו כלל וצ"ע וק"ל כ"ז כתבתי בחי' ליומא. וע' מה שאכתוב לקמן ה"ג: לט) ה"ג איל ושעיר וכו' לפי מה שצידדנו לעיל דהכל תלוי במעשה שעושה עתה.

א"כ מדוע יעכב זה. וע"כ דאם זה שאיחר הוא פנים מעכב.

א"כ קשה לעיל גבי שעיר ששחטו קודם מתן דמו של פר וכו'. אמאי צריך לטעם שחיטה צורך פנים וכו'.

ובאמת לכאורה קשה זה בלא"ה על הש"ס (דף ס"א ע"א) דקאמר שם עולא שעיר ששחטו קודם מתן דמו של פר לא עשה ול"כ וכו'. ופריך שם ממתני' כאילו עולא המציא דבר חדש.

ות"ל הלא הוי דברים שבפנים. אך י"ל עולא הא גופי' קמ"ל דא"צ שיהיו שניהם פנים וצ"ע עוד היטיב וכעת לא עיינתי כראוי: מ) ה"ה ויחפון פעם שני' וכו'.

ע' כ"מ ומ"ח. ועיין מ"ח שהביא בשם ירושלמי שסבר דאם כבר הקטירו ואח"כ נשפך הדם לית לן בה.

וכ' דבש"ס דילן מוכח איפכא כמבואר כאן. וקצת קשה לי בסוגיא דפריך על ר"ח דאמר קטורת שחפנה וכו'.

הרי עיקר רבותא דר"ח דצורך פנים כפנים. וא"כ זה דוקא אם חפן קודם שחיטה ואח"כ נשפך.

אבל עדיין לא הקטיר. א"כ במתני' דהקטיר אף בלא ר"ח קשה.

ומכח דברי הירושלמי שיראה מדבריו דהקטורת גרע טפי משאר עבודת פנים י"ל קצת וצ"ע. ובחי' כתבתי כי יראה לכאורה כמו גבי נשפך דם פר אחר מתנות שלפני ולפנים קודם מתנות שבהיכל דשוחט פר אחר ולא אמרינן דא"כ הוי שחט שעיר קודם פר.

כיון שכבר עשה פר את שלו בעבודת לפני ולפנים. א"כ כמו כן בנשפך דם אחר מתנות שלפני ולפנים א"צ לחפון קטורת אחר.

דאל"כ הרי לעולם צריך קטורת קודם מתנות שלפני ולפנים וא"כ צריך לחזור הכל א"ו כנ"ל. אך א"כ צ"ע לשון הרמב"ם שכ' קודם שיגמור כל המתנות וצ"ע.

ואולי אזכה עוד להבין אי"ה: הי"ד כמדומה כ' קצת בהל' ק"פ: מא) הט"ז שאין חטאת ציבור מתה. בחי' ליומא (דף ס"ב) כ' קצת בזה.

ע' מ"ח הביא הסוגיא דיומא (דף ס"ה ע"א) דקאמר שם עד מתי זקוק להיות חי עד שעת מתן דמים. וכ' דהלכה כן.

דרבא סבר ג"כ הכי (דף עא ע"א) ע"ש. והיינו כר"י (בדף מ' ע"ב).

ועיין תוס' (דף ס"ה) שם ד"ה אמר ר' ינאי וכו'. אבל לכו"ע שילוח אינו מעכב.

וראיתי במרכבת המשנה שכ' מדלא הביא הרמב"ם זה ע"כ סבר שילוח מעכב. וראי' מדפסק דמרכיבו על כתיפו ע"כ שילוח מעכב ע"ש.

וזה אין ראי' דאף דאין מעכב מ"מ דוחה מצותו שבת וגם נראה לכו"ע אין שילוח מעכב. ועיין תוס' (דף מ') שם.

ולא ראיתי כאן לרמב"ם שהביא אם וידויי מעכב או לא דתוס' שם פי' דזה פלוגתא דר"י ור"ש ע"ש וצ"ע. ועיין מ"ה הנ"ל הביא בשם ירושלמי דשילוח מעכב ע"ש: מב) הח"י טריפה וכו'.

עיין לח"מ ומ"ל. ואכתי קשה אמאי לא קאמר הש"ס הך דרשא דיעמד חי וכו'.

ועיין מ"ח ומ"ה שניהם לדבר א' נתכוונו. די"ל הש"ס אזיל למ"ד טריפה חי' ע"ש.

ובחי' כ' איזה דרכים וחד מנהון לדעת רש"ל דהא דטריפה אין חי' היינו רק רוב. א"כ י"ל לס"ד דש"ס דלא הוי אזלינן בתר רובא הי' שרי משום ס"ס שמא לא הוי טריפה.

ואת"ל טריפה שמא אפ"ה יחי'. משא"כ אחר דאזלינן בתר רובא לא הוי ס"ס.

וקצת יש לפקפק דנימא סמוך מיעוטא לפלגא. והדברים ארוכים אין עת האריך פה: וקצת קשה כיון דמבואר (דף מ') דפליגי תנאי עד מתי צריך להיות חי עד שעת ווידוי או עד שעת מתן דמים של חבירו והבאתיו לעיל.

וא"כ דילמא אם נטרף אחר אלה אף לכתחלה יכול לשלוח טריפה כיון דלא קאי על זה וצ"ע קצת: עיין מ"ח שכ' כיון דאיתא בש"ס (דף ס"ג) דאם הומם יכול לפדותו באחר ואותו אחר א"צ שוב הגרלה כיון שבא מכח הראשון. א"כ אם נטרף י"ל ג"כ נהי דאין פודין קדשים להאכילן לכלבים מ"מ כדי לקיים מצות שילוח פודה ע"ש.

וצ"ע לי בדבריו שכ' הואיל ובא מכח הראשון א"צ הגרלה. ממ"נ אם איירי קודם כפרת דמים של חבירו.

א"כ מאי קאמר כדי לקיים מצות שילוח הרי אם לא יפדה ע"כ יקח אחר כיון דמעכב. וא"כ ממילא ע"כ יגריל מחדש ויקיים מצות שילוח ואם כוונתו אחר כפרה דאז אם לא יפדה לא יקח אחר א"כ קשה כאשר כ' לעיל דמנ"ל כלל דבעי שיהא כשר עד שילוח.

ועוד חזון למועד בזה אי"ה: מג) הי"ט חלה השעיר. עיין מ"ה צידד דאם חלה ממש הוי כמו מום עובר ופסול ע"ש וכעת לא עיינתי: מד) הכ"ב ירד אחריו עיין מ"ח שכ' אפי' בשבת.

והקשה א"כ אמאי אמר (דף ס"ו ע"ב) לומר שאם הי' חולה וכו'. ולא אמר לענין זה ע"ש.

וע' שאגת ארי' סי' ע' הקשה ג"כ מכח [] אף שהי' ממילא נפל איברים איברים מ"מ הוי כאילו המיתו בידים. ותי' דהלשון משמע דבשעת שילוח חילל שבת מיד.

ומיושב גם זה וק"ל ודברי ש"א שם תמוהין שהביא ראי' מחולין דהוי כאילו המיתו מהא דדייק מכאן דאזלינן בתר רובא וכו' יראה שהבין דקו' הש"ס הוי מכח דלמא טריפה וחילל שבת ויוה"כ בחנם והרי הראי' שם מגוף הענין שלא קיים מצות שעיר וק"ל: מו) שם ואיברי שעיר זה מותרין בהנאה וכו' עיין מ"ח שכ' אם ברח מותר ג"כ באכילה משום דלא אמרה תורה שלח לתקלה ע"ש: מז) הכ"ה בחי' ליומא שם הארכתי וגם בחי' פ"ט מה' ביאת מקדש.

ועיין מ"ל ה' כ"מ פ"ב באורך ושם הארכתי ג"כ. ומה דקשה טובא ת"ל הא חייב ג"כ משום הבערה.

מצאתי בשאגת ארי' סי' ע"א הקשה כן. ותי' דעל קטורת חסירה חייב מיד אביאה בלא הקטרה זה צ"ע לענ"ד.

ומה שיש ליישב לכאורה הוא משום דהוי מקלקל ובחי' ליבמות (דף ל"ג) ופ"ט מה' ביאת מקדש הנ"ל הארכנו הרבה וק"ל:הלכות קרבן פסח א) פ"א ה"א מצות עשה לשחוט הפסח וכו'. ראיתי בס' מעין חכמה שחיבר הגאון המפורסים מו"ה חיים צבי זצ"ל אבד"ק האמבורג שהקשה על הרמב"ם במנין המצות.

מדוע חשב שחיטת הפסח למצוה. מ"ש משאר קדשים עי"ש.

ובמ"א כ' ליישב כי הוכיח זה מהא דאמרי' ריש פ' או"ב נוהג במוקדשין מנ"ל והביא קרא וכו'. והקשו תוס' ת"ל מה"ת נימא קדשים קלי.

ותי' דהוי ס"ד אם אין לו בהמה אחרת להקריב יבא עשה וידחה וכו' ע"ש. וקשה הא בעידנא דמיעקר וכו'.

א"ו דשחיטת הפסח גופי' הוי מצוה. ובזה ניחא ג"כ מה דנקטי תוס' רק פסח ולא שאר קדשים.

ושם הארכנו קצת. עיין מ"ל מה שהקשה מאין לו קרקע לענין ראי' כ' לקמן ריש ה' חניגה: ב) ה"ב ואם ביטלה בשגגה פטור וכו' לכאורה קשה מאי משמיענו בזה וצ"ע.

גם יש מקום לספק קצת אם בזמן שחיטת פסח היינו בתחלת זמן הי' יכול להקריב רק חשב עוד היום גדול ואח"כ נאנס אי זה מיקרי שוגג שהי' לו להקריב מיד. וע' כעין זה ביו"ד ס"ס רל"ו בנשבע לפרוע ביום פלוני ע"ש.

וקצת יש לישב עפי"ז לשון הרמב"ם דבלא"ה צריך ביאור קצת לשון מי שביטל מצוה זו בזדון ועבר היום ולא הקריב וכו'. דלכאורה לשון מי שביטל מיותר.

ולהנ"ל י"ל שרמז לזה מי שביטל היינו בשעת עשיית המצוה כמבואר לקמן פ' זה אף שאח"כ שכח. עכ"פ כיון שלא עשה חייב כרת על שלא עשה בשעה הראוי'.

אבל מי שביטל בשגגה היינו בשעת עשיית פסח הי' איזה שוגג אף אם אח"כ שכח פטור וצ"ע בזה: ג) ה"ג אין שוחטין וכו'. ע' מ"ל מ"ש ליישב הקו' מהך דאבשלום די"ל שהתנה מתחלה ע"מ שאצא בנדרים ונדבות וכו' ע"ש.

לכאורה א"כ ס"ס מיקרי חובות הואיל ויצא בו י"ח. וכעת לא עיינתי: ד) ה"ד ואם שחטו קודם לתמיד וכו' לכאורה אם נאמר דמדאו' בעי לכתחלה שישחטו אחר התמיד וכו' א"כ בדיעבד אמאי כשר נימא דהוי מצוה הבאה בעבירה ואין להאריך כעת וע' מ"ש לקמן ה"ה.

ודע עוד דכפי הנראה דוקא אם כבר שחטו התמיד. אבל אם עדיין לא שחטו אזי יזרוק מיד דם הפסח ע' היטב בזה זבחים (צא.

) דמשני שם הכי דאיירי דשחטינהו לתרווייהו. ושם תי' כדי שלא נפשוט הבעיא.

וע' רמב"ם פ"ט מה' תו"מ ה"ג פסק שם דנפשטה הבעיא ע' כ"מ א"כ צ"ל כנ"ל: ה) ה"ה והשוחט וכו' יראה מבואר דאף אם אינו א' מבני חבורה אפ"ה אם יש לו חמץ לוקה כיון שהוא השוחט או זורק וכו' וזה מה שהביא המ"ל הירושלמי תפתר שנזדמן וכו' או שהי' זה שוחט וכו' וע"כ שאינו א' מבני חבורה.

דאל"כ ס"ס הי' נפסל כיון שהוא א' מבני חבורה וק"ל. אך קצת קשה א"כ מאי הקשה כלל הירושלמי הא נפסל.

ת"ל אם בני חבורה לא ידעו שיש לזה השוחט חמץ הא אין אדם אוסר דבר שאינו שלו ויש לחלק: עיין לח"מ שהקשה כאן ת"ל הא הוי התראת ספק וכו' ותי' דאיירי שיודע בודאי וכו' ולכאורה צריך להבין קצת דהנה האחרונים הקשו. ע' שו"ת פ"י חא"ח לדעת הסוברים ביטול מהני לחמץ ידוע א"כ אף אם עמו בעזרה ס"ס שמא בטלו א"ו ביטול לא מהני ע"ש.

וכבר הארכנו בזה בחי' לפסחים וה' פסח דלכאורה זה אף למ"ד ה"ס שמי' התראה הא זה לכ"ע לא מהני דהפלוגתא דה"ס וכו' לא שייך רק אם נתברר אח"כ רק בשעת התראה הי' ספק משא"כ כה"ג. וכן הקשה באמת בשו"ת ש"א סי' ע"ז לכו"ע ע"ש.

ומה שתי' הש"א שם דאיירי בגוונא דלא שייך ביטול כגון שקנה חמץ אחר חצות וכדומה עוד קשה טובא דהי' לו לרמב"ם לבאר זה [אם לא שנאמר דרמב"ם סובר באמת דלחמץ ידוע לא מהני ביטול ודוחק. וע' בדבריו ריש ה' חמץ.

וכעת אין ת"י ספרים כי אנכי כעת מן הנמלטים ממקום מושבי ק"ק גלונא יע"א מחמת רעש המלחמה אשר העיר קרובה לבוא במצור ה' ירחם עלינו מהרה ויקבץ נדחנו. ויציל עמו מכל תלאה ויעורר זכות ישיני חברון מהרה] ע"כ יראה קצת לומר דמ"מ כיון שהוא מקבל התראה.

ואפשר שאומר בפירוש שלא בטלו. או אף בסתם כיון שאומר אעפ"כ ולא אמר שבטלו לא מיקרי ספק.

ומה שיש לפקפק משום שאין אדם משים עצמו רשע אפשר ליישב וצ"ע בזה. וא"כ לכאורה קשה אם יש לאחד מבני חבורה אף שהוא יודע מזה דבלא"ה הוי אונס ס"ס שמא האחר בטלו וצ"ל שאחר אמר שלא בטלו.

וזה יראה דצריך לומר קודם ששחט זה. דאח"כ יראה אף אם ה"ס שמי' התראה ס"ס לא נאמין לו להלקות זה וצ"ע.

וא"כ הי' לו להרמב"ם לבאר זה וצ"ע קצת. וגם בלא"ה דוחק מה שתי' הלח"מ כגון שידע שיש לאחר חמץ הרי פי' שם תוס' דמ"מ הוי ה"ס דשמא נאבד או נשרף בשעת שחיטה.

וא"כ הי' לו להרמב"ם לבאר דאיירי שיודע דישנו בשעת שחיטה. אולם זה י"ל קצת דבלא"ה צריך להבין לדעת תוס' בנדה (מז) כמדומה שכ' שם גבי מופלא הסמוך לאיש דלא מיקרי ה"ס דכשנתגדל אח"כ איגלי למפרע וכה"ג לא מיקרי ה"ס.

וא"כ גם כאן אם נגלה אח"כ שנשאר החמץ בעין א"כ לא הוי ה"ס. וצ"ל דהמקשה סבר דבכה"ג הוי ג"כ ה"ס.

א"כ למסקנא י"ל דלא מיקרי כלל ה"ס כה"ג וניחא. אולם גוף דברי הלח"מ צ"ע מ"ש דהרמב"ם פוסק פח"י מה' סנהדרין ה"ס לא הוי התראה והרי מבואר שם להיפוך דהוי התראה.

ויראה דהלח"מ אזיל בזה לשיטתו שכ' פ"ה מה' שבועות ה"ב בכוונת הרמב"ם שם דדוקא אם הספק הוא מחמת שמא יקיים העשה הוי התראה אבל בשאר ספק לא א"כ ניחא. אכן דברי הלח"מ שם לכאורה צ"ע שהרי כ' הרמב"ם (פ"ח מה' פסוהמ"ק ה"ג) אסור להותיר ואם הותיר אינו לוקה משום דניתק לעשה.

ות"ל דהוי ה"ס שמא לא יותיר כמבואר בש"ס וצ"ע. אלא ע"כ כדברי הכ"מ בה' שבועות הנ"ל דההחילוק בין לאו מפורש: וכאן הוי ג"כ לאו מפורש וצ"ע בכ"ז.

וכדומה אשר בקונטרס שחברתי על ה' שבועות שנאבד ממני הארכתי ג"כ בבנין זה. ואולי אזכה עוד למצאה כדי שלא תהי' יגיעתי אשר יגעתי בה לריק: ובדברי תוס' הנ"ל דבמקום דגלי למפרע הוי ודאי ה"ס עי' תוס' קידושין (יא.

) ד"ה וחייבין עליו קצת סתירה לזה ולא הרגישו בזה אחרונים וע"י שעה"מ ה' אישות: שם עי' מ"ל הקשה לסוף מה"ת נימא דבדיעבד פסול הרי גבי מנחות צריך קרא לעכב וכו'. וע' שעה"מ שהביא בשם מים חיים שכ' אי לאו קרא הייתי אומר דפסול משום כל מילי דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני וכו' והקשה עליו דא"כ תיקשי מהא דמנחות הנ"ל ומכח זה צידד לומר דאף רבא מודה בקדשים אי עביד מהני.

ולכאורה לא משמע כן בש"ס פרק קמא דתמורה דהרי פריך שם מתמורה וקדשים ע"ש. וי"ל קצת ע"פ מה שהאריכו האחרונים ליישב הקו' משוחט בשבת אמאי שחיטתו כשירה נימא כל מילי וכו' וחד מן התי' הוא דהא דאמרינן אי עביד ל"מ היינו דע"י זה לא נעשה עכ"פ העבירה בפועל כיון דלא מהני.

רק לקי הואיל ועבר עכ"פ אמימרא דרחמנא וא"כ בשבת אף אם תהא שחיטתו פסולה מ"מ נעשה עבירה בפועל. דאף בנחירה עכ"פ חילל שבת [ובמ"א הארכנו קצת בזה דאף כה"ג לדעת הרמב"ם באבר מן החי של עוף אין ב"נ נהרג עליו.

א"כ אם תהא שחיטתו פסולה לא נעשה עבירה בפועל דהוי מקלקל ואין כאן מקומו] ומעתה י"ל כאן ג"כ ס"ס אי לא הוי כתיב קרא דכשר דיעבד הו"א אי עביד ל"מ ולא נעשה העבירה בפועל כיון דפסול הזבח ולא נשחט פסח כשר על החמץ. משא"כ גבי מנחות פריך רבינא שפיר ואימא לא תאפה חמץ ללאו ולא נפסל.

ואי משום כל מילי וכו' הרי שם יליף מקרא מחמץ אחר מחמץ פסול כמבואר במנחות (נה:) וכמבואר ברמב"ם פי"ב מה' מע"ק הי"ד א"כ ס"ס נעשהעבירה בפועל דהרי אף אם פסולה מחמת חימוץ חייב אם מחמצה והבן. אבל כאן כיון דדחי בירושלמי הראי' ממקטיר על החמץ די"ל שנזדמן לו אח"כ או שהי' זה שוחט וזה זורק א"כ הוי שפיר מסברא לומר דפסול משום כל מילי וק"ל.

אך ק"ק לזה דא"כ מאי דקאמר בירושלמי ר' מנא אמר אילולי דתני חזקי' וכו'. א"כ בא לדחות ראי' מהקטרה משום די"ל פסולה ג"כ חייב.

ות"ל אם נאמר כן א"כ ממילא מנ"ל כלל דפסול. משום כל מילי וכו'.

הא אי נימא כל כו' א"כ ממילא אף בפסולה חייב. א"כ הדר נעשה עבירה בפועל א"כ נימא דבדיעבד כשר וק"ל: ובדרך יותר פשוט קצת י"ל דשם במנחות פריך שפיר דטפי מסתבר לומר דבדיעבד כשר ומשו"ה מחמץ אחר מחמץ חייב.

מדנימא בדיעבד פסול ומחמץ אחר וכו' הוי גזה"כ וק"ל: עוד הקשה השעה"מ בהשמטה סוף הספר על דברי המ"ח הנ"ל. דהרי במנחות כ' איתא שם פלפול אם לא מלח הקרבן אם כשר בדיעבד ות"ל כל מילי וכו' ע"ש.

ולכאור' שם לא שייך תי' הנ"ל. וקצת יש מקום לומר דבשב וא"ת לא אמרינן כל מילי וכו' דדוקא במה דאמר רחמנא לא תעביד וכו'.

משא"כ בדבר שהוא בקום ועשה אף שנכתב בלשון ל"ת. ואף שיש לפקפק ולומר דהמעשה הוא שהביא קרבן בלי מלח אך י"ל דהלאו הוא רק שלא להשבית מלח אבל לא על הקרבן.

משא"כ בלא יראו פני ריקם הלאו הוא על הגוף וצ"ע עוד בזה: עוד הקשה השעה"מ שם על הריטב"א ביומא (יג:) שכ' שם כל היכא דאיכא אזהרה אם לא שנה הכתוב הוי עיכוב דא"כ "כ קשה ג"כ מהא דמנחות מנ"ל עיכובא וכו' ות"ל דהוי אזהרה ע"ש. קצת י"ל די"ל עיקר סברת הריטב"א גבי קטורת דאם חסר א' מסימנים ממילא הוי עיכובא היינו משום דהוי מצוה הבאה בעבירה ולא נתקיימה המצוה כלל.

משא"כ באפיית מנחות יראה דלא שייך זה דהאפי' הוי רק הכשר מצוה. ומטעם זה י"ל ג"כ קצת קו' המ"ל הנ"ל (ג"כ) דפסח כיון שהרמב"ם במנין המצות חשבה למצוה בפ"ע א"כ י"ל מסברא פסול הפסח משום מהב"ע וכו' וגם מה שהקשה השעה"מ בהשמטה על הריטב"א מהא דמנחות (כ') הנ"ל דפילפל שם אם לא מלח אי מעכב ות"ל הא הוי אזהרה וכו' ע"ש.

י"ל ג"כ קצת די"ל דבר שהוא בשוא"ת לפי סברותינו הנ"ל לא אמרינן בי' מצוה הבאה בעבירה כיון דאין העבירה בקום ועשה. וקצת משמע דבביטול עשה ודאי לא שייך מצוה הבאה וכו' דאל"כ כל הני דאין מעכבין בקדשים י"ל הא עשה עכ"פ איכא בהו ונימא מהב"ע וק"ל.

ובמ"א נסתפקתי קצת בזה ועדיין צ"ע וק"ל וק"ק דבדף (סג:) אמר ר"ש פסח ששחטו שלא לשמו פטור ופי' רש"י משום שחיטה שאינה ראוי' וכו' ות"ל בלא"ה בפסול לא עבר. ואפשר כיון דהפסול בא רק עתה מחמת השחיטה שאני וצ"ע.

וקצת יש לספק בפסח ששחטו שלא לשמו אם חייב דהרי פי' רש"י שם דהא דפטור לר"ש משום שחיטה שא"ר א"כ לדידן חייב. או דהפטור הוא משום דהוי זבח פסול וצ"ע והבן: ו) ה"ו דם הפסח וכו'.

ע' כ"מ ואע"ג דבפ' תמיד נשחט וכו'. ולכאורה כמו כן הי' קשה מהא דזבחים (נה:) דתנן התם הבכור והמעשר והפסח וכו' ודייק הש"ס שם מזה דע"כ סובר התנא פסח בזריקה מדהשוה אותם ע' רש"י שם וק"ל.

וק"ק מדוע לא הביא הכ"מ דברי רמב"ם בפי' המשנה שם פ' תמיד נשחט שכ' להדיא שם דפסח בזריקה. וצ"ל דבחיבורו חזר בו.

וע' היטב לעיל (פ"ה מה' מע"ק הי"ז) ובלח"מ שם ע"ש. ומי שדעתו רחבה ובקי בענינים אלו יתרץ הדברים על בורין ז) ה"ז המניח אימורין וכו'.

בחי' לפסחים הארכנו הרבה בדברי המ"ל כאן וגם במ"א הארכתי קצת ליישב מה שרמז כאן הגהת מ"ל למה שפילפל המ"ל פי"ח מה' פסוה"מ ה"ט שכ' שם הרמב"ם גבי מותיר בשר פסח דאין לוקה משום נל"ע. ות"ל אמאי לא כ' הטעם משום אין בו מעשה ונ"מ אם לא קיים העשה ע"ש.

ואמרנו ליישב קצת די"ל משום דבכה"ג לא מיקרי אין בו מעשה הואיל ומשכחת לה ע"י מעשה. כי י"ל עיקר העבירה היא בשעה שמבטל העשה ואף דקיימ"ל קיימו ולא קיימו.

מ"מ לדעת הרמב"ם צריך דוקא שיהי' באופן שא"א תו לקיימו כנודע וא"כ י"ל העבירה הוי אז. ע' רש"י ותוס' ריש אלו הן הלוקין בסוגיא זו היטב.

וא"כ הדר כיון דמשכחת לה ע"י מעשה כגון שאכל הנותר וכדומה. א"כ אף אם לא עשה מעשה חייב כאשר כן דעת קצת פוסקים.

ע' מ"ל פ"ד מה' מלוה וע' שעה"מ ה' חו"מ [ומה שיש לפקפק בזה דמשמע דהרמב"ם לא סבר הכי מדכ' בהל' חו"מ דאין לוקה על בל יראה אם לא עשה מעשה אין כאן מקומו]. וא"כ הוי לוקה אי לאו משום נל"ע.

ובזה ישבנו ג"כ מה דקשה אם משום נל"ע א"כ נשים [דפטורין[לכאורה מעשה זו הואיל שהיא הזמ"ג (ובמ"א הארכנו בזה) א"כ ילקו. וגם א"כ אף אנשים ילקו דהרי אין העשה שוה בכל וכמבואר ריש תמורה.

ולהנ"ל ניחא דהרי בנשים בלא"ה הוי אין בו מעשה ואין להאריך: עוד רגע אדבר הנה המ"ל כ' פי"ח מה' פה"מ הנ"ל דזה ודאי ניחא מה שלא כ' כאן גבי אימורין משום נל"ע דלא מצינו עשה זו גבי אימורין ע"ש. ולכאורה צריך ביאור באימורין שנתותרו מה דינם והנה לעיל פי"ט מה' פסוה"מ ה"י) חשיב שם כל הנשרפין יראה דלא חשיב אימורין בהדייהו וצ"ע.

גם יש לספק קצת מנ"ל דאם לנו אימורים דפסול דיעבד הואיל ולא שנה הכתוב לעכב. ובזה י"ל קצת מה דצריך תרי קראי לאימורים.

אכן יראתי לדבר בענינים אלו אשר אין לי מבוא בהן כלל. רק כתבתי לעצמי לזכרון בעלמא אולי אזכה עוד ויפתח לי ה' שערי בינה יהי' לי זאת למזכרת: א) ה"ט יו"ד י"א לכאורה קשה מ"ש הי' פחות מחמשים אין שוחטין וכו' הא לא שינה הכתוב לעכב ויראה דמשו"ה כ' אם נשחט בב"א כשר.

אך הכ"מ כ' דמשמע כן מלשון הש"ס ע"ש. עכ"פ קשה ת"ל מדוע כ' אם נשחט בב"א וכו' ת"ל אף אם אין שם אלא עשרה או פחות ג"כ כשר אף דלא הוי קהל ועדה וישראל לא בב"א ולא בזא"ז.

ואמאי נקט בב"א דמשמע דוקא הואיל והוי עכ"פ ספיקא ואמאי לא אשמועינן רבותא טפי. וגם לשון הרמב"ם שכ' בתחלה כפי הגי' שלפנינו אין שוחטין בפחות מחמשים ואם שחטו כשר.

מאי כוונתו בזה. אם הכוונה דכיון דשחטו פחות מחמשים א"כ ע"כ לא יצא ידי חובתו לעשות ג' כיתות בב"א ובזא"ז.

א"כ למאי הלכתא כ' אח"כ ואם שחטו כולן בב"א כשר. ת"ל הרי כבר השמיענו זה תחלה.

ואם נימא דתחלה איירי בזא"ז ואח"כ בב"א זה דוחק דמאי אולמא הא מהא וצ"ע וק"ל. עוד קשה קצת דמשמע דאם אין חמשים לא ישחט כלל הפסח.

ואמאי לא נימא דאתי עשה דשחיטת פסח ודאי הך דלכתחלה צריך קהל ועדה וישראל והתורה לא קפדה רק היכא דאפשר. וכעין זה אמרינן בהא דאסור לשחוט אחר תמיד של בין ערבים וזה דוקא היכא דאפשר ע' היטב תוס' מנחות (מט ד"ה ת"ל).

ושם נסתפקו קצת במקום דמיפסל בדיעבד אי שייך דחיי' אבל בלכתחלה מודו יעו"ש. וא"כ צ"ע קצת כאן וק"ל: ט) הי"ד ומפשיטין את כולן וכו.

ע' לח"מ ומה שתי' כ' ג"כ תוס' בשבת שם לחד תי' ע"ש וע' תשו' שאגת ארי' בדיני מילה שצידד שם דהרמב"ם איירי כאן כ"ז שלא פירש. וכ' דהש"ס דשבת שם הוי סבר דאיירי שפירש ולכך הוצרך לומר דשקיל בברזי אבל משאר סוגיות משמע דאיירי בלא פירש ומפשיט כדרכו ע"ש.

וקצת יש לפלפל די"ל זה הוי פ"ר דלא ניחא לי'. אולם לא עיינתי כעת.

גם בלא"ה צריך להבין מדוע יקרא זה בשם פסיק רישא הלא לכאורה הוי מלאכה שאינה צריכה לגופה. ובזה יש מקום ג"כ ליישב הסוגיות דלכאורה מה פריך הש"ס והא מודה ר"שוכו' הא ס"ס הוי משאצ"ל והדר הוי דרבנן.

אך י"ל דהכי פריך דמ"מ מאי אהדרו לריב"ב אם מצילין תיק וכו'. דלמא ריב"ב סובר מלאכה שאצל"ג חייב.

ובשלמא אי הוי הקו' משום דבר שאין מתכוין שפיר דאף ר"י דסובר דבר שאין מתכוין בשבת אסור הוי רק דרבנן כמ"ש תוס' ביומא בסוגי' דמצרף. משא"כ מלאכה שאצל"ג לר"י חייב מן התורה וא"כ מנ"ל לרבנן להקשות לריב"ב.

אבל באמת אי קיימ"ל מלאכה שאצל"ג פטור שפיר מפשיט כדרכו וק"ל. אך עדיין לא אבין מדוע נימא כלל דהוי דבר שאין מתכוין הא עושה המלאכה ממש רק דהוי א"צ לגופה וצ"ע כעת.

ובחי' למנחות פ' ר"י כ' עוד מזה: א הח"י ואם הי' יבישה וכו'. ע' לח"מ.

וקצת הי' מקום לומר דשאני הרכבתו והבאתו וכו' דהם לא משכחת להו רק חוץ למקדש ולא עיינתי כעת: יא) פ"ב ה"א אין שוחטין וכו' ע' כ"מ ומ"ל הי"ג כ' תוך הענין השייך לכאן. ומה שצ"ע קצת מדוע לא הזכירו כלל מהפלפול אם שה לבית אבות דאו' או לא.

ע' פ' האשה (פח. תוס' ד"ה שה וכו') ודף (צא: ד"ה איש זוכה וכו').

וע' גם בגיטין פ"א. ובחי' לקונטרס ברירה הארכנו קצת בזה: יב) ה"ג ע' לחם יהודה כ' לדעת הרמב"ם אף דלאוכליו ושלא לאוכליו כשר מ"מ לכתחלה אסור.

אבל רש"י סובר דה"פ דוקא אם אין א' מהן יכול לאכול כזית ע"ש היטב. ומ"ש הלחם יהודה הנ"ל צע"ג כאשר כתבו השיורי כנה"ג דזה דוחק.

וקצת הי' נראה כוונת הרמב"ם דאם אין יכול לאכול כל א' מהם כזית היינו שאין בו כדי לחלק שיבוא על כל א' כזית. לא אמרינן דאפשר שמוותר א' נגד חבירו ושפיר יכולין לאכול עכ"פ מקצת חבורה כזית וש"ד קמ"ל דלא אמרינן הכי וצ"ע.

ודע דמלשון רש"י שם יראה דהכוונה דוקא שאין יכולין לאכול כזית יחד. אבל אם יכולין לאכול כזית יחד ש"ד וזה צ"ע.

וע' שיוכנה"ג הביא לשון רש"י ע"ש. אך מתוס' שם יראה שפי' דהכוונה משום חשש נותר והיינו אם אין יכולין לאכול הכל ע"ש.

ובחי' שם כ' בזה ג"כ: ה"ה ו לא עיינתי כעת ובחי' לפסחים כמדומה כ' קצת בזה: יג) ה"ו יראה מלשון הרמב"ם אם שחוט לזרוק למולין ולערלים כשר. דוקא אם זרק למולין ולערלים פסול עי' בזה.

ועי' בתוס' בסוגיא (סא. ד"ה ואיתקש) ובשאר דיבורים יראה קצת מדבריהם דיש שלא למנויו ואינו שינוי בעלים וכן להיפוך.

ועי' מפרשים שם: שם הפסח כשר ואין אדם יוצא וכו'. יראה שיש כאן ט"ס וצ"ל ואדם יוצא כו' וכן איתא בש"ס דף עח ע"ש: יד) הי"א ע' (פח.

) דקאמר שם ש"מ יש ברירה ומשני שה לבית אבות מ"מ. וע' תוס' שפי' דשה לב"א לאו דאו' ע"ש.

וכתבו כדי לחנכן במצות מותר ולא נימא דהוי מאכילם בידים פסח שלא למנויו ע"ש. ועי' תוס' שם ד"ה אלא וכו'.

שיראה מדבריהם דאם שה לב"א לאו דאו' ממילא א"צ מינוי כלל ע"ש. וע' היטב בתוס' נדרים ובחי' הארכנו.

ושם כ' כי יש סוברים דאף אם שה לב"א דאו' מ"מ הוי גזה"כ ליקח בשביל ב"ב הקטנים בלא דעתן ולא תלוי אפשר בברירה ע"ש היטב: טו) שם והממנה על שני פסחים אינו אוכל אלא מן הנשחט ראשון וכו'. גם בזה קשה טובא דהרי חזינן בדף (פח:) במלך ומלכה דאמרינן שם ג"כ אוכל מן הראשון ואפ"ה רק משום שלום מלכות.

וא"כ קשה כאן אמאי יאכל מן הראשון הא אין ברירה. וע' לקמן פ"ג ה"א ובחי' הארכנו ג"כ בזה.

וכעת ראיתי בס' צרור החיים כאן שפילפל קצת בזה: טז) הי"ג מי שחצי' וכו'. ע' מ"ל מ"ש סוף ד"ה מי וכו' והשתא בא רש"י לומר וכו' יראה כי יש כאן איזה ט"ס וק"ל: שם ד"ה תנן התם וכו' וק"ל למה לא הקשה ג"כ איכפל קרא וכו'.

לכאורה צ"ע הרי [שפיר צריך קראי כיון] דהא דכופין את רבו הוא רק דרבנן וצ"ע וק"ל ובחי' על הרמב"ם (ה' מלכים פ"י ה"ז) הארכנו קצת בענין זה ע"ש. שם ועיקרן של דברים וכו'.

גם בזה הארכתי קצת בחי' לפסחים: שם סה"ד וראיתי גרסא בס' הילקוט וכו' יראה שיש כאן איזה ט"ס וק"ל:. שם וראיתי בש"ג פי' הבע"י וכו'.

בחי' לח"מ הארכנו קצת: הי"ד ע' שעה"מ מה שפילפל כאן וכבר הארכנו בזה בקונטרס שליחות: יז עוד רגע אדבר בהך דחצי עבד וכו' הנה צריך להבין בטעם הדבר דלא יאכל

לא משל רבו ולא משל עצמו וכו' דבשל רבו לא יאכל הטעם משום דאין דעת רבו להימנות חלק חירות על פסחו כמ"ש רש"י (כז) ד"ה לא יאכל משל רבו וכו'.

והא דלא יאכל משל עצמו היינו משום שאין חלק עבדות נמשך אחר דעתו כמ"ש רש"י (פח.) ד"ה כמשנה ראשונה וכו' ע"ש.

והנה יראה לפי"ז ודאי אם רצון הרב למנות חלק חירות ג"כ על פסחו ודאי מהני. וכמו כן יראה אם שחט על עצמו קודם ששחט רבו ג"כ מהני.

ואף דיראה לכאורה דאם שחט אח"כ רבו עליו ג"כ יוצא דוקא בשל רבו. מ"מ אם לא שחט עליו כלל רבו ודאי יוצא בשל עצמו וע' לעיל ה"י.

וכן מוכח לקמן (פ"ג ה"ב) גבי עבד שאומר טלה שלי וכו'. ואף גם אם שחט רבו אח"כ עליו עדיין אין מבואר כ"כ אם צריך לצאת דוקא בשל רבו.

עכ"פ אם לא שחט רבו כלל עליו ודאי יצא בשל עצמו. ועפ"ז קשה מאי הקשה הלח"מ כלל כיון דמה"ת פטור איך יביא חולין בעזרה, ולהנ"ל י"ל כיון שתקנו חכמים שיביא העבד משל עצמו מסתמא אין הרב שוחט עליו וק"ל.

וע' ס' צרור החיים כאן שהקשה אם ח"ע וחב"ח פטור א"כ אמאי יאכל עבד בפסח ע"ש. וזה אינו קושיא וק"ל.

ומשו"ה קשה ג"כ על תי' בנו של הרמב"ם דמשו"ה לא יאכל וכו' כדי שלא ימצא תקנה וישחררנו. ות"ל הרי אם ישחוט קודם הרב שפיר יאכל וצ"ע: יח) פ"ג ה"א משום שלום מלכות וכו' עי' תוי"ט פ"ח דפסחי' שפי' טעם הרמב"ם דהוא סבר הא דקיימ"ל אין ברירה בדאו' היינו מדרבנן.

אבל מה"ת לעולם יש ברירה ומשום שלום מלכות אוקמי אדאו' ע"ש. ובחי' בקונטרס ברירה הארכנו ג"כ בזה כי משמע מכל הפוסקים דהא דקיימ"ל בדאו' א"ב היינו מספק ושם הארכנו: יט) ה"ב והוא שיתן לו רבו וכו' וע' רש"י בסוגיא שפי' דאין לומר שיתנה ויאמר אף אם שניהם של רבו יהי' א' פסח וא' שלמים משום דלא אפשר יעו"ש.

ולכאורה יראה הטעם משום סמיכה. ע' (פט.

) ועדיין צ"ע קצת. וכעת לא עיינתי כראוי גם כי אין אתי ספרים וכאשר יעדנו בתחלת הענין ה' ישלח ישועה מהרה: כ) ה"ד ופטורין מלעשות פסח שני וכו'.

ע' לח"מ שהקשה אמאי לא חילק בין קודם זריקה וכו' ע"ש מה שתי'. ולכאורה החילוק צ"ע.

והי' נראה לומר דהכוונה באמת דאמרינן שלא הי' ספק כלל קודם זריקה אבל אם באמ' נולד ספק קודם זריקה חייבין בפסח שני וצ"ע וק"ל. ועל תי' הלח"מ קשה טובא דס"ס בהך דחמשה שנתערבו עורות וכו' לא שייך תי'.

אך יש לומר שם בלאו הכי אסור לזרוק משום בעל מום ואך א"כ מאי קאמר שם (פח.) מאן דמתני אמתני' כש"כ אברייתא.

ולהלח"מ צ"ל בהיפוך. ולקמן אי"ה נזכיר עוד: ה"ח שנים שנתערבו וכו'.

ע' לח"מ.

וע' תיו"ט משנה זו שכ' ג"כ דהרמב"ם פוסק כר"י ולא כרבי יוסי ע"ש: כא) ה"ט חמשה שנתערבו וכו'. עיין היטב פסחים (פט.

) ולכאור' צריך להבין מדוע כ' הרמב"ם רק הטעם משום זריקה ושפיכה וכו' ולא כ' משום מביאין קדשים לביתהפסול כמבואר שם. אך זה הי' יכול לתקן שיתנה על מותר פסח כמבואר בש"ס שם.

ואי משום סמיכה הי משכחת עכ"פ בקרבן נשים. אך זה קשה קצת אמאי לא קאמר משום חילוק מתנות דשלמים מתן ארבע ופסח מתן אחת.

ואי משום דבדיעבד כיפר הרי בשפיכה ג"כ בדיעבד יצא בשאר קרבנות. ואפ"ה הואיל ולכתחלה אסור.

א"כ כמו כן לענין חילוק מתנות. אך י"ל קצת עפי"מ שהקשה המהרש"א שם בתוס' ד"ה הני מילי וכו' שהקשו ת"ל כיון דבדיעבד לא מעכב אמאי יכנסו לספק כרת.

ותי' משום דטפי עדיף ליכנס בספק כרת בשב וא"ת ממה שיעשו רובם שלא כהוגן והקשה ע"ז הכל טעמא מאי] יקרבו ויסמכו ובמתן ארבע ובזריקה ויהי' הכל כהוגן רק אחד שלא כהוגן זה שחייב פסח ע"ש. ולכאורה דבריו תמוהין דהרי הנתנין בשפיכה שנתנן בזריקה לא יצא.

וע' בשעה"מ כאן שהרגיש בזה. וא"כ ניחא מה דנקט הרמב"ם רק הטעם משום שפיכה וזריקה וק"ל: ואגב נזכיר מ"ש המהרש"א שם שיעשו ג"כ סמיכה לכאורה ג"כ צ"ע אם נאמר סמיכה בכל כחו בעינן דהסוגיא שם אזיל למ"ד זה כמ"ש תוס' שם ד"ה ואילו וכו'.

ומ"ש תוס' שם ופלוגתא דתנאי היא פ' אין דורשין וכו'. ע' שעה"מ לעיל (פ"ג מה' מעה"ק) מה שפירש דברי תוס' אלו אשר לכאורה תמוהים כי לא נזכר שם כלל פלוגתא דתנאי ע"ש ותמצא נחת.

גם שם תמצא הפלוגתא בין רש"י פ' כיסוי הדם דף פ"ה שיראה מלשונו שם שסובר אנן] דקיי"ל נשים סומכות רשות אף בסמיכה בכל כחו אף דהוי עבודה בקדשים מ"מ רשות וזה מקצוע גדול וכן כ' הקרבן אהרן בשם רש"י בס' ויקרא [דמ"ג ע"א]. אבל תוס' בעירובין ובשאר דוכתי סוברים דפליגי רק בדרבנן אי שרי לסמוך ביד לבד.

וכמו כן לענין תפילין ושופר ע"ש היטב ועיין גם במג"א או"ח ריש סי' קכ"ח ובמ"ש שם קצת ע"ש ובדברי שעה"מ הנ"ל שרוצה לדמות ולומר למ"ד רשות ה"ה אף בדברים שאין טעונין סמיכה אפ"ה רשות לסמוך ע"ש בזה צ"ע טובא וק"ל]. וא"כ קשה איך שייך לעבור על לאו דעבודה בקדשים אם זה פסח.

וצ"ל דאמרינן אתי עשה ודחי ל"ת. אך זה צ"ע חדא הא אין עשה דוחה ל"ת שבמקדש.

ועוד הא עקירת הלאו והעשה אין באים כאחת דהרי הסמיכה היא קודם שחיטה ועוד חזון למועד בזה אי"ה. ובחי' למס' ר"ה פ"ד הארכתי ג"כ קצת בזה.

וע' בס' טורי אבן פ"ק דחגיגה (ה.) ע"ש: כב) פ"ד ה"א אם הי' נאמן וכו'.

לכאורה קשה קצת וכי מפני שהוא נאמן להם נניחם אנחנו להביא חולין לעזרה. והרי הך דקדושין שהביא הכ"מ היינו להחמיר.

אבל הכא הרי מתיר ע"י זה חולין בעזרה. אך יראה קצת לומר עפ"י מה שפלפלתי קצת בקונטרס ע"א גבי הא דס"ת דאם אמר אזכרות לא כתבתי לשמן אינו נאמן והקשיתי הא דעת הרבה [פוסקים] דעכ"פ ע"א נאמן אף לאסור במקום דלא אתחזק היתרא.

ושם מה חזקת היתר איכא הרי אם נכתב שלא לשמו הי' מתחלה בפסול וצ"ל דמ"מ כיון דמן הסתם בלא עדותו הי' אמרינן דכשר הוא מיקרי לענין ע"א שאינו נאמן בזה כמו בחזקת היתר אף דבעלמא לענין ספק לא מיקרי בזה חזקת היתר ושם הארכנו. וא"כ גם כאן שאומר ששחט שלא לשמו דאין נאמן צ"ל ג"כ כנ"ל וא"כ י"ל נהי דאין נאמן לאסור מ"מ אם נאמן הוא להם סומכין עליו דזה הוא להתיר לשחוט פסח אחר ולאכול ממנו עד א' נאמן והבן.

וא"כ עפי"ז יתיישב קו' הלח"מ לכאורה ג"כ דאם רוצה להחמיר יוכל לחזור ולהביא. ואי משום שאין יכול לאכול הרי ע"א נאמן להתיר במקום דליכא חזקת איסור.

רק אם אין רוצה להביא אחר א"צ דאין ע"א נאמן לחייב והבן זה: כג) שם בלח"מ הביא מ"ש הכ"מ דימנה עם אחר וכו' וכ' הלח"מ ד"א דהוי כמו נשחט שלא למנוייו וכמ"ש הרמב"ם לעיל סוף פ"ג דאל"כ גם בחמשה וכו' נימא הכי ע"ש. ובאמת ק"ק מ"ש הרמב"ם משום נשחט שלא למנויו וכו'.

ות"ל הא למנויו ושלא למנויו כשר וצע"ג. ובאמת קצת צריך להבין על לשון הרמב"ם לעיל דהרי בפסחים שם מבואר בש"ס דהוי נאכל שלא למנויו ולא נשחט וכו'.

וקצת יראה דמשו"ה קאמר הש"ס נאכל דאילו שחיטה יכול להיות על תנאי אם זה מחויב יהי' השחיטה גם עליו ואם אין חייב לא יהי' השחיטה עליו. רק נאכל וכו' קאמר שפיר.

וא"ת באמת לא יאכל. א"כ הוי נשחט שלא לאוכליו דאף אם הוא מחויב בפסח הרי מ"מ לא יכול לאכול מספק וצע"ק.

ולפ"ז ק"ק מה שפלפלו האחרונים ע' תשו' שאגת ארי' ובסוף ס' בית מאיר שהקשו מדוע אמרינן בב"ב גבי הקונה שני אילנות כיון דאין ראוי לקרי' אף לא יביא. והרי אמרינן ביבמות הספיקות חולצין אף דאין ראויות ליבום וכו'.

מ"מ כיון דהוי רק מספק אמרינן אם יבוא אלי' ויאמר וכו' א"כ גם שם נימא הכי. ותי' לחד תי' לחלק בין ספיקא דדינא ל"א אם יבוא וכו' רק בספק מעשה ע"ש.

וא"כ קשה כאן ג"כ אמאי לא ימנה עם אחרים בתנאי. ואי משום כיון דאין יכול לאכול מספיקא א"כ לא מהני.

ת"ל נימא אם יבוא אלי' ויאמר שהוא חייב בפסח יהא ראוי לאכול מיקרי ראוי לאכילה ואכילה אין מעכבת והבן זה. אך אם נאמר החילוק באופן אחר דדוקא אם הדבר תלוי

בשני דברים כמו חליצה דאם חולץ אין מייבם רק אמרינן דצריך שיהא ראוי' ליבום אם הי' רוצה לייבם בזה אמרינן אם יבוא אלי' וכו'.

משא"כ שם בשני אילנות דהרי בעינן שיהא ראוי לקרות עתה בזה ל"א אם יבוא וכו' א"כ גם כאן בעינן שיהא ראוי לאכול עתה וק"ל. אח"ז כתבתי עוד מזה בחי' לאה"ע סי' קנ"ו: כד) עי' שעה"מ שהביא ליישב הקושיא על הרמב"ם שפסק לקמן פ"ז בחופר גל מספק פטור מפ"ש.

ות"ל תיהדר קו' תוס' פסחים דף פט לדוכתי' וכי משום הנך דברים דלא מעכבי יכנס בספק כרת. ומה שתי' דמוטב ליכנס בספק כרת ולא יעשו רובם שלא כהוגן וכו'.

וזה לא שייך בחופר גל דהוי רק אחד. ותי' די"ל קו' תוס' לא הוי רק בחמש חבורות וכו' דלא הוי ודאי שלא כהוגן רק ספק.

משא"כ באחד דהוי ודאי שלא כהוגן משום חזה ושוק דאם יתנה בשלמים א"כ מה יעשה בחזה ושוק דבשלמא בה' חבורות יוכלו לעשות ליקח כהן א' שלא עשה עדיין פסח וימנו אותו על חמשה פסחים דממ"נ יוכל לאכול כל חזה ושוק. משא"כ בא' דע"כ יבוא חזה ושוק לידי נותר בודאי ועיקר קו' תוס' הו' רק בספק.

ובפ"ו מהלכות שהה כ' עוד תי' אחר משום נסכים יעו"ש. עכ"פ לכל התי' תקשי ג"כ קו' הלח"מ א"כ כאן איך יביא פסח שני וק"ל: עוד הי' מקום קצת ליישב הקו' מחופר גל הנ"ל עפ"י מה שנבין מה שהקשו תוס' (פט.

ד"ה ה"מ וכו') אמאי דחינן ספק כרת משום הנך דברים דלא מעכבי וכו' ולכאורה קשה הא הוי ספק שמא פטור מפסח והוי שלמים וא"כ עבר בחנם על ביטול סמיכה וכן על מצות זריקה וכן [על] מתן ארבע וכו'. וצ"ל דמ"מ ס"ס כיון שעתה הוא ספק מוטב לעבור על ספק ביטול אלו משנעבור על ספק כרת.

והנה התוס' ריש ב"ב וגיטין פ"ד בסוגיא דחצי עבד וחצי ב"ח הקשו איך אומרים לו לכהן חטא כדי שיזכה חבירך בהא דפסחים פ' תמיד נשחט (נח.) במחוסר כפורים ששכח ולא הביא כפרתו וכו' דדחי עשה דפסח עשה דהשלמה.

והרי הכהן הזורק עובר בזה ואיך יחטא כדי שיזכה חבירו. ותי' שם דבאיסור עשה לא אמרינן הכי ע"ש.

וא"כ לכאורה כאן אם נותן במתן אחת א"כ עובר על בל תגרע אם הוא שלמים וא"כ הוי ל"ת. וכמו כן אם נותן ארבע עובר על בל תוסיף אם היא פסח.

וא"כ איך יחטא כהן כדי שיזכה ישראל ואף שי"ל דמ"ש תוס' לחלק בין עשה לל"ת עיקר החילוקבין שוא"ת לקום ועשה. וא"כ אם נותן במתן אחת הוי שוא"ת.

מ"מ אין נראה כן. דלכאורה עשה דהשלמה הוי ג"כ קום ועשה.

ולקמן אי"ה נאריך עוד קצת בזה] אך י"ל דתוס' הקשו שפיר דכאן הרי לא פשע ישראל דהרי נמצא יבלת וכה"ג אמרינן שפיר חטא וכו' כמבואר בתוס' שם. ומעתה י"ל הך דחופר גל מיקרי פשע שלא הי' לו ליכנס בס' ומשו"ה לא יביא פסח שני.

משא"כ כאן דלא פשע שפיר מביא פסח אחר וכתי' הלח"מ והבן: עוד יראה ליישב עפ"י סיגנון זה קצת באופן אחר עפמ"ש תוס' בעירובין (ק.) ועי' בזבחים (פ.

) ובר"ה פ"ד דעשה דפשיעה אין דוחה ל"ת. וא"כ קשה אמאי דחי פסח עשה דהשלמה בשכח ולא הביא כפרתו כנ"ל.

וצ"ל דעשה דחי שפיר משא"כ ל"ת. וא"כ כאן דאיכא ג"כ ל"ת [דבל תוסיף] ולא תגרעו כנ"ל א"כ הדר לא דחי הואיל והוא פשיעה גבי גל משא"כ כאן וק"ל: ועפ"י דרכים האלה י"ל ג"כ לכאורה מה דקשה לעיל (פ"ג ה"ב) בשכח מה אמר לו רבו דצריך שישחט גדי וטלה והטלה צריך שיתן לו הרועה ע"מ שאין לרבו רשות בו וכו'.

ות"ל אף אם שניהם של רבו ישחט על תנאי דא' מהן יהי' שלמים. וע' רש"י (פח: ד"ה בתקנתא דרבי' וכו') שכ' אין לו תקנה דהא לא מצי להתנות בשלמים מפני שממעט באכילתו וכו' ועי' מפרשים שם שכ' דע"כ זה ט"ס דהרי אין ממעט באכילה דהרי אם יבוא רבו יאמר לו מה שאמר.

וכעת אין מפרשי הש"ס ת"י לעיין. וע' תשו' ח"צ (סי' קכ"א) כ' דמיקרי שפיר ממעט הואיל והרב לא יבוא עד לערב בזמן אכילת פסח וממעט באכילת שלמים.

והשעה"מ דחה זה דע"כ לא מיקרי זה ממעט דאל"כ איך קאמר הש"ס (פט.) יתנה במותר פסח וכו'.

ת"ל ס"ס ממעט כי פסח אינו נאכל רק בלילה ומותר ליום ולילה ע"ש. עכ"פ צ"ל הטעם משום הנך דמסיק הש"ס שם משום סמיכה ושפיכה ומתנות.

וא"כ קשה ג"כ שם איכא רק חד ואמאי לא ידחה ספק כרת שאר עשה. ולהנ"ל ניחא דמיקרי ג"כ פשיעה שהעבד פשע וצ"ע בכ"ז: ועי' עוד בתשו' ח"צ הנ"ל שכ' שם הא דלא נקט רש"י חד מהנך טעמי דמסיק הש"ס (פט.

) דחד מינייהו נקט ע"ש. והקשה שם עוד אמאי לא קאמר רש"י הטעם משום עשה דהשלמה.

בשלמא בדף פט משו"ה לא קאמר עשה דהשלמה משום דפסח עשה שיש בו כרת שפיר דחי משא"כ בעבד הרי איכא תקנה שיקנה לו ע"מ שאין לרבו רשות וכו' ע"ש. והשעה"מ תמה עליו דמה קאמר (בדף פט) הטעם משום דעשה שיש בו כרת דחי.

דת"ל הרי בפי' הקשו תוס' ביומא (לג) ובהתכלת (מט) קו' זו משום עשה דהשלמה. וכ' דאין לומר דעשה דפסח דחי דהרי הוי רק ספק ע"ש.

ומשמע מדברי שעה"מ דג"כ הטעם משום כיון דיעשו רובם שלא כהוגן מוטב ליכנס בספק כרת. ולפי זה בהא דעבד קשה טובא כנ"ל.

ולכאורה יראה דודאי מה שהקשו תוס' (פט. ד"ה ה"מ וכו') דאמאי נכנס בספק כרת משום הנך דלא מעכבו וכו'.

ולכאורה הרי ס"ס ג"כ מבטל עשה דסמיכה ואינך. וצ"ל דמ"מ מוטב ליכנס בספק ביטול שאר עשה משיכנס בספק ביטול עשה שיש בו כרת וכנ"ל.

וא"כ יראה כ"ז בשוא"ת אבל לבטל עשה בקום ועשה כמו עשה דהשלמה ודאי שוא"ת עדיף אף דעשה דוחה ל"ת היינו אם עושה מצוה בדחיי' משא"כ כאן דאין עושה מצוה אם הוא שלמים רק עתה נבחור ביטול זו משנבחר ביטול ספק כרת בזה ודאי טפי להיות בשוא"ת והבן זה. ומעתה י"ל שפיר גבי עבד אין לו תקנה אחרת משום עשה דהשלמה וכאן עושה פסח שני.

וסובר כדעת שצידדו תוס' ביומא ומנחות די"ל פסח שני מותר להביא קודם תמיד של ב"ע. וא"כ מביא קודם תמיד ומתנה וק"ל: ולהך תי' דלעיל שכתבנו בהא דחופר גל משום אין אומרים לאדם חטא וכו' קשה ג"כ כמו שהקשה השעה"מ לפי תירוצו דאם הוא כהן יוכל שפיר להביא בעצמו וק"ל.

ועיין עוד תוס' זבחים (עה.) שהקשו תוך הדיבור אהא דפסחים פט.

) דקאמר סמיכה לא מעכבא יכו' ות"ל נימא כל הראוי לבילה וכו' משא"כ זה שאין ראוי לסמיכה מספק. והביא ראי' מהך דמביא ואינו קורא הנ"ל ע"ש.

ולפמ"ש לעיל דיש לחלק בין ספיקא דדינא לספק מעשה א"כ י"ל כאן הוי שפיר ראוי אם יבוא אלי' ויאמר וכו' וכעת לא עיינתי כראוי. אח"ז נתיישבתי קצת במ"ש לעיל וכי אומרים לאדם חטא וכו' אפש' לא שייך זה כאן כיון דאחר ששחט ממילא הוי ספק.

וממילא הדין כמו מתן ד' שנתערב במתן אחת משא"כ בעשה דהשלמה והבן היטב. כה) עוד בלח"מ הנ"ל הנה לעיל כ' קצת בארוכה אולם יש לפקפק.

ועתה נכתוב עוד הנה בסו"פ מי שהי' טמא בחבורה שאבד פסחה המבואר לעיל (פ"ג ה"ב) כ' תוס' שם ול"ד לשכח מה אמר לו רבו וכו' ולא כ' הטעם. ועי' שם שביאר הטעם דגבי עבד שמתנה אם אמר לו רבו וכיון שרבו שכח לא הוי פסח כלל ע"ש.

והנה מלבד שהדבר קשה בעצמו דהרי אין מתנה על להבא אם יאמר רק על עבר וק"ל. אך בלא"ה קשה דלפ"ד הלח"מ יראה עיקר הטעם כיון דמה שאין יכול לאכול לא מיקרי אין ראוי לאכילה א"כ קשה עכ"פ הך דחמשה שנתערבו וכו' וכמבואר לעיל ספ"ג ובש"ס (פח.

) ות"ל הא הוי ג"כ אילו ידע הפסח שאינו בעל מום הי' ראוי לאכול אך אפשר שם בלא"ה מיקרי קרבן פסול כיון שנתערב בבעל מום ואסור לזרוק ואף אם זרקו י"ל הוי דיחוי כיון שאסור לזרוק. עי' זבחים (עג:) אך קשה א"כ אמאי קאמר מאן דמתני אמתני' מכ"ש אברייתא ולתי' הלח"מ אין מוכרח ואולם בלא"ה קשה א"כ מאי קאמר שם נמצא פסח נאכל שלא למנויו וכו' ות"ל הא יוכל להמנות על תנאי עם אחר שמחויב ודאי ולא יאכל ואי משום דאין ראוי לאכילה ז"א דהרי הוי רק בטעות לסברת הלח"מ וזה דומה למ"ש לעיל אם יבא אלי' ויאמר ואי משום דס"ס ביטל מצות אכילה ז"א דטפי עדיף עכ"פ לקיים גוף המצוה שיש בה כרת ואף לפמ"ש תוס' בחגיגה (ג.

ד"ה איצטריך) דטומטם א"י להביא מספק ולהתנות משום שיבטל סמיכה. ועי' ט"א שם שהקשה הרי עדיף לקיים עכ"פ מקצת משלא נעשה כלל וכ' שם דאפ"ה י"ל דזה מיקרי בגרמא דילי' שמביא קרבן מבטל סמיכה.

ואף דהוי ג"כ שואל"ת מ"מ טוב יותר שלא לעשות כלל ע"ש אך יראה כאן לא שייך זה כיון דבשחיטה הוי עשה שיש בה כרת משא"כ באכילה וצ"ע: עוד נזכיר דקשה לתי' הלח"מ שתי' כאן על מ"ש הרמב"ם שיעשה פסח שני דיכול להתנות בתנאי אף דגבי חמשה שנתערבו וכו' לא אמרינן הכי מ"מ שאני התם כמ"ש תוס' [דרובים] יעשו שלא כהוגן משא"כ כה"ג ע"ש ובחי' כ' דקשה מה שתלו תוס'] ברוב דהרי בחגיגה הנ"ל ד"ה דאיצטריך.

כ' תוס' דאין לבטל מסמיכה וכו' והביא ראי' מהך דחמשה שנתערבו וכו' ומאי ראי' מייתו הרי שם הטעם משום רוב יעשו שלא כהוגן וכ' שם די"ל כונת תוס' דודאי בלא רוב וכו' אין סברא מספק כדי לקיים עשה לבטל עשה אחרת רק בפסח כיון דחד לא קיים ראוי לבטל וכמו דעש' דוחה ל"ת א' כמו כן הרבה ל"ת משא"כ בספק ודאי לא דחינן וק' ועי' שער המלך שהקשה ס"ס איך יעשו בחזה ושוק ואי שיצטרפו כהן ס"ס איך יוצא הכהן ידי פסחו וכאשר הבאתיו לעיל וזה י"ל די"ל הכהן מביא אח"כ עוד שה ומתנה אם חייב פסח יהי' זה לפסח ואם לא יהי' שלמים או מותר פסח ומתנות וכל הני לא מעכבי ויעשה הכהן כן כדי לזכות את זה שלא לעבור על ספק כרת וק"ל אך העיקר מה דקשה אף לתי' הלח"מ דהי' לו לרמב"ם לבאר זה התנאי והכל וכאשר כ' לעיל וק"ל.

אך אפשר כהן לא יעשה זה לבטל מספק סמיכה ואינך דנהי דשרי לעשות כדי שיזכה חבירו בדבר שלא פשע חבירו מ"מ זה רק במה שעושה חבירו בשלו אבל הוא יעשה אח"כ לעצמו דבר שהוא ספק חטא זה אפשר לא אמרינן וק"ל:ובגוף דברי תוס' פ' מי שהי' הנ"ל י"ל כונתם לא דמי וכו' היינו דהך דשכח מה אמר לו רבו וכו' וכן ה' שנתערבו וכו' אמרינן אם נודע קודם זריקה חייב פסח שני היינו דאמרינן לא יזרוק כדי שיעשה פסח אחר ויקיים מצות אכילה ג"כ משא"כ בהך שאבד פסחם נהי שהי' הספק קודם זריקה היינו דאיגלאי מילתא] למפרע וכו' מ"מ ס"ס כיון שכבר זרק פטור מפסח שני וגבי ספק לא אמרינן אין ראוי וצ"ע.

ומ"ש הצל"ח לפרש בכונת תוס' הנ"ל. לא הבנתי דבריו: עוד אמרנו לישב קו' הלח"מ מהך דפ"ו מפקח הגל דשם י"ל דהוי ספק טומאה ברה"ר וכיון [דמדינא] טהור לגמרי ואף רבנן לא החמירו מש"ה [ולא] יעשה פסח שני משא"כ שאר ספק נהי דמן התורה לקולא מדרבנן עכ"פ לחומרא.

אך לפ"ז צריך להיות דוקא ברה"ר גם ישבתי בסוגיא בלא"ה קו' הלח"מ בכמה דרכים וגם לפי פי' רש"י ותוס' בהך דמפקח דהוי ספק חי וכו' אמרנו שם דבאמת מספק חייב רק בגל ארוך הוי ס"ס חדא שמא הי' אז חי ואת"ל מת לא הי' באותו מקום וק"ל. אך מלשון הרמב"ם פ"ו משמע דאין הספק כלל שמא חי ושם הארכתי: כו) ה"ב בשר הפסח וכו'.

ע' לח"מ מה שתמה ת"ל הא אין מרצה על אכילות. ולסוף כ' ליישב זה די"ל בדיעבד מרצה אף על אכילות עיי"ש.

וכ"כ התוי"ט פ"ז דפסחים ע"ש. וע' שעה"מ פ"ז מה' ביאת המקדש שהקשה א"כ הא דכ' הרמב"ם שם דאין הציץ מרצה על אכילות אבל מרצה על עולין שם ה"ז ע"כ על עולין יזרוק אף לכתחלה.

וא"כ ק' איך כ' פ"א מה' פסוהמ"ק שם דאם נטמאו שניהם אין זורק לכתחל' ת"ל הרי זורק שפיר על עולין לכתחל' ע"ש. וקצת הי' נ"ל לישב כל הקו' של הלח"מ די"ל ודאי אין ציץ מרצה לאכול ממש וכמ"ש רש"י פ"ק (טו:) וכן התיו"ט כאן דודאי אין ציץ דוחה ל"ת דבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל רק מרצה לענין זה שיוכל לזרוק הדם על בשר זה אף שאין אימורין ע"ש וא"כ י"ל כמו שיוכל לזרוק הדם על בשר זה אף שאין אוכל באמת כמו כן אף בפסח שהוא דבר שעיקרו בא לאכילה מ"מ לענין זה מרצה שיהא מיקרי ראוי לאכול אף שאין אוכלו באמת.

והא דתנן (עח:) נטמא בשר וחלב קיים אין זורק וכו' והיינו ע"כ משום דפסח עיקרו לאכילה ולא מהני לזרוק משום הבשר לחודי' ואף דהציץ מרצה מ"מ הרי לכתחלה לא יזרוק משום הכי. ואפ"ה פריך הש"ס שפיר שם על רב דאמר אם זרק הורצה וכו' והא בעינן אכילה וכו' ולא משני משום ציץ מרצה וכו' [וגם מ"ש הלח"מ כאן להקשות על מה שחילק כאן בין שוגג למזיד.

ולעיל פ"א מה' פ"ה לא חילק. ע' חי' ליומא ופסחים שיישבנו זה ושייך לכאן] די"ל דהי' קשה לו דהרי תנן (פ:) הפסח שנזרק ואח"כ נודע שהוא טמא מרצה וכו' דמדייק שם הש"ס הא נודע ואח"כ נזרק לא מרצה.

וע"כ משום דבזדון לא מרצה אף דיעבד. א"כ מ"ש הכא דדיעבד הורצה לאו משום דחלב קיים הרי עיקרו לאכילה א"ו דסבר רב אכילה אין מעכבא והבן: ומעתה ניחא הכל די"ל באמת ציץ מרצי על זדון רק הכא שאני הואיל והוא לאכילות.

ומ"ש (פ"ד מה' ביאת מקדש) דלא מרצי על נאכלין אבל מרצי על עולין זה יראה בפשיטות דשם כוונתו דבאמת אם הקטיר עולין טמאין נרצין. משא"כ על אכילה לא מרצי אם אכלן.

וע' פ"א מה' פ"ה ה"א כ' שם אם הקטיר הורצה ע"ש [ויראה מדבריו קצת שסובר הא דציץ מרצי על עולין היינו כאילו הם טהורים אבל לא להקטירם באמת ולפ"ז הם שוים עם ריצוי אכילות דאמרינן ג"כ עכ"פ אסור לאכלם. ומדברי רש"י הי' משמע קצת דציץ מרצי על עולין היינו אחר שנזרק הדם יכול להקטיר לכתחלה וצ"ע היטב בזה.

וכעת לא עיינתי כראוי] ובפ"א מהל' פ"ה שכ' נטמאו שניהן לא יזרוק ג"כ שפיר דלכתחל' לעולם לא יזרוק כללו של דבר די"ל ודאי אין ציץ מרצי לאכול באמ' אבל מרצי לזרוק עליו הדם [אף בדברים שעיקרן לאכילה אפ"ה מיקרי ראוי רק החילוק דברים שעיקרן לאכילה לא הורצה בדיעבד אם זרק בזדון משא"כ בש"ד וצ"ע: עוד נזכיר דכ' תוס' שם (פ: ד"ה נזרק) דקשה לפרש"י דנטמא כולו דא"כ הנ"מ רק לענין פסח שני.

ות"ל איך שייך לא הורצה מדרבנן איך יחייבו רבנן להביא פסח אחר חולין לעזרה ע"ש. א"כ יראה לרמב"ם ג"כ מ"ש אם זרק לא הורצה היינו לענין שאסור להקטיר אימורין אבל לא להביא פ"ש.

וצ"ע דזה הי' לו לרמב"ם לבאר. אח"ז ראיתי בקרית ספר קצת בענין זה ע"ש: כז) עי' לח"מ שכ' דע"כ הרמב"ם לא פסק כר"נ מדפסק אם זרק לא הורצה וכו' לכאור' מזה אין ראי' די"ל לעולם דפסק כר"נ ומה דסבר רב אם זרק הורצה היינו לענין שלא לעשות פ"ש.

ומה דפסק הרמב"ם לא הורצה היינו לענין שלא יקטיר אימורין כמ"ש תוס' פסחים הנ"ל. ועי' בחי' שם מה שפי' בכוונת תוס' ולכאור' הי' לו להלח"מ בלא"ה להוכיח דהרמב"ם לא פסק כר"נ דאל"כ לא הי' צ"ל הטעם משום ציץ מרצי על שגגת בשר ת"ל בלא"ה כיון דאכילה לא מעכבא.

וא"ל דס"ס בעי טעם הנ"ל כיון דפסח עיקרו לאכילה ואם אין בשר אין דם עי' בחי' לפסחים על תוס' הנ"ל. הוכחנו דלא אמרינן הכי.

וקצת י"ל ג"כ דעת הרמב"ם עי' פסחים (עח: בתוס' ד"ה ולעכב) הקשו שם דילמא בשעת (שחיטה) זריקה] לא בעי ראוי לאכילה רק בשעת (זריקה) [שחיטה] ותי' מסברא כיון דבשעת שחיטה מעכב אף מחשבה עכ"פ בשעת זריקה אם אין ראוי כלל מעכב. ועי' מהרש"א שם ותוס' ד"ה לימא ר"נ.

שכ' שם דלר"א אליבא דר"נ לית לי' הך סברא. וע"כ משום דסובר כיון דלר"נ בשעת שחיטה אכילת בשר לא מעכבא.

נחית דרגא בשעת זריקה אף גברא לא חזי לא מעכב. א"כ י"ל לר"א.

כמו כן לרבנן אם בשעת שחיטה בשר מעכב בשעת זריקה נחית דרגא ובשר אין מעכב רק אם גברא לא חזי מעכב. וא"כ י"ל הרמב"ם פסק כר"א והוכיח כן מסתמא דש"ס (פ:) דמשמע דלא אתי דוקא כר"נ.

ע"כ פסק שפיר אם זרק הורצה. ולשון ציץ מרצי על שגגת בשר לפי' זה י"ל ג"כ ואין להאריך כח) ה"ג פסח שיצא מירושלים וכו' עי' בהג"ה שכ' חזר בו ממ"ש בפי' המשנה שיצא חוץ לבית ועי' תי"ט שכ' דע"כ אין הפירוש יצא חוץ לבית דזה הוא דוקא בלילה בשעת אכילה ע"ש.

כט) שם לפיכך אם שחטו אחר שנודע וכו' לכאורה צע"ק ת"ל אף אם נודע אחר ששחטו ס"ס אם נודע שהי' בשעת שחיטה תמיד ג"כ מיקרי פסולו בגופו וצ"ע ל) ה"ד עי' לח"מ היטב ועי' שער המלך שתמה על תי' הלח"מ שכ' טעמו של הרמב"ם משום כיון דלא פריך הש"ס לרב מהך דהמפריש פסחו וכו' א"ו שיש לחלק דהמפריש וכו' גרע הואיל והוא דחי' גמורה וכו' והרי בהא דמי שאבד פסחו בה"ו קשה ג"כ אמאי לא פריך הש"ס לרב.

וצ"ל דה"מ לחלק דשם הוי דיחוי בידים רק למסקנא לא מחלקינן בהכי א"כ מנ"ל למסקנא לחלק בין הך דמפריש וכו' נימא ג"כ דהוי מצי לחלק משום דהוי דיחוי בידים

אבל למסקנא לא מחלקינן בהכי ע"ש. ולכאורה קשה טפי מנ"ל הך סברא כלל לחלק בין דחוי' גמורה וכו' ת"ל שם בהמפריש נקיבה וכו' ג"כ הוי דחי' בידים וכמו דלא רצה להקשות ממי שאבד וכו' משום דשם הוי דחי' בידים כמו כן מהא דהמפריש וכו' וכיון דלמסקנא אין סברא לחלק בהכי א"כ כמו כן בהמפריש וכו' וק"ל.

עוד קשה הא דקאמר הש"ס בפסחים (צח) ש"מ תלת ש"מ בע"ח נידחין וכו'. אמאי לא קאמר כן אריש אהא (דף צו:) המפריש פסח ואבד וכו' וכמו שהקשה רש"י באמת.

ותי' משום דבהא מתניתן ש"מ תלת ע"ש. ולהנ"ל קשה לכאורה דת"ל כיון דמהך מתני' לא מוכח רק דחוי' גמורה א"כ הי' לו לומר הך ש"מ וכו' על רישא הנ"ל דשם מוכח אף בסתם דחוי' יש דיחוי וכו' וק"ל.

אולם לכאורה י"לקצת חדא בחברתה דמדחזינן דהש"ס לא אמר ש"מ לעיל ע"כ משום דלא רצה לומר רק מה דלהלכה כן והא נשאר להלכה הואיל והוא דחוי' גמורה משא"כ ברישא וק"ל. עוד הקשה השעה"מ על לשון תוס' פ' שני שעירים שהקשו אמאי לא פריך הש"ס לרב מהך דהמפריש נקיבה וכו' ות"ל הרי רב לא אמר רק אליבא דרבנן אבל אליבא דר"י מודה דסבר יש דיחוי וא"כ לא מצי להקשות כלל ממתני' די"ל אתי כר"י ע"ש אכן עי' פסחים (עג:) ובתוס' ד"ה האמר רב וכו' תראה דדחיקא לי' להש"ס לאוקמי כר"י ומש"ה נראה הקשו תוס' שפיר וק"ל.

ומה שפילפל השעה"מ בנועם אמריו בענין תמורת וולד לא עיינתי כעת כי אינני רגיל בענינים אלו כלל ומה שפילפל בענין אם קירב ראש אחד יקרבו כל הראשים כולן. הארכתי קצת בחי' לפ"ח דזבחים ע"ש: לא) ה"ה עי' כ"מ שכ' וכאוקימתא דר"א וכו' והיינו דע"כ הרמב"ם פוסק כמ"ד בע"ח אין נידחין ומש"ה אף אם הפריש קודם חצות ומת לאחר חצות דקבעתי' חצות אפ"ה אף אם אין בנו ממונה עמו יכול להקריבו שלמים עי' היטב בסוגיא וקצת קשה לי על הלח"מ ה"ד מדוע לא הביא הראי' מהלכה זו דע"כ פסק אין בע"ח נידחין.

וכן קשה קצת על הכ"מ שצידד קצת לומר דהרמב"ם סובר בע"ח נידחין א"כ תיקשי מכאן וק"ל, ועי' תי"ט שם: לב) ה"ו עי' כ"מ ולח"מ וקצת הי' מקום לחלק ולומר דבשלמא בפסח דיוכל להקריב שלמים לכך אין קפידא כ"כ אם מקריב הראשון או השני משא"כ ביה"כ וכדומה דמה שאין מקריב ירעה עד שיסתאב בזה יש קפידא להקדים מה שראוי להקדים וצ"ע.

ועי' שעה"מ מה שהקשה על תי' הלח"מ פ"ג מה' עיה"כ שכתב לחלק בין חטאת שבא לכפרה לפסח שאין בא לכפרה מש"ס דתמורה ע"ש. וכעת לא עיינתי: לג) ה"ח ע' כ"מ שכתב דזה פשוט דמותר פסח קרב שלמים ועי' שעה"מ לעיל פ"א שתמה עליו דהרי מבואר פסחים (פט.

) דמותר פסח נאכל ליום ולילה וכו' וא"כ הדר מביא קדשים לבית הפסול ע"ש. וקצת הי' אפשר לדחוק ולומר דבשלמא אם השמות מחולקין מקפדינן בזה כיון דעכ"פ א"י לשחוט בפירוש כ"א כפי שהוקדש רק סתם כל אחד לפי שהוא אבל במותר הפסח כיון שנקרב לשם שלמים בפירוש משום א"כ מביא קדשים לבית הפסול לא מבטלינן ודוחק.

אך בלא"ה תיקשי על הרמב"ם כאן בה"ז שכ' מותר פסח ה"ה שלמים ואמאי לא ביאר דלענין זה הוי כפסח שאין נאכ' רק ליום ולילה. וגם לכאורה משמע ברמב"ם ופ"ו מה' פסה"מ הי"ב) שכ' בכור שנתערב בפסח שניהם ירעו וכו' לפי שהפסח נאכל לכל אדם עד חצות וכו' ע"ש ולכאורה שם אין הכונה שס"ד שיקרבו לשם פסח באמת רק לשם מותר ואפ"ה כתב דאין נאכל רק ליום ולילה וצ"ע: לד) ה"י י"א עי' מ"ל ולח"מ ועי' תשובת ח"צ (סי' קיג דרך קצת באופן אחר ממה שפירש המ"ל.

רק ע"ד הלח"מ. ולדינא חדא עם פי' המל"מ ע"ש ועי' מרכבת המשנה: לה) פ"ה ה"א ושחיטת פסח זה מצוה בפ"ע וכו'.

עי' לעיל פ"א שם כתבתי קצת מנ"ל דשחיטת פסח הוא מצות עשה כלל ע"ש: לו) ה"ב מי ששגג וכו'. לכאורה קשה עוד הא דפריך שם (דף צג:) על ברייתא א"כ למה נאמר טמא.

למה נאמר ראי בעי למיעבד לא שבקינן אלא דרך רחוקה למה וכו' ות"ל ומה פריך דילמא קאי שפיר אטמא וסבר הך תנא שוחטין וזורקין על טמא שרץ וטמא דקרא היינו דוקא טמא מת בששי וכדומה. וא"כ ל"ל קרא דאסור לעשות הקרבן דפשיטא כיון שאין ראוי לאכילה בלילה אלא ע"כ לפוטרו מכרת והיינו דיהא פטיר אף אם הזיד בשני.

ובזה לא שייך תי' הלח"מ דבעי לאוקמא אף כר"נ וכר"ח וכו' דדוחק לומר זה בברייתא דבשלמא במתני' ניחא טפי לאוקמא ככ"ע וק"ל. וא"ל דמ"מ פריך שפיר על טמא הא אי בעי למיעבד לא שבקינן דהלשון לפוטרו מכרת משמע אבל אי בעי מצי עביד.

ז"א עי' בתוס' שם ר"ה אלא למה נאמר ובד ה אי בעי. תראה שאין הפירוש כן יכעא לא עיינתי במפרשים שם.

עוד הקשה הלח"מ שם הרי כל הפלפול בש"ס הוא למ"ד הורצה אבל הרמב"ם דפסק כר"ש דלא הורצה א"כ ע"כ צריך לגופו דלא הורצה וא"כ מנין לפוטרו מכרת בשני ע"ש. ולכאורה אף למ"ד הורצה ס"ס הא צריך קרא לפוטרו מכרת בראשון וצ"ל כיון דקרא איירי בכרת ממיל' משמע לפוטרו אף בשני ודוחק.

ועי' מה שתי' הלח"מ צריך ג"כ ביאור קצת וק"ל וקצת הי' נראה ליישב הקושי' אלו על הרמב"ם ותחילה נבין לשון רש"י במתני' ד"ה א"כ וכו' שפירש דקאי על מ"ש דנקט דרך רחוקה טפי משאר אונס או שוגג וכד"ה שאלו וכו' פרש"י שאלו פטורין היינו דרך רח קה ושוגג או נאנס. וא"כ הדברים סותרין וכבר כתבתי כי ספרי אינם כעת ת"י לא ס' מהרש"א ולא שאר ספרים הנצרכים] ונראה ליישב קצת דודאי הא דפריך מ"ש דרך רחוקה משאר אונס זה דוקא אם קרא דרך רחוקה וגו' אתי להורות לנו שיעשה פסח שני היינו שרשאי לעשות פסח שני בזה קשה שפיר מ"ש דוקא אונס זה ולא נקט שאר אונס.

ואף דבלא"ה קשה הרי מזיד ג"כ עושה שני י"ל דהוי ס"ד דקמ"ל דאף שהי' בדרך רחוקה דהי' פטור מלעשות פ"ר ס"ד דיהא פטור משני דהתורה לא חייבה שני רק מי שביטל במזיד אבל לא באונס (וזה לא מטעם הואיל ושני תשלומין דראשון דבזה יש לחלק בין הנהו לשאר אונסין כמ"ש התוס' ד"ה אלא וכו' רק אף אי שני רגל בפע אפ"ה

הי' מקום לומר דלא חייבה התור' רק היכא שעבר בשאט נפש והבן [כך לא פריך רק מ"ש משאר אונסין ואמאי נקט הנהו דוקא.

ולזה קאמר שאלו פטורין ואלו חייבין וכו' היינו דאתי לפטור אלו מפסח ראשון. וא"כ שפיר י"ל להיפך שגג או נאנס ודאי פטור אבל דרך רחוקה ס"ד שיהא צריך לירנס דוקא] אז] אפ"ה פטור מכרת וא"כ כשסיים ואלו חייבים קאי ע"כ רק אמזיד.

וניחא שפיר דברי רש"י דהקו' הי' קאי ג"כ אמאי לא נקט שאר אונסין דהוי ס"ד דקרא אתי רק לאשמעינן שיעשה פ"ש אבל למאי דמסיק לפוטרו מכרת וכו' לא קשה כלל משוגג או נאנס דרבותא קמ"ל ואתי למעוטי מזיד לכך פירש אלו חייבים קאי אמזיד וק"ל, וטמא למ"ד אין שוחטין על ט"ש אתי לגופי' לאשמעינן ולמ"ד שוחטין וכו' קרא אתי לדיוקא איש נדחה ואין ציבור נדחין וכמבואר כ"ז בתוס' שם וק"ל: ומעתה יש לישב קצת דעת הרמב"ם די"ל הא דממעט טמא ושהי' בדרך רחוקה אף אם הזיד בשני לפטור מפסח היינו מדכתיב ואם הוא טהור ובדרך לא הי' וגו' דמשמע הא אם הי' בדרך וכו' פטור ושם בהך קרא איירי ג"כ בשלא עשה בפסח שני ולכך ממעט לה אבל עכ"פ קרא קמא דכתיב איש כי יהי' טמא או בדרך רחוקה וגו' ע"כ אתי לאורוי' שיהא רשאי לכתחלה לבטל פ"ר או למ"ד לא הורצה אף אין רשאי לעשות פ"ר.

וא"כ י"ל שפיר דמ"מ הא דנקט גבי טמא לפוטרו וכו' וכן במי שהי' בדרך וכו' היינו שיהא רשאי לכתחלה לעשות כן. וא"כ פריך שפיר אהא דקתני ואלו חייבין וכו' וכן כל הסוגיא דמ"מ קרא קמא אתי לאורוי' לכתחלה וק"ל.

אך לשון לפוטרו מהכרת לא משמע כן וכן לשון הרמב"ם בפירוש המשנה לא משמע כן. גם קשה לי על לשון הרמב"ם בפי' שם שכתב שנדחה מפ"ר דכתיב בי' כרת לפ"ש דלא כתיב בי' כרת וכו' ות"ל הרי כיון דהוא פסק כרבי ע"כ משום דסבר חטאו ישא היינו כרת וצ"ע קצת: לבאורה נראה אם הזיד בראשון ומת קודם שהגיע השני הוא בהכרת וכעת לא עיינתי כראוי: לז) ה"ד טמא שיכול לטהר וכו' אבל לא מחייבינן לו כרת על מה שטימא עצמו קודם פסח.

ע' תוס' פסחים (צג. ד"ה אלא) ומש"ה ג"כ כל שהי' בדרך רחוקה לא מחייבינן לי' על שהרחיק עצמו תחילה ע"ש.

ויראה לכאורה אם טימא עצמו ביום ארבעה עשר באופן שא"א לו לטהר כגון שיודע שלא ימצא מים לטבול יראה דחייב כרת ועדיין צ"ע ולקמן"ט אי"ה נדבר עוד בזה. אח"ז ראיתי כי יראה לכאורה מרמב"ם פ"ו דאף בי"ג י"ל חייב כרת שהי' אפשר [לו] לטהר: לח) ובחידושי (דף צד:) כ' שם כי יש לספק דהרי אנן פסקינן דרך רחוקה היינו כל שאין יכול ליכנס בשעת שחיטה וא"כ טמא שרץ או טבול יום דחייב כרת ול"א הרי א"י ליכנס בעזרה לשחוט [ז"א] דרך רחוקה לטהור ולא לטמא כמבואר (צג:) יעו"ש.

אך זה דוקא אם הוא אינו בדרך רחוקה רק דא"י ליכנס מחמת איסור בזה מבואר שם דאין דרך רחוקה וכו' אבל אם באמת הוא מן המודיעים ולחוץ יש לספק אם נימא דגרע מטהור ונהי דיראה לר"א שם דאמר דרך רחוקה מעזרה ולחוץ לדידי' יראה מסוגיא ומתוס' (צד:) דטמא אף שהוא באמת בדרך רחוקה ג"כ חייב מ"מ זה דוקא לר"א אבל

לדידן י"ל לא אמרינן הכי וגם הרי רבא שם חולק על הך דדרך רחוקה וכו' ויש מקום לפרש שם דדוקא בשהוא באמת בדרך רחוקה פליג אבל לא באם הוא קרוב רק שא"י ליכנס מצד איסור.

אך מתוס' ורש"י שם נראה שפי' דרבא פליג לגמרי על הך דדרך רחוקה וכו' וא"כ לרבא דטבול יום וטמא שרץ חייב. ע"כ סבר דרך רחוקה היינו כל שא"י ליכנס בשעת אכילה.

א"כ ע"כ אין הלכה כרבא אבל כבר הארכתי שם וגם בחי' (סט:) דאין מוכרח זה ועי' גם צל"ח שם ולדינא צ"ע: לט) ה"ה כשם וכו' ואם שחט קודם שימול הפסח פסול וכו' לכאורה לא מצאתי זה מבואר. אולם יש קצת ראי' לענ"ד מהא דיבמות (עא דפריך שם דאיתנהו בשעת אכילה ולא בשעת עשי' היכי משכחת לה וקאמר דזבני' ביני וביני וכו' ות"ל אמאי ל"א כשעבר ושחט א"י הפסח פסול וק"ל: מ) בדין ערל ראיתי ושמתי אל לבי לבאר קצת.

הנה מלשון הרמב"ם כאן יראה להדיא דערל אסור לשחוט פסח אף שרוצה למול אח"כ ויהא ראוי לאכילה אפ"ה אסור דלא גרע ממילת זכריו דמעכבו משחיטה אף אם רוצה למול אח"כ ועוד דקרא דכתיב המול לו כל זכר ואז יקרב וגו' גם הוא עצמו בכלל וכש"כ לכאורה. אך עי' ברש"י (פסחים סב.

ד"ה ערל וטמא וכו') שיראה מלשונו הטעם דאין ערל משלח פסח משום דא"א לו לאכול וכו' א"כ יראה דאל"ה הי' מותר בשחיטה ועי' תוס' (פסחים סט. ד"ה האי) שהקשו א"כ ערל שלא מל אמאי ענוש כרת הא מחזי חזי וכו' ע"ש וקשה ג"כ ת"ל הא בלא"ה אסור משום שחיטה ובחידושי שם הארכנו לפרש דבריהם.

אולם אין נראה עפ"י פשוטו גם צידדנו שם לומר דאפשר סברי התוס' נהי דערל אסור לשחוט היינו הוא עצמו אבל מ"מ יכל לשלח ולשחוט ע"י אחר כמו טמא בשאר קרבנות. אך גם זה לא נראה לי דא"כ לפ"ז מילת בניו ועבדיו דמעכבת השחיט' י"ל ג"כ דוקא הוא עצמו א"כ מה פריך הש"ס (יבמות עא.

) זכריו דליתנהו בשעת שחיטה וישנו בשעת אכילה היכי משכחת לה. ומה פריך הא שפיר משכחת ששחט ע"י אחר ואי לאו דאסר קרא באכילה הוי שפיר מהני וצע"ג לדעתי העני' והנה הי' קצת מקום לומר דאף הרמב"ם ז"ל סובר כתוס' והא דכתב ערל שלא מל ענוש כרת וכן בה"ה כתב ערל מעוכב מעשיית פסח היינו משום כיון דלא חזי ס"ס לאכיל' בלילה ואי משום שיכול למול אח"כ י"ל כמו שתי' תוס' בפסחים (סט) הנ"ל כיון דמחוסר מעשה בגופו חשבינן לי' שלא לאוכליו יעו"ש: ואגב נפרש קצת כונת תוס' שם בקו' שהקשו הא חזי וכו' ת"ל מאי תלי זה בר"א הלא עיקר החידוש מה דמסיק הש"ס היינו אף דאסרו רבנן להזות עליו א"כ אינו ראוי ואשמעינן דמ"מ מיחזי חזי וכו' ועכצ"ל דמ"מ מיקרי בידו לעבור על דרבנן.

עי' תוס' ד"ה אכילת וכו' אבל דבר שבידו ממש הלא מ"ד שוחטין על ט"ש היינו משום שבידו לטבול וא"כ כמו כן ערל בידו למול עצמו וא"כ אמאי תלו תוס' קושיתם כאן. ועי' מהרש"א שם הקשה באמת כן אמאי לא הקשו התוס' בלא"ה כן למ"ד שוחטין על ט"ש וכו' ע"ש.

[ובחי' כ' דרך פלפול לישב קו' מהרש"א ע"ש] וא"כ י"ל לרמב"ם בלא תי' תוס' כיון דאנן פסקינן אין שוחטין על ט"ש מש"ה גם ערל. אך זה צ"ע דיראה אף למ"ד אין שוחטין וכו' יליף לה מקרא איש איש וגו' עי' (צ:) וא"כ ערל מנ"ל.

אך לזה י"ל דפסק כר"ע דמרבי ערל כי טמא. עי' פ"ב מחגיגה אולם הדבר צע"ג לומר דערל אין אסור בשילוח קרבנות רק מצד שלא יוכל לאכול או מצד אין שוחטין על טמא וכו' כנ"ל הלא מקרא מלא הוא המול [וגו'] ואז יקרב וגו' וכנ"ל וק"ל: ודע עוד דרש"י בחומש פ' בא הביא לשון המכילתא דפליגי ר"א ור"י ר"א סבר מילת עבדיו אין מעכב כלל ורק אז יאכל בו קאי על העבד וכו' ולכאורה א"כ לר"א אין מילת זכריו מעכב.

אך י"ל עכ"פ יליף ר"א גז"ש אז אז כמבואר ביבמות (עא) והגז"ש מהני רק לענין זכריו ולא עבדים וצ"ע עי' רא"ם פי' החומש שם הקשה לר"י למה לי וכל ערל וכו' ת"ל אף מילת עבדיו מעכב ע"ש. ולהנ"ל אף לר"א קשה מק"ו מזכריו וק"ל.

ובלא"ה יראה לכאורה דצריך קרא ללאו משא"כ בזכריו ועבדיו וק"ל. אח"ז עיינתי עוד וכ' לישב קצת דברי תוס' (סט:) הנ"ל בחי' לפסחים (סא.

) ע"ש מא) לעיל הארכתי וכתבתי דמלשון תוס' (סט: ד"ה האי מיחזי חזי) משמע קצת דערל עצמו אין בכלל איסור שחיטת פסח עליו רק דממילא לא שייך משום דא"א לו לאכול ונ"מ בערל שאפשר לו למול י"ל שפיר יכול לשחוט עליו הפסח אך מהרמב"ם כאן יראה להדיא דסובר דאסור לשחוט עליו וכן משמע פשטי' דקרא.

ובלא"ה י"ל דאנן פסקינן כר"ע דמירבי ערל כי טמא עי' (פ"א מחגיגה) ע"ש. וקשה לדעת הרמב"ם א"כ הא דתנן (פסחים סא) שחטו שלא למנויו לערלים וכו' ות"ל ערלים הוי שלא למנויו וכו'.

ועי' רש"י שם ד"ה לפי אכלו. שכ' פרט לערל ואפי' הן מניין וכו' ולרמב"ם קשה איך שייך לומר דהוא בכלל מנוין הרי אם נשחט הזבח על הערל פסול הזבח ממילא.

וצ"ל דמ"מ זה דוקא אם נשחט רק על ערלים אבל אם הי' ממנוין ג"כ כשרים רק הוא שחט על ערלים הזבח כשר אי לאו משום דהוי שלא לאוכליו וק"ל אך לפ"ז א"כ קשה מה פריך הש"ס ביבמות (עא.) זכריו דליתנהו בשעת עשי' ואיתנהו בשעת אכילה היכי משכחת וכו' ות"ל הא משכחת שהיו מנוים גם כשרים ושחט עליהם.

וא"כ לא הי' הערלים שלא למנוים דהרי נמנו. וא"כ אי לאו דגלי לן קרא דמילת בניו מעכבת מלאכול הוי ס"ד דרשאי לאכול ואם נאמר כיון דשחיטת פסח על ערלים פסול א"כ נהי שהי' ג"כ כשרים ס"ס לגבי הערלים נפסל והוי אינהו שלא למנויו א"כ קשה בהא דפסחים הנ"ל ת"ל ערלים הוי שלא למנויו וצ"ע ושם הארכנו: ודע דלכאורה יש להקשות בהא דיבמות הנ"ל מה פריך הש"ס היכי משכחת וכו' הא י"ל דנ"מ לענין שלא יאכל מפסח של אחרים ואי דהוי שלא למנויו דילמא קמ"ל דעבר ג"כ על עשה דערלים וכו' וצ"ל מה לי חד עשה או תרי עשה וק"ל: וקצת צריך ביאור באמת מדוע לא ביאר הרמב"ם הדין אם שחט על מי שזכריו אין נימולים ועל כשרי' וצ"ע וק"ל: גם נתישבתי קצת בדבר די"ל ודאי אף אם שוחט על כל חבורה ואחד מהן ערל או בניו אין נימולים עכ"פ הוי כאילו לא נשחט עליו ואפ"ה לא הוי שלא למנויו כיון שמ"מ נמנה ואפ"ה אין

לומר ת"ל דבלא"ה פסול כיון שעכ"פ אין יכול לאכול מחמת שהפסח פסול עליו י"ל כיון דקרא לא רבי לפסול רק שלא לאוכליו ושלא למנויו וזה לא מיקרי שלא למנויו אף שהפסח פסול מצידו והבן.

ועוד צ"ע בזה וק"ל: מב) עוד נזכיר דקשה לכאורה מה דמבואר בש"ס יבמות (עא.) לחד תי' כגון שהי' אביו ואמו חבושין וכו'ועי' רש"י שם כיון דהמצוה מוטלת עליהם והם אין יכולין לעשות יעו"ש.

וקשה אמאי הוצרך לומר ואמו ת"ל אף אם היא אינה חבושה אין המצוה מוטלת עלי' דאותו ולא אותה. ועי' בכ"מ (לקמן ה"ו) שכ' דלרמב"ם עבד ואשה אין מעכבין.

והמ"ל תמה ע"ז ע"ש. ועי' לקמן פ"ט.

ומדוע לא ביאר הרמב"ם במילת בנים אם מעכב לאשה. אח"ז ראיתי במהרש"א שם ביבמות שהקשה כן למה לי אמו והמ"ל רמז לו ע"ש.

ועי' בתשו' שאג"א (סי' נג) פילפל ג"כ בדין אם מילת עבדים מעכב באשה אף שאין חייבת למולם ע"ש. ולא אדע מדוע לא פילפל ג"כ במילת בנים ע"ש: ובגוף הסוגיא ביבמות שם דקאמר כגון שהי' אביו ואמו חבושים וכו' קשה לכאורה מדוע נימא דכה"ג הוי אונס הא יכולין לצוות לשליח למול.

וצ"ל מ"מ דזה מיקרי אונס. וא"ל דאיירי שלא רצה אחר למול זה דוחק קצת.

גם יראה הא דקאמר אביו ואמו וכו' אם אביו חבוש יכול עכ"פ לשחוט על אביו כיון דעכ"פ הוא א"י למולו. רק מה דאמר הש"ס אביו ואמו היינו או אמו.

אך דוחק לומר אם אמו חבוש דאסור לשחוט עלי' כיון שהאב קיים ועדיין צ"ע בכ"ז: מג) שם בין גדולים וקטנים וכו'. לכאורה לדעת הסוברי' דטבילת עבדים לא הוי בע"כ א"כ אם העבד אינו רוצה נימא דהוי כמו א"א לו למול דאין מעכב.

וכמבואר לקמן (פ"ט ה"ט) וגם בעבד קטן הרי מבואר שם ביו"ד (סי' רסז ס"ו) דצריך להטבילו ע"ד ב"ד וא"כ לכאורה הוי רק דרבנן כיון דאין זכי' לקטן מן התורה. עי' בענינים אלו בסנהדרין ר"פ בן סורר בתוס' שם ובכתובות (יא.

) יעו"ש היטב. וא"כ אם נאמר דהוי רק דרבנן א"כ איך נימא לפוטרו מכרת דפסח כיון דמן התורה א"י למול כלל וצ"ע בזה.

ואם נאמר דוקא אם א"א למולם כלל משא"כ כה"ג שהי' אפשר אם ירצה (ושם) [וגם] בקטן כיון שאין המניעה רק מחסרון דעת זה צ"ע וק"ל: מד) ה"ו הקטן וכו'. עי' כ"מ.

מדבריו נראה דלדעת הרמב"ם עבד אשה ג"כ לא. ועי' מ"ל מה שהקשה מהא דיבמות (מח.

) דפריך שם עבד איש ולא עבד אשה דיראה הקושיא היא בלשון בתמי' א"כ מוכח דעבד אשה ג"כ ע"ש. ולכאורה קשה הכל טעמא מאי מה"ת יהא אשה חייבת למול עבדי' יותר מבנה דקיימ"ל אין מצוה על האשה אי משום דכתיב אותו ולא אותה כמו שכ' הב"י הל' מילה וא"כ ג"כ לא עדיף עבד מבנה.

ואי הטעם משום דהוי מ"ע שהז"ג [עי' בית הילל שם ובמק"א הארכנו] א"כ הרי בעבד הוי ג"כ מ"ע שהז"ג דאין נימול רק ביום כמבואר ביו"ד (ריש סי' רס"ז) הנ"ל. ובזה י"ל באמת קושית המ"ל די"ל הכי פריך הש"ס עבד איש ולא עבד אשה וכו' היינו למה לי קרא להכי ועדיין צ"ע וק"ל: ועי' שאגת ארי' דיני מילה סי' כ"ט שם הקשה דת"ל אף אם אין מחויב אפ"ה מעכב לרמב"ם דהרי ס"ל עבד אין מחויב דוקא למולו ע"ש היטיב: מה) ה"ז גר שנתגייר וכו' לכאורה לפי מה שפסק הראב"ד לעיל בשגג בראשון והזיד בשני דפטור כר"נ ור"ח ב"ע א"כ יראה דה"ה זה פטור.

ואפשר דמ"מ כיון דלר"ח הוי תקנתא דראשון חייב וצ"ע קצת בזה וק"ל: מו) שם ואם שחטו עליו בראשון פטור וכו'. עי' כ"מ מה שתירץ בשם הרי"ק.

וקשה דהרי יראה לכאורה דאנן קיימ"ל שה לבית אבות לאו דאורייתא דהרי בדף פ"ח.) גבי יתום ששחטו עליו אפוטרופסים וכו' פריך ש"מ יש ברירה ומשני שה לבית מ"מ וכו'.

ועי' תוס' שם שפי' דהיינו שה לבית אב לאו דאורייתא והרי הרמב"ם פסק לעיל פ"ב הי"א יתום ששחטו אפוטרופסים עליו יאכל ממקום שהוא רוצה וכו' אף דאנן קיימ"ל דאורייתא אין ברירה וע"כ ג"כ משום שה לב"א לאו דאו' וא"כ איך שייך כיון דרחמנא רבי' לקטן וכו'. הן אמת דמדברי רש"י שם (דף הנ"ל) יראה שפי' פירוש אחר בסוגיא דשה לבית הוי ריבוי אבל הרי משמע דלהלכה קיי"ל שה לב"א לאו דאו'.

ובקונטרס שליחות כ' קצת בזה ואכ"מ. עכ"פ קשה כנ"ל וצ"ע: מז) ה"ח נשים שנדחו וכו' מבואר דאם הזידו בראשון ולא שחטו דאז השני בא רק לתקן אם לא עשו בשני אז חייבין כרת מכח הראשון וק"ל.

אך עדיין נ"מ בקטנה שהגדילה בין ראשון לשני ג"כ פטורה וק"ל. עי' לח"מ מה שהקשה על הכ"מ וגם קשה עוד לכאורה דהרי כיון דר"י יליף דשוחטין על נשים שני בפ"ע מדכתיב בפ"ש ונכרתה אפילו נשים וכו' א"כ חזינן דאף לכרת אתרבי.

אך זה י"ל דקרא איירי בהזידה בראשון ואתי רק לרבויי דעושין לעצמן ודוחק: מח) עוד נזכיר קצת מה שיש לפלפל בענינים אלו. הנה בסוכה (מב:) תני שם קטן שיכול לאכול כזית שוחטין עליו ופי' רש"י שם היינו להמנות עם בני חבורה אבל לא לבדן ע"ש.

והנה הרמב"ם לעיל פ"ב ה"ד) כתב אין עושין חבורה שכולה קטנים מפני שאינן בני דעת וכו' והכ"מ שם הקשה אמאי לא ממעט לי' מדכתיב איש ותי' דאי הוי ממעטינן לי' מאיש אף טפילה לא הוי עושין. וצידד מכח זה קטן שהגיע לכלל דעת אף שאינו גדול שפיר שוחטין על חבורת קטנים ע"ש.

והנה ק' אמאי לא הזכיר כלל המחלוקת אם שה לב"א דאו' או לא והרי משמע דקיימ"ל שה לב"א ל"ד וא"כ מה"ת אין שוחטין כלל על קטן. ועי' תוס' (פח.

ד"ה שה וכו') שהקשו איך מאכילין לו פסח הא הוי שלא למנויו ותי' משום חינוך מצוה שרי ע"ש. וא"כ ודאי לשחוט עליו לחוד דהוי שחיטת חולין בעזרה מאי ס"ד דשרי וכי משום חינוך דידי' נעשה אנן איסור.

וצ"ל דזה באמת כונת הרמב"ם דמש"ה מסברא קטן אין שוחטין [עליו] דהרי אינו בן דעת וזה גופי' טעם קטן. רק הכ"מ הקשה ע"ז דמאי צריך לטעם זה ת"ל בלא"ה נמעט קטן מאיש ולזה תי' דא"כ הי' ג"כ טפילה אסור אך לזה קשה נהי דקטן פטור מ"מ משום חינוך ש"ד: מט) מה שפילפל המ"ל לעיל (פ"ב הי"ג) בזה צ"ע חדא מה שהקשה על הכ"מ ת"ל נהי דממעט מאיש קטן מ"מ נימא ככל חוקת הפסח אהני לטפילה וכו' ע"ש.

ולכאורה קשה טובא דבשלמא אשה שייך שפיר זה אבל קטן כיון דפטור מכל המצות אין סברא לומר דרבי קרא אותו לטפילה. והנראה קצת דכונת הכ"מ אם קרא מיעטו בפירוש לא הי' להם לחכמים לחייבו לחנך במצוה זו.

וא"כ מיושב ג"כ קושית המ"ל מוכל חוקת הפסח כנ"ל דלא שייך כלל דקרא רבינהו כנ"ל. וכל שאר דברי המ"ל שם יראה שיש ט"ס ע"ש: אולם לכאורה י"ל קושית הכ"מ שם דאמאי לא ממעט לה מאיש אם נאמר דהרמב"ם פסק באמת שה לב"א דאורייתא וא"כ ריבתה תורה קטנים.

ומה שפסק ביתום ששחטו עליו אפוטרופסים דיאכל ממקום שירצה וכו' כבר כ' לעיל די"ל דסבר כרש"י (בדף פח.) שפי' שם הא דמשני שה לב"א מ"מ היינו דהתורה ריבתה שיכול לאכול ממקום שירצה.

ועי' גם תוס' (פט ד"ה אלא וכו') ובקידושין (מב. תוס' ד"ה איש) יראה מדבריהם ג"כ שקטן חייב לשחו' עליו מדאו'.

ועי' גיטין (סד: תוס' ד"ה שאני) שם יראה מדבריהם דקיימ"ל לאו דאו' ע"ש. וא"כ אם נאמר דפסק שה לב"א דאו' א"כ ודאי ניחא שפיר מה שצריך הטעם משום בני דעת דמסברא אין ראוי למסור קדשים לחבורה שכולם אינן בני דעת.

ולדעתי העני' הדבר צ"ע אם אנן פסקינן דאו' או ל"ד ולכאור' נראה קצת להוכיח דפוסק דאו' דקשה לכאורה אמאי לא ביאר הרמב"ם דיוכל למנות קטנים אף אחר שחיטה דהרי בנדרים (לו.) קאמר שם לתרץ הך מתני' דהריני שוחט על מי שיעלה לירושלים וכו' דמש"ה מהני אף אחר שחיטה ומזכה אחיו עמו משום שה לב"א לאו דאו'והי' לו להשמיענו זה.

אבל אם פוסק דאורייתא ושם איירי דאמנינהו מעיקרא ניחא. אך עדיין אין זה מוכרח ג"כ די"ל דהרמב"ם סובר כיון דבפסחים וגיטין מוקי לה דאמנינהו מעיקרא ממילא אף אי שה לב"א ל"ד אפ"ה בעי דוקא אמנינהו מעיקרא.

ומיושב בזה באמת קו' תוס' דשם פליגי בהא באמת ועדיין צ"ע בכ"ז היטב ומה דקשה לי עוד הרי התוס' הקשו ל"ל קרא לפטור קטן מהכרת ת"ל קטן אין מחויב בכל מצות שבתור' ותי' דאתי למעוטי נתגדל בין ראשון לשני דפטור משום דשני תשלומין דראשון

הוא וכו'. וא"כ כיון דהרמב"ם פסק נתגדל בין ראשון לשני וכו' חייב א"כ ע"כ איש אתי למעוטי אשה.

אך לכאורה י"ל קצת חדא מתורצת בחברתה דמש"ה פסק איש אתי למעוטי אשה מכרת ואפ"ה רשות עכ"פ לעשות פסח וכו' והוכיח כן מדאמר ר"א נשים בשני אין דוחין השבת ואמאי לא קאמר רבותא טפי דאין שוחטין עליהן בפ"ע א"ו דרשות עכ"פ לשחוט בפ"ע. אך צ"ע עכ"פ ליישב לשון הש"ס ואולי יזכני ה' עוד להבין היטב נ) בחי' כתבתי ליישב דעת הרמב"ם די"ל ודאי פוסק לגמרי כר' יהודה כיון דר"א סבר כותי' רק אפ"ה פסק שפיר דשוחטין על נשים בפ"ע וכו' משום דנהי דמאיש ממעטינן נשים מ"מ י"ל היינו דוקא מחוב אבל מ"מ הוי רשות רק ר' יהודה לטעמי' דאית לי' בעלמא בני ישראל סומכין ואין בנות ישראל סומכות א"כ כ"כ כאן ממעטינן מאיש דנשים אסורות להביא פסח משא"כ ר"י דסובר נשים סומכות רשות ואנן פסקינן כותי' א"כ נהי דהכא קיי"ל כר' יודא מדר"א סבר כותי' דלא דחי שבת מ"מ זה רק דלא הוי חוב וממילא לא דחי שבת.

אבל בחול שפיר מביא דנהי דהוי רשות אפ"ה רשאי כמו גבי סמיכה וניחא הכל ועי' לעיל (סוף פ"ב) שם הבאתי אף שכ' כמה פעמים דהא דפליגי ר"י ור' יוסי בנשים סומכות וכו' היינו רק מדרבנן ולא בפירוש הקרא פליגי וכן נראה מלשון הפוסקים מ"מ דעת שעה"מ דמרש"י יראה דפליגי בדאורייתא יע"ש ואף אי נימא מדרבנן מ"מ אפשר לומר דס"ס קאמר ר"י שפיר נשים בשני טפילה דמרבי לה מקרא ככל חוקת הפסח היינו דקרא רבי דראוי שתעשה טפילה ואפשר חייב' ומש"ה לא גזרו רבנן ואין להאריך: עוד נזכיר עי' תוס' נדרים (לו.

) כתבו שם דקטן כיון דאין מחויב בפסח אף שלא למנויו לא שייך בי' ומותר לאכול אף שלא נמנה. והביאו ראי' מאשה דבשני רשות ומותרת לאכול מפסח וכיון דאין חייבת הוי כלא נמנה ע"ש וא"כ יראה מדבריהם דאשה א"צ להיות נמנה כלל.

ולא משמע כן בכל הסוגיא כאן וכן בלשון הרמב"ם כאן וק"ל: נא) ה"ט מי שהי' וכו' לכאורה לדעת הרמב"ם דכל שאין יכול לכנוס בתחילת שחיטה מיקרי דרך רחוקה וכו' א"כ יראה דאפשר אם נכנס אחר זמן תחילת שחיטה יוכל לשחוט או אפשר חייב לשחוט. ואם נאמר כן קשה א"כ מה פריך הש"ס ריש מי שהי' טמא ממתני' מי שהי' בדרך רחוקה ולא עשה וכו' מכלל דאי בעי למיעבד שבקינן לי' וקשה לר"ש דאמר אם זרק לא הורצה ות"ל הא ס"ס שייך ולא עשה דהיינו שלא נכנס.

אך י"ל א"כ לא שייך ולא עשה דמ"מ כיון שלא נכנס לא שייך ולא עשה אבל אם נימא דאף אם נכנס אחר זמן שחיטה יהי' ג"כ פטור א"כ הוי שייך שפיר ולא עשה. אך י"ל דאפשר אף (אם) אין רשאי לעשות בכה"ג וצ"ע עכ"פ וק"ל: גם יש לספק בטמא שטימא עצמו ערב פסח בשחרית באופן שאין לו מים לטבול אי נימא דהוי אונס דהרי טימא עצמו במזיד.

ואף שכ' תוס' ריש פ' מי שהי' טמא ד"ה אלא וכו' דמש"ה לא נתחייב כרת ע"ש מ"מ אם טימא עצמו יום י"ד י"ל דחייב. בשלמא לפי' שאר ראשונים דכל שאין יכול לכנוס

עד אחר גמר זמן שחיטה והיינו שהי' בתחילת זמן שחיטה רחוק ט"ו מיל א"כ י"ל דתלי הכל בזמן שחיטה אבל קודם זמן לא מיקרי מזיד כלל משא"כ לדעת הרמב"ם שסובר דתלוי באם הי' בשחר רחוק ט"ו מיל וא"כ אם הי' בשחר קרוב יותר רק שנתעכב עד שלא הי' לו אח"כ באפשרי להיות בתחילת שחיטה שם אפ"ה חייב וע"כ משום דהי' לו לילך מיד בשחר א"כ כ"כ בטמא והבן זה וצ"ע [ועי' מה שכ' לעיל ה"ה דיראה מהרמב"ם אף אם הי' יכול לטהר בי"ג ג"כ חייב ע"ש ובחי' פסחים (סט:) כ' קצת יותר] נב) בענין דרך רחוקה.

מ"ש הרמב"ם דאם הי' אנוס שלא הי' יכול לבוא בשחיטה לא מיקרי דרך רחוקה ונ"מ לענין פסח שני ע"ש בכ"מ. ולכאורה צ"ע אמאי לא כ' כ"מ כפשוטו דיכול לעשות עוד פסח בי"ד כיון דלרמב"ם אם הי' בדרך רחוקה תחילת שחיטה פטור כל היום משא"כ באנוס חייב אחר תחילת זמן.

וכן יראה להדיא מרמב"ם בפי' המשנה שם שכ' ר"א דאמר שם מאסקופת העזרה ולחוץ היינו שהי' אנוס שלא הי' יכול לבוא תחילת שחיטה צריך לעשות אח"כ לת"ק דזה לא מיקרי דרך רחוקה ולר"א פטור ע"ש וק"ל: ולענין דרך רחוקה בפסח שני ודאי חייב דאל"כ לא יצטרך לעולם לעשות פסח לא ראשון ולא שני שיהי' בביתו וק"ל.

ועי' מ"ל ריש פ"א יראה ג"כ מדבריו כן. אח"ז ראיתי בשו"ת שאג"א (סי' יז) שהאריך בדברי הרמב"ם אלו ותמה עליו ע"ש: נג) שם הלך ולא הגיע וכו' לכאורה הרי יכול לעשות ע"י שליח וצ"ל אפ"ה מיקרי אונס או דאיירי בגונא דלא הי' לו שליח וצ"ע וק"ל: נד) ועי' בתשו' שאג"א שם מה שהרבה להקשות על הרמב"ם שפסק דכל שאין יכול לכנוס בתחילת שחיטה הוי דרך רחוקה ע"ש.

אולם י"ל כל הקושיות מה שהקשה א"כ אמאי תלי רק בנץ החמה ת"ל כיון שיכול עכ"פ אם הולך מעמוד השחר יהי' שפיר בתחילת שחיטה בעזרה א"כ יהא חייב ואמאי יועיל אם יהי' מן המודיעים ולחוץ בשעת הנה"ח ע"ש וזה הוקשה לי הפעוט בלימוד הסוגי' ג"כ ואמרתי לפענ"ד לתרץ עפ"י מה שקשה עוד ת"ל הרי הי' יכול ליכנס מאתמול וע"כ דאין החיוב מתחיל רק בזמנו א"כ לא יהי' תלוי החיוב רק אחר חצות וכן הקשה גם הש"א שם ומסוגיא דאונן והארכנו בזה לעיל בכמה דוכתי.

ויהי' איך שיהי' ע"כ צ"ל דס"ס מתחיל החיוב לילך משחרית א"כ י"ל הדרך לילך מנה"ח ולא מעמוה"ש. עוד הקשה מדוע יהי' תלי כלל רק בתחילת שחיטה ואי משום דיחוי לא שייך דיחוי בגברא גם זה יש לדחות.

וגם מה שהקשה דצריך עכ"פ רגע יותר משיעור ט"ו מילין. גם זה יש לדחות ואין להאריך עוד הקשה מהא דאונן דאמרינן אם מת קודם חצות חל אנינות ואין מביא משא"כ אם מת לאחר חצות חצות קבעה אלמא חזינן דחצות קבעה ולא קודם ע"ש.

גם זה י"ל בקל כמובן דיש חילוק בין הנושאים: נה) שם מי שהי' חבוש וכו' עי' לח"מ ומ"ל ומה דצריך להבין קצת כיון דעכו"ם אין סומכין עליהן א"כ מדוע ישחטו עם אחרים ת"ל איך יצא הוא ידי פסח הא אין ראוי לאכול וצ"ל כיון דהוי ספק אם ישמרו מוצא שפתם מיקרי ראוי ולא אמרינן אם אח"כ לא הניחוהו לצאת אגלאי למפרע דלא הי'

ראוי זה לא אמרינן ומעתה י"ל קצת מה שפסק הרמב"ם דבשל נכרי אין שוחטין וכו' משום דהך אי אמרינן איגלי למפרע תלי' בהא דפליגי ר"י ור"ל בריש החולץ מעוברת אי אמרינן תיגלי למפרע ושם סבר ר"י אמרינן ור"ל פליג וקיי"ל כר"ל בהא ע"ש.

וא"כ צריך להבין לר"י דסבר אמרינן איגלי למפרע א"כ אם אח"כ לא יצא אמאי יהי' פטור מלעשות פ"ש הא איגלי שלא הי' ראוי בשעת שחיטה וכאשר יראה ודאי אם לא הבטיחוהו כלל דפסול אף דיעבד וצריך פ"ש כמו כן כה"ג כיון דאיגלי למפרע. ולכאור'הי' מקום קצת לומר דר"י סבר באמת כן ומתני' איירי שיצא אח"כ ולהכי שוחטין לכתחילה עם אחרים דמם"נ אם יצא אח"כ יאכל ואם לא יצא לא יאכל אבל אם לא יצא אח"כ עכ"פ צריך פ"ש.

ואף דרש"י פי' במתני' דתני לפיכך אם אירע פסול וכו' היינו החבוש לא יצא פטור מפ"ש מ"מ עי' רמב"ם בפי' המשנה שפי' האונן שנטמא למת וכן המפקח אבל על חבוש לא פי' כלום. וא"כ י"ל הא דתני סיפא אירע פסול היינו שיצא רק שאירע פסול אחר וקמ"ל אף שלא אכל מ"מ אז הי' ראוי לאכול ואף דא"כ קשה מאי קמ"ל דבשלמא אם הפסול הוא מחמת אותו דבר עצמו שאין שוחטין לכתחילה הוי רבותא שפיר דלא תימא מתחילה הי' ראוי לכך משא"כ כה"ג מ"מ י"ל כן גם הרי עכ"פ הוי רבותא באינך וק"ל: ומעתה י"ל דבאמת אף בספק מיקרי ג"כ אין ראוי מספק וספיקא דאו' לחומרא וא"כ קשה לדידן דלא אמרינן איגלי למפרע וכו' אמאי שוחטין עם אחרים ת"ל הא כיון שהי' אז אין ראוי מספק בשעת שחיטה א"כ הוי ספק דאו' אי יצא או לא וא"כ טוב יותר שלא לשחוט עליו ויעשה פ"ש משא"כ אם ישחטו עליו ויהי' ספק ולא יוכל לעשות פסח שני וכמו דמבואר לעיל (פ"ג ה"ט) ואף אם נימא דדמי להך (דפ"ד ה"א) דיכול לעשות פ"ש אין זה מוכרח וכאשר כת' שם.

ובלא"ה אפשר כיון דע"כ צריך לבטל איזה דבר בפ"ש סמיכה או זריקה א"כ טוב יותר שלא לשחוט עליו ויעשה פ"ש בודאי. ואף שיש לפקפק בזה דנימא מ"מ צריך לעשות מספק פ"ר משום ספק כרת אף שיכול לתקן בשני מ"מ אין מוכרח ואין להאריך בזה: אכן י"ל אנן פסקינן באמת דמתני' איירי בחבוש ביד ישראל ושפיר סומכין עליהם ומיקרי ראוי רק מחשש רחוק פן יארע אשר לא יצא אין שוחטין על עצמו רק עם אחרים ומשו"ה ודאי לא מיקרי אין ראוי אם אירע שלא יצא אח"כ.

אבל אם ביד עכו"ם אפילו עם אחרים אין שוחטין לכתחלה משום ספק אין ראוי וכו'. ומ"ש ואם לא יצא פטור מלעשות פסח שני.

היינו דמ"מ הוי ספק אף אם לא יצא. כיון דלא אמרינן איגלי למפרע.

ומספק א"א לעשות פסח שני כלעיל סוף פ"ג הנ"ל. ואף שפסק רפ"ד דיביא מספק.

עי' מ"ש שם הרבה חילוקים. אמת דמלשון פטור מפ"ש לא משמע הכי.

כתבתי דרך פלפול בעלמא. ואולם עיקר הנראה דהרמב"ם תופס ג"כ כגמ' ולא כירושלמי דאל"כ מנ"ל להרמב"ם בנכרים אם שחט יוצא.

רק הכונה כל מה שאיתא במשנה שוחטין עם אחרים. כ' הרמב"ם לענין בפני עצמו אם שחט בדיעבד.

וע' בפי' המשנה כ' להדיא כגמ' וכנ"ל ע"ש: נו) פ"ו ה"א כל מי שאינו יכול לאכול וכו'. הנה כפי הנראה סובר הרמב"ם דהטעם שאין שוחטין על טמא הואיל ואינו יכול לאכול בלילה ובעינן איש לפי אכלו וכו'.

ולכאורה קשה מנ"ל דמטעם זה הוא. דלמא מגזה"כ הוא דטמא נדחה לפ"ש.

וראי' דהרי (בדף עח:) פריך שם למ"ד אכילת פסחים לא מעכבא (פריך הש"ס) משחט שלא למנויו וכו' ולא פריך מטמא. א"ו טעמא אחרינא אית בי'.

וכמו כן משמע (בדף סט:). וא"כ מדוע פי' הרמב"ם לדידן הטעם משום הואיל ואין ראוי לאכילה וכו'.

וגם הרי טמא שרץ קודם טבילה ראוי לאכילה בלילה שיכול לטבול ואפ"ה אין שוחטין [עליו[קודם טבילה א"כ ע"כ הוי גזה"כ. וצ"ל דלא יהיב טעמא רק סימנא בעלמא נקיט.

כל מי שאין יכול לאכול בשום אופן בלילה אין שוחטין. משא"כ טמא שרץ שיכול לאכול בלילה יכול לשחוט עליו אחר טבילה וק"ל: נז) עי' לח"מ שכ' ומה דקאמר דאתי כר' יוסי וכו'.

כונתו דבשלמא אם הפי' דמשמע מברייתי' בשני חובה שפיר אתי רק כר' יוסי דלר"י ור"ש הוי רק רשות. משא"כ אם לר' יוסי ג"כ הוי רשות א"כ נהי דלא אתי כר"ש.

מ"מ כר"י מצי אתי דסבר בשני טפילה וכו' וק"ל. וקצת הי' אפשר ליישב הקושיא.

דבאמת שם בברייתא משמע חובה. מדתני ואלו שעושין פסח שני וכללינהו יחד אנשים ונשים משמע דלכולהו הוי חובה.

אבל אנן פסקינן דהוי רשות. וכמ"ש הכ"מ לעיל שהביאו הל"מ כאן דלא פסקינן כר' יוסי לגמרי ואפ"ה כ' הרמב"ם כאן שפיר יולדות ג"כ.

דהרי לא כ' אלו שעושין פ"ש רק נדחין לפ"ש. ובזה באמת כולם שוין שאין עושין הראשון וק"ל.

קצת תימא מה שהביא הכ"מ כאן הסוגיא דסבר שם דהטעם שמא יפשע וזה הוא רק מדרבנן. והרי במסקנא לא קאי הכי רק מדאו' לא חזי.

ויראה דעיקר כונתו להורות הדין שהביא הרמב"ם ה"ד דעכ"פ אף מחוסר כפורים צריך להמסר קרבנותיו ביד ב"ד. והכ"מ לקמן רמז לכאן ולקמן נכתוב בזה אי"ה: נח) ה"ב בכאן ראיתי להאריך קצת אי"ה.

וכבר הארכתי בענינים אלו בחי' לפסחים. ותחלה נפרש קצת לשון הראב"ד שהקשה על הרמב"ם הרי רב שאמר וכו'.

היינו כיון דקרא דאיירי בטמא לנפש אף לאחר טבילה לא מהני. ובטמא שרץ מהני לאחר טבילה.

א"כ ע"כ חלוק מטמא מת א"כ מנ"ל דבלא טבל אף בטמא שרץ אין שוחטין מנלן הא וק"ל. ומה שתי' הכ"מ בזה הוא דוחק לכאורה וק"ל: שם בהראב"ד אלא האי קרא בשלא טבל וכו' ומעשה כי הוי שכבר שחטו וכו'.

מה שצריך לזה ולא פי' כפשוטו שעדיין לא שחטו ושאלו קודם טבילה. דא"כ קשה אמאי לא אמר להם לטבול כמו שהקשו תוס' (צ:).

ומה שתירצו דאמר להו אם לא תטבלו היום תדחו לפ"ש זה דוחק. גם א"כ קשה מה שאמר ולא יכלו לעשות ביום ההוא.

ממ"נ אם יטבלו יוכלו לעשות גם היום. ואם לא יטבלו אף מחר לא יוכלו וכמו שהקשה הכ"מ.

ולכך פי' דבאמת שאלו אחר שעבר כבר זמן שחיטה ולא הי' אפשר עוד לשחוט היום. רק דהי' קשה לו אמאי איחרו כ"כ.

לזה תי' דבאמת שחטו כי היו סבורים דשפיר יכולין לשחוט על טמאים והבשר יאכל לטהורים. רק אח"כ שמו על לבם ספק בזה.

ואז הי' כבר אחר זמן שחיטה. ואפ"ה שייך שפיר מה שהוכיח הש"ס מפסוק זה דאין שוחטין וכו' מדכתיב ולא יכלו ביום ההוא דמשמע דלמחר יכולין.

היינו דלמחר יכולין שפיר לטבול ואי דאכתי איך מרומז בפסוק זה דאין שוחטין על ט"מ בשביעי או טמא שרץ. היינו דהך קרא דביום ההוא מיותר כמ"ש תוס' ליישב מה שהקשו דלמא הי' בששי.

ומחר הי' יכולין לעשות דשוחטין על ט"ש וכו'. ותי' דא"כ ל"ל ביום ההוא.

והיינו דאי לדיוקא דשוחטין על ט"ש. דזה פשיטא מסברא אי לאו גזה"כ.

וגם הרי מחר יכולין לטבול. ולאחר טבילה סוברים תוס' לפשיטא דיכולין לשחוט עליו ואי דקרא אשמועינן דיכול בשביעי לשחוט אף בלא טבילה זה לא ביאר לנו הכתוב וק"ל.

וקצת קשה ע"ז דלמא אתי לאשמועינן דלא תימא דהוי כמו דרך רחוקה דהרי אסור ליכנס למקדש וקמ"ל דרך רחוקה לטהור ולא לטמא. ע' תוס' (צב:) ד"ה דקאמרת.

וד"ה דהך ע"ש. ואין כאן מקומו וא"כ י"ל ג"כ דקרא אתי לנו להורות דפסח שעשו היום פסול משום שהיו מחוסרין טבילה אבל למחר יכולין לעשות.

או כתי' ראשון בתוס' שם דמשמע דלמחר יכולין לעשות הפסח בעצמם וע"כ כבר טבלו היום. והיינו שהיו להם שהות לטבול ולא לשחוט עוד פסח וק"ל.

עכ"פ לדברי הראב"ד הפי' שכבר לא הי' להם שהות לשחוט וכ"כ הלח"מ בהדיא. ודלא כמו שפי' הכ"מ שכבר שחטו.

אבל היו עדיין שהות לשחוט אחר רק הלח"מ לא ביאר בפי' מדוע פי' הראב"ד שכבר שחטו. ולא פי' שאיחרו מלשאול עד אחר שעבר זמן.

ולהנ"ל ניחא דזה ודאי לא הי' מסתבר ששכחו לגמרי מלשאול. אבל כיון שכבר שחטו טעו שפיר וק"ל: נט) ועתה נפלפל קצת בדברי הרמב"ם.

ע' לח"מ ה"ו הק' מהא דפסחים (סט) השיב ר"ע ואמר הזאהתוכיח בע"פ שחל בשבת וכו'. ות"ל למאי הלכתא יזה הרי אף אחר הזאה אסור לשחוט ע"ש.

ובחי' הארכתי וכתבתי דע"כ לא קאי הק"ו למסקנא דמסיק שם קסבר ר"א שוחטין על ט"ש וכו'. וא"כ שפיר שוחטין אחר הזאה וכו'.

וכעת ראיתי בשעה"מ שכ' כן וכתב תוך הדברים דע"כ למסקנא הא דפריך ר"ע תדחי הזאה שבת היינו משום מצות אכילה בלילה. אבל שחיטה ודאי יכול לשחוט כיון דשוחטין על ט"ש וכו' ע"ש ולדידי צריך [] רבה דיראה עיקר הקו' משום פסח שהוא בכרת והיינו השחיטה.

וכן משמע קצת מהא (דף צב) דאמר רבא ערל והזאה וכו' העמידו דבריהם במקום כרת וכו' דאמר מר הזאה שבות ואינו דוחה שבת. א"כ חזינן דאף לשחוט א"א.

ואף די"ל רבא קאי לדידן דאמרינן אין שוחטין על ט"ש וכו'. מ"מ מלשון דאמר מר לא נראה קצת כן וי"ל וק"ל.

אולם רהיטת הלשון משמע דאף לשחוט אסור לר"ע. ועי' היטב (סט:) דדוקא ר"א סבר דאכיל' בכה"ג לא מעכבא ועי' היטב תוס' שם ד"ה אכילת וכו' אבל ר"ע סבר ס"ס כיון שאסרו לו חכמים להזות וא"כ אין ראוי לאכילה ואסור לשחוט אף למ"ד שוחטין על ט"ש וכו' והבן.

ובחי' הארכתי הרבה. אולם קצת יש מקום ג"כ לדברי שער המלך]: עוד פילפל השעה"מ ליישב הקושיא אף לס"ד דטעמא משום אין שוחטין על ט"ש וכו' אפ"ה פריך ר"ע שפיר מהזאה.

משום דדוקא מאן דיליף מולא יכלו לעשות ביום ההוא וכו' כמבואר (צ:) אז מוכח שפיר דאף טבילה לא מהני בטמא מת מכח הקושיא אמאי לא צוה להם לטבול. אבל למאן דסבר מישאל ואלצפן היו ע"כ לאו מהכא יליף וכמו שהקשו תוס' באמת (צג.

ד"ה ר"ע) הרי ר"ע לית לי' דר' יצחק ומנ"ל דאין שוחטין וכו' וע"כ מקרא אחרינא. א"כ י"ל שפיר דאם טבל שוחטין.

גם בזה הארכתי בחי' גם כ' שם השעה"מ ליישב קושית תוס' (סט. ד"ה שוחטין) דל"ל קרא ת"ל מאיש לפי אכלו וכו' ות"ל דאיצטריך לאיש נדחה ואין ציבור נדחין וכו' וא"כ מאן דדריש הא מדרשא אחרינא תיקשי קו' תוס'.

רק י"ל דאתי לאשמועינן טמא לנפש אף בשביעי שלו. ובאמת ר"ע גמר מהכא.

גם בזה הארכתי ת"ל בחי' הנ"ל. גם מה שפילפל כאן בלשון הרמב"ם לקמן ה"ו הארכנו ג"כ בחי' ולקמן נזכיר ג"כ קצת אי"ה: עוד הקשה על תוס' פסחים (סט.

ד"ה שוחטין) הנ"ל שהקשו ל"ל קרא ת"ל מדכתיב איש לפי אכלו וכו' ותי' דצריך קרא לפסח שני וכו'. ת"ל עכ"פ קשה מה שאלו הטמאים כלל אם יעשו פסח.

ת"ל הא כתיב איש לפי אכלו וכו' ע"ש. וכן הקשה קו' זו בתשו' שאגת ארי' ס"ה ושם הקשה עוד מאי מתרצי תוס' משום דס"ד דמיפטר אף מפסח שני משום דהוא תשלומין דראשון וכו'.

ות"ל הרי מבואר בחגיגה (ט.) דמאן דסבר שני תשלומין וכו' לדידי' אף לענין חגיגה מי שהי' טמא בראשון עושה בשאר ימי החג כיון דחזינן בטומאה ריבתה תורה תשלומין ולא אמרי' הואיל ולא חזי וכו'.

וא"כ בדף (פ.) דאמר עולא סבר כולהו תשלומין דראשון משו"ה לא חזי לעשות בשביעי וא"כ ע"כ סבר פסח שני רגל בפ"ע ע"ש.

ובחי' הארכתי ליישב עיקר קו' תוס' הנ"ל לפמ"ש תוס' בקדושין סוף פ"ק דפסח שעשו במדבר היו ע"פ הדיבור שהרי מילת בנים מעכבים ולא מלו במדבר מפני שלא נשב להם רוח צפונית ואפ"ה עשו פסח עפ"י דיבור א"כ שפיר אמרו למה נגרע וכו' וק"ל ושם הארכנו: ומה שפלפל עוד בדברי הרא"ם פ' בהעלותך שכ' דיליף הרמב"ם דינו דטמא מת אף לאחר שטבל לא מהני מדכתיב כי יהי' טמא לנפש דלנפש מיותר.

א"ו דאתי למעוטי הא טמא שרץ שוחטין אחר טבילה. דקשה ע"ד מפסחים (סז.

) דמבואר שם דלנפש אתי למעוטי הא ציבור עושין בטומאה דוקא לנפש אבל שאר טומאות לא. גם בזה הארכתי ת"ל בחי': עוד הקשה מנ"ל למעוטי ציבור בשאר טומאות כיון דלנפש אתי לדרשא דר"א ע"ש.

זה קשה לכאורה ג"כ להנך תנאי דדרשי מבמועדו אפי' בטומאה וק"ל. עוד פילפל בדברי הקרבן חגיגה הארכתי בחי'.

ודעתי אם יזכני ה' לפלפל קצת בזה לקמן אי"ה: ס) ראיתי בס' ושב הכהן בתחלת חיבורו על זבחים שם הקשה מהא דיבמות (עא:) דקאמר שם אמר רבנאה אמר ר"ל ערל מקבל הזאה שכן מצינו באבותינו שקבלו הזאה כשהן ערלים שנא' והעם עלו מן הירדן בעשור לחודש בעשרה לא מהילי משום חולשא דאורחא הוי' אימת עביד להו וכו'.

א"כ משמע אילו הי' מזין בעשרה הוי שפיר מל ערל אין מקבל הזאה ומלו בעשרה א"כ הזאה שני' הוא בי"ד. א"כ מוכח דשוחטין על טמא מת שטבל.

אם לא נאמר שם קאי למ"ד שוחטין על ט"ש. ושם הביא ירושלמי דיראה משם ג"כ כן ע"ש שתי' בחריפות דשם הוי טומאה שאין הנזיר מגלח עלי' ומודה הרמב"ם יע"ש ודפח"ח סא) שם בראב"ד שהנזיר מגלח עליהם וכו'.

ע' פ"ג מה' ביאת מקדש ובחי' לפסחים הארכתי ג"כ בענין זה דיש ליישב כמה קושיות בחילוק זה וכן יתיישב קו' הלח"מ לקמן ה"ו די"ל הסוגיא איירי בטומאה שאין הנזיר מגלח ושם הארכנו. וע' גם פ"ג מה' ט"מ שם כ' דלא הוי רק דרבנן.

וע' פ"ה מה' נזירות הט"ו וכבר הרגיש בזה המ"ל שם הט"ו ע"ש: סב) שם ברמב"ם אבל טומאה שאין הנזיר מגלח וכו' ע' ראב"ד שהקשה מנ"ל חילוק זה וע' נזיר (נג.) תני שם רובע עצמות ורביעית דם וכו' אבל לא לנזיר.

ורש"י פי' שם דהיינו עושה פסח לא העמידו דבריהם וכו' וע"כ סבר דהוי דרבנן ע' מ"ש לעיל. וא"כ י"ל הרמב"ם פי' הברייתא לענין שוחטין עליו בשביעי אחר שטבל.

וראי' דלא חזינן לרמב"ם שביאר דטמא בדבר שאין הנזיר מגלח דמותר לשחוט פסח. א"ו שפי' לענין הנ"ל: סג) ה"ג ואם ראה זוב אחר שנזרק וכו' עיין כ"מ שכ' בפ' כ"צ (פא.

) ר"י אמר וכו', וצע"ג הרי שם מבואר או הטעם משום דר"י לטעמי' דסבר מטמא מכאן ולהבא דמקצת היום ככולו לענין זה. והרי הרמב"ם לא פסק כותי' בזה.

כמבואר בדבריו (פ"ה מה' מו"מ ה"ו) דכ' שם דחייב בועלה קרבן. וכן מבואר בכמה דוכתי בדברי רמב"ם.

וע"כ עיקר הטעם משום ציץ מרצה על טומאת התהום דזיבה. וכן יראה באמת בפ"ד מה' ביאת מקדש.

וע' גם (פ"ו מה' נזירות הח"י) ע"ש. אך הרי מבואר שם דאין מכפר רק בעודו על מצחו.

א"כ הי' לו לרמב"ם לבאר זה כאן וצ"ע. ובאמת אף בפ"ו מה' נזירות אשר שם ביאר כל דיני טומאת התהום בנזיר ולא ביאר דבעי דוקא ציץ על מצח כ"ג.

ולומר דלענין טומאת התהום עדיף טפי שמרצה אף באינו על מצחו צריך ראי'. ואולי אזכה עוד לעיין בזה כראוי.

אח"ז ראיתי בלח"מ פ"ד מה' נזירות ה"ד הקשה קו' זו על הרמב"ם כאן. אך לא ביאר כלל הך די"ל משום טומאת תהום כנ"ל: סד) שם ואין שוחטין על הנדה בז' שלה שהרי אינה וכו'.

לכאורה ק' טובא מה שאמר ואינה ראוי' לאכול קדשים עד ליל תשיעי ת"ל אף אם הי' מותרת בקדשים בלילה כיון דאין טובלת ביום. א"כ הרי אין שוחטין על ט"ש קודם טבילה.

בשלמא בש"ס קאמר טעם זה שפיר למ"ד שוחטין על ט"ש. אבל לדידן קשה ל"ל הך טעמא.

אם לא שנאמר נדה שאני דלא מחוסר טבילה כיון דאי אפשר. אך צ"ע מנ"ל הא.

ועוד חזון למועד בזה אי"ה: סה) ה"ד מחוסרי כיפורים וכו'. כבר כ' לעיל בתחלת הפרק דקשה קצת מנ"ל הא כיון דמסיק הש"ס הטעם לרב מדאו' מנ"ל כלל במחוסרי כפורים וכו' דחיישינן לפשיעה וק"ל: סו) ה"ה מצורע וכו'.

מ"ש וראה קרי בו ביום צ"ע קצת דביבמות (ז.) אמר שם דוקא ביום אבל בלילה לאוהיינו אם הטעם משום הואיל והותר.

אבל הרמב"ם דפסק ביאה במקצת לא שמה ביאה א"כ אף בלילה וצ"ע: סז) ה"ו טמא מת שחל שביעי שלו וכו'. במחלוקת הרמב"ם וראב"ד בשלישי ושביעי כ' בחי' למס' קדושין ואין להאריך פה: סח) שם והלא איסור הזי' בשבת משום שבות וכו'.

לא נתבאר כאן היטב מה היא השבות דבש"ס (סט (פריך מכדי הזאה טלטול בעלמא הוא תדחי שבת משום פסח. ומשני גזירה שמא יעבירנו כו'.

וא"כ לכאורה לשון הרמב"ם שכ' והלא שבות וכו' קשה קצת דהרי חזינן אף דהיא שבות ראוי להתיר משום פסח אם לא משום גזירה שמא יעבירנו וכו' אבל סתם שבות דהיינו לכאורה משום מתקן זה אין לאסור במקום פסח. וראי' דסתם שבות הוא משום מתקן.

דאי משום שמא וכו'. א"כ הי' לנו להתיר ביו"ט.

ובחי' סוף יומא כתבתי ג"כ לענין יוה"כ לרפרם דאמר אין עו"ה וכו' ע"ש. עכ"פ קש' על הרמב"ם אמאי לא ביאר שבות דשמא יעבירנו וכו' ע"כ הי' נראה קצת לומר דהי' קשה לו מדוע אמרינן בכל דוכתי והיינו טעמא דשופר ולולב ומגילה וכו'.

ולא קאמר ודהזאה. א"ו דכיון דאנן קיי"ל כמ"ד אין שוחטין וזורקין על ט"ש.

ולא משכחת הזאה רק בי"ג משו"ה אף משום שבות סתמא דמתקן גברא ג"כ לא דחינן שבות כיון שעדיין לא הגיע זמן וק"ל ובחי' הארכתי: סט) שם בהשגות הראב"ד. עי' כ"מ שהבין בדברי הראב"ד קושיתו ממצורע.

דבעי ג"כ הזי'. ומשו"ה תמה על הראב"ד.

אבל כפי הנראה כונתו דמ"ש שאר שבות מהזי' וכ"כ הלח"מ ע"ש. גם מה שהק' הראב"ד ועוד דב"ה אמרו אפי' ערל שמל ששה ימים קודם השבת וכו'.

והקשה הכ"מ עליו ס"ס מוטב שלא יטבול להתחייב במצות כדי לקיים גזירת חכמים וכו'. לכאורה קשה הרי הראב"ד השיג על לשון הרמב"ם שכ' ואינו טובל עד שירפא מן המילה וכו' דמשמע הא לא"ה לא אמרינן לא יטבול וכו' משו"ה הקשה הראב"ד שפיר וק"ל.

קצת קשה על הראב"ד שהקשה ממצורע ולא הקשה ג"כ מבית הפרס דאמרינן שם ג"כ לא העמידו דבריהם כיון דע"כ הקו' ממצורע משום דמדמי שבותים אהדדי כמ"ש הלח"מ א"כ קשה ג"כ מבית הפרס וק"ל. ועי' רמב"ם לעיל סוף פ"ב מה' ביאת מקדש.

ובחי' לחגיגה הארכתי בלשון הכ"מ שם דלכאורה תמוה וצ"ע ע"ש: ע) מה שהק' הלח"מ על הרמב"ם דהרי בש"ס איתא דהזאת טמא מת תוכיח שחל להיות בע"פ וכו' כבר כ' לעיל דהארכתי בחי' בזה די"ל דתלי בפלוגתא דתנאי דלמאן דיליף מולא יכלו לעשות הפסח ביום ההוא וכו' מוכח שפיר דלא מהני טבילה.

דאל"כ הי' לו לומר להם שיטבלו. אבל מאן דדריש מקרא אחרינא כמו דע"כ ר"ע דריש לה מקרא אחר.

עי' תוס' (צג. ד"ה ר' עקיבא וכו').

א"כ משכחת שפיר הזאה בי"ד שחל בשבת. ועי' בשעה"מ שהרגיש בכ"ז.

גם כתבתי לעיל דנ"מ בטומאת שאין הנזיר מגלח עלי'. אך הרמב"ם בפי' המשנה שם כ' להדיא דפלפול דר"ע ור"א בהזאה בי"ג ע"ש: עא) ה"ז בהשגות הראב"ד א"א כאן סותר וכו'.

לפי מה שהבין הראב"ד בדברי הרמב"ם דהטעם משום בעידנא וכו'. י"ל הקו' ממצורע די"ל שם שוחטין תחלה הפסח ואח"כ נכנס לעזרת נשים דאז הוי שפיר בעידנא וכו' כמ"ש תוס' (נט.

ד"ה אתי פסח). משא"כ הזאה דא"א לשחוט תחלה דאין שוחטין על ט"ש וכו'.

ובחי' הארכתי בזה ג"כ. ודע דרש"י שם סוף פ' האשה כ' גבי איזמל העמידו דבריהם במקום כרת.

היינו משום דמילת בניו מעכב וע"כ סבר דזה לא מיקרי אונס. ע' לקמן (פ"ט ה"ט) מ"ש שם והרמב"ם לא ביאר זה.

וא"כ אם כנ"ל בע"פ בשבת נימא דשרי להביא האיזמל ושחטינן פסח תחילה וצ"ע: עב) ה"ט האונן וכו' עי' לח"מ מה שתי' במה דלא נקיט במח"כ ג"כ טבילה והבן ע"ש. ולכאורה צריך ביאור קצת דבשלמא באונן שייך לומר כיון שיודע שמותר בפסח א"כ מהיכי תיתי לא נזהר וכו'.

אבל במח"כ דזה יוכל להיות אפי' מכמה ימים א"כ הא סוף סוף י"ל שלא הי' נזהר כיון שאסור בקדשים וצ"ע קצת וק"ל: עג) שם ואם שחטו וכו' עי' כ"מ ולח"מ. וק"ק לתי' הלח"מ דהרמב"ם פי' פירוש אחר בתי' רבא כאן לאחר ששחטו וכו' לא כפירש"י אחר ששחטו.

אלא שנודע אחר ששחטו או שעבר ושחט ובדיעבד מהני. א"כ קשה הרי צריך להבין לרבא דאמר אידי ואידי לאחר חצות וכו'.

א"כ תקשי מהא דולאחותו וכו' דתני דשחיטת פסח דוחה קבורת קרובים וכו'. ות"ל הרי אין יכול לשחוט כלל הפסח.

וצ"ל דקאי רק לשנויי רומיא דמתני' ולא הוי אמרינן כברייתא דר"ש וכו' טפי הו"ל לשנוי אידי ואידי קודם חצות והא דתני אוכל פסחו וכו' שכבר עבר ושחט וק"ל. וקצת הי' נראה שהי' לו להרמב"ם הגירסא בגמ' אידי ואידי קודם חצות וצ"ע.

גם הי' נראה קצת לומר דהרמב"ם סובר למסקנא הך דאונן אין משלח קרבנותיו הוי רק דרבנן וקרא בזמן שהוא שלם הוי אסמכתא דהרי חזינן (בפ"ב מהל' ביאת מקדש הי"א) שם כ' הרמב"ם אבל אין משלח קרבנותיו וכו' כל שבעה. והוא מגמ' דמועד קטן (טו:) ויליף לה שם מהך קרא דר"ש שלמים בזמן שהוא שלם וכו' ובודאי יראה דכל שבעה ודאי לא הוי רק דרבנן.

א"כ אי ס"ד אונן עדיף טפי ואף מדאורייתא אסור. הי' לו לרמב"ם שם להשמיענו זה.

וכן בש"ס לא הי' לו לכוללם בבבא אחת. א"ו דגם אונן הוי רק דרבנן וניחא.

אך ק"ק ממה דכ' הרמב"ם (בפ"ב מה' ביאת מקדש הי"א) אבל אינו משלח וכו. ואח"כ מנודה הוי ספק.

לפיכך אם קרב נרצה. משמע אבל אבל אף בדיעבד לא [נרצה].

וא"כ ע"כ צ"ל דפסח עדיף וצ"ע]: ומיושב ג"כ מה שהקשינו לעיל לרבא איך יישב הך דולאחותו וכו' דמוכח שם דשחיטת פסח דחי טומאת קרובים היינו מדאורייתא וניחא הכל. ועי' בכ"ז: קצת צריך ישוב מדוע לא ביאר הרמב"ם דאונן אין שוחטין עליו לבדו כמבואר במתני' (צא.

) וצ"ל דכיון דפסק הרמב"ם לכתחלה אין שוחטין על היחיד כמבואר לעיל (פ"ב ה"ב). א"כ ממילא הוי עם אחרים.

אך ז"א דהרי נ"מ שלא לשחוט על חבורת אוננים וצ"ע. עי' לעיל (פ"ה ה"ט) ע"ש: עד) עוד ראיתי לבאר קצת בדברים אלו כאן.

הנה במו"ק (יד:) אבל אינו נוהג אבלותו ברגל. אי אבילות דמעיקרא אתי עשה דרבים ודחי עשה דיחיד.

ואי אבילות דהשתא לא אתי עשה דיחיד ודחי עשה דרבים. ועי' תוס' ורא"ש שם שכ' תוס' דאבילו' דרבנן רק שמחת יו"ט הוי ג"כ רק דרבנן משום דושמחת היינו שלמי שמחה וכו' ע"ש.

וצריך קצת ביאור. הרי קיי"ל כר' יהושע בפסחים (סח:) דאמר שמחת יו"ט מצוה חצי' לה' וחצי' לכם.

ומשמע שם דהוי דאו', אך יראה דאין זה תלוי כלל בהא דשם איירי לענין שיהא חייב לאכול עכ"פ, וזה יכול גם אבל לאכול, אבל כאן איירי לענין שמחה מה שאבל אסור, ואף דשם בפסחים נקיט לשון שמחת יו"ט מ"מ יראה לאו דוקא, ואף דצריך להבין ר"א דפליג אר"י וסבר שמחת יו"ט רשות, וא"כ להנ"ל סובר ע"כ ר"א דא"צ לאכול כלל ביו"ט.

וזה דוחק קצת דר"א פליג בזה. ובמקומות מפוזרים בפסחים וחגיגה הארכנו בזה קצת, ועדיין אין מבוארים כ"כ הדברים.

עכ"פ יראה דאף לר"י י"ל כמ"ש תוס' דשמחה הוי רק דרבנן כנ"ל, וצריך להבין ג"כ איפכא לר"א דאמר רשות א"כ קשה וכי יפלוג ר"א על שלמי שמחה, ואפשר לומר דעיקר מחלוקתם בזמן שאין שלמי שמחה וכו' ופליגי אם החיוב לאכול עכ"פ וצ"ע ואולי יזכני ה' להבין, ודוחק בעיני לומר כיון דסבר ר"א או כולו לה' או כולו לכם, א"כ מי שאין יושב ושונה כל היום חייב בשמחה ואז חייב בשלמישמחה, אבל זה דוחק גדול מאד בעיני לומר דקרא דכתיב שלמי שמחה יהי' דוקא אם אין רוצה להיות יושב ושונה וק"ל, עכ"פ יראה לר"א אין חייב בשמחה ביו"ט אם אין לו שלמי שמחה וק"ל: ונחזור לדברי תוס' הנה קשה מ"ש דשמחת יו"ט הוי רק מדרבנן.

א"כ לדידהו צ"ל דמה דקאמר אינו נוהג אבילותו וכו' משום דדחי וכו' ולא קאמר בלא"ה דעשה דאורייתא דחי עשה דרבנן איירי בזמן שאין שלמי שמחה וק"ל: עה) והנה צריך לבאר עוד בדין אונן ביום ראשון אם מביא עולת ראי' ושאר קרבנות החג. אם נאמר ג"כ נהי שאין אונן משלח קרבנותיו משום דכתיב שלמים בזמן שהוא שלם וכו' וכמבואר ברמב"ם (פ"ב מה' ביאת מקדש הי"א) והוא בש"ס מ"ק (טו:) ובזבחים (ק:) ושם מבואר

דאף אבל ממועט מהך קרא [נהי דבזבחים שם בעיקר הלימוד של ר"ש לא הזכיר רק אונן מ"מ במ"ק שם יליף מהכא ג"כ אבל וכאשר הארכנו בזה קצת לעיל (אות ע"ג)].

וא"כ כמו שאמרינן שם גבי אבל דברגל אין נוהג ויוכל לשמוח. כמו כן נימא דאונן ג"כ מותר לאכול או להקריב קדשים.

ובפרט לדעת הרי"ף שם במ"ק שסובר אבילות יום ראשון דאורייתא ואפ"ה אין נוהג. כמו"כ נימא לענין דיני אנינות.

ואי נימא דאה"נ שיכול לאכול קדשים ולהקריבם ברגל. לכאורה א"א לומר כן דהרי מבוא' ברמב"ם כאן ובפ"ב מה' ביאת מקדש והוא מפסחים (צב) גבי פסח לא העמידו דבריהם במקום כרת וגבי קדשים העמידו במקום עשה וכו' ותיקשי מ"ש אבילות דאו' נדחה מפני עשה דרגל ואמאי לא נדחה מפני עשה דקדשים.

ואי קדשים שאני דיכול להמתין עד למחר. הרי כ' תוס' שם דאף תודה דאין נאכל רק ליום ולילה אפ"ה נדחה מפני אנינות דבריהם יע"ש.

ואם נאמר עשה דרגל שאני דהוי עשה דרבים משו"ה דחי אבילות. א"כ יש מקום לומר דבאמת רק אבילות נדחה מפני רגל אבל קרבן א"י להקריב דשלמי שמחה לא מיקרי עש' דרבים לכאורה שכל אחד מקריב קרבן.

כמ"ש המג"א (רסי' תמו) דהשבתת חמץ לא מיקרי עשה דרבים יע"ש. א"כ כמו כן כאן.

וצ"ל לפ"ז דמה שחשב שמחת הרגל עשה דרבים היינו דהשמחה כללית חל על כל ישראל יחד. משא"כ שלמי שמחה ועדיין צ"ע בזה וק"ל.

ועי' ברש"י מ"ק (יד: ד"ה הא צרעת) שכ' ברגל אונן משלח קרבנותיו וכו' ע"ש. א"כ יראה להדיא דסובר דאף אונן יכול לשלוח ברגל [ומה דמשמע מדבריו דעכ"פ אסור להקריב רק לשלוח וכו' נזכיר לקמן אי"ה קצת] א"כ צ"ל כנ"ל דרגל הוי עשה דרבים עדיף טפי.

אך כפי הנראה מלשון רש"י שם דברגל יכול לשלוח אף שאר קרבנותיו כגון בחוה"מ ע"ש היטב. וע"כ הטעם משום דאין נוהג אנינות כלל ברגל.

וא"כ קשה בפסחים (צב.) הנ"ל דקאמר גבי פסח לא העמידו דבריהם במקום כרת.

ת"ל בלא"ה כיון דאכילת פסח בלילה דהוא רגל. א"כ אף שאר קדשי' מותר לאכול דהא אין אנינות ברגל.

ואם נאמר כיון דמבואר בפסחים וסוכה דלילה ראשונה של רגל לא אתרבי לשמחה. וא"כ י"ל הא דאין אנינות ברגל משום שמחה וא"כ בלילה ראשונה לא שייך זה.

אך צ"ע דהרמב"ם לא ביאר זה כלל בהל' חגיגה ע' לח"מ שם. וכאשר האריך בזה הגאון בעל שאגת ארי' (סי' סח).

ושם כ' ג"כ דע"כ הרי"ף סבר לילה ראשונה חייב שהרי פי' שם הך דמ"ק דאמר אי אבילות דמעיקרא וכו' היינו למ"ד אנינות לילה דאו' דלמ"ד דרבנן בלא"ה לא דחי א"כ

ע"כ חייב לילה ראשונה דאו' דאל"כ מה"ת ידחה דרבנן דאורייתא ע"ש. עכ"פ הדבר צע"ג.

ועי' תוס' חגיגה (יז:) ד"ה אף וכו' שהביאו בשם ירושלמי דוד מת בעצרת והי' כל ישראל אוננין והקריבו למחר וכו'. וע' מ"ל (פ"ג מה' אבל ה"י) שם הקשה ע"ז ת"ל הרי אין אנינות במועד וכו' ע"ש.

והנה דבריו שם נראים קצת מעורבבים בע"ש תחלה ונשתהו כל היום בקבורת דוד. א"כ מה הקשה אח"כ הרי אין אנינות וכו'.

וכן שאר קושיות שיש בדבריו שם. וכמדומה אשר בחי' שם להל' חגיגה הרגשנו בדבריו.

ועי' בס' ושב הכהן (סי' צג) שהרגיש בדבריו. ושם הקשה ג"כ אמאי לא הקריבו אונן דניתי עשה דרגל דרבים ונדחי וכו' ע"ש.

וכבר כ' לעיל די"ל קרבן לא מיקרי עשה דרבים אך צ"ע כנ"ל: עוד פילפל בהא דנאמר שנשתהו הרבה בקבורתו עד שכבר קרבו תמיד של בין הערבים ושוב לא היו יכולים להקריב משום עשה דהשלמה וזה הי' נראה לו לדוחק שנשתהו עד סמוך ללילה) אך ע"ז הקשה עכ"פ היו להם להקריב שלמי שמחה ונעלה ונלין האימורים בראשו של מזבח ואף למ"ד לינה מועלת בראשו של מזבח.

אפ"ה ניתי עשה דשמחה ונדחי לאו דלא ילין וכו'. באמת קשה טובא בדבריו ת"ל א"כ הא דפסחים (נט) גבי מחוסר כיפורים אמאי לא יביא קרבנו כדי לאכול קדשים בלילה ונידחי עשה דאכילת קדשים ל"ת דלא ילין.

ולחלק בין קבוע זמן ללא קבוע זמן זה דוחק. ובחי' למס' פסחים הנ"ל ובמס' ר"ה כ' בזה ואין להאריך פה, אך בלא"ה דבריו תמוהים דהרי קיי"ל אין עשה דוחה ל"ת שבמקדש וק"ל גם צידד עוד שם לומר דמשו"ה אין דוחה עשה דרגל עשה דאנינות משום דיכול להקריבו למחר אך הקשה א"כ שלמי שמחה דחייב בכל יום ישחוט כדי שיהיו לו שלמים בלילה ע"ש.

לא הבנתי דבריו דהרי יראה ודאי דעצרת נהי דיש לו תשלומין כל שבעה לענין קרבנות חגיגה וראי'. מ"מ לענין שמחה ודאי לא שייך כיון דכבר עבר רגל וק"ל.

עכ"פ יראה עיקר התי' דמשו"ה לא הקריבו בעצרת הואיל והי' קודם שנקבר דוד פטורין כל ישראל מכל המצות ועדיין צ"ע בזה היטב והבן: עוד פילפל שם די"ל ברגל יכול לאכול אף בקדשים משום דעשה דוחה ל"ת. כבר כ' לעיל דאין עשה דוחה ל"ת שבמקדש וכן מוכח מסוגיא דזבחים (צט) הנ"ל דקאמר שם ר"ש אנינות לילה דרבנן.

תדע שהרי אונן טובל ואוכל פסחו לערב וכו'. ומאי ראי' מייתי דהרי אף אי הוי דאו' אתי עשה ודחי ל"ת א"ו כנ"ל.

ולפ"ז קשה ג"כ על תוס' שם ד"ה אמר ר"ח וכו' שהקשו שם ת"ל אף אי פסח כדי נסבה איך שרי ר"ש לשחוט וכו' הא הקרבה ביום אסור. ואי דעשה דחי עשה דאנינות.

א"כ היכי דייק אנינות דרבנן אפי' דאו' דחי' ע"ש. וקשה בשלמא אי אנינות דאו' שפיר לא דחי דאין עשה דוחה ל"ת דמקדש.

משא"כ עשה דהקרבה כשהוא אונן שפיר נדחי מפני עשה דפסח. וכמבואר בפסחים (נט) דקאמר שם אתי עשה דפסח ודחי עשה דהשלמה.

וע"כ משום דעשה שפיר דחי עשה אף דמקדש. ואף שיש לדחות ולומר עשה שיש בו כרת עדיף טפי מ"מ אין נראה.

ובמ"א הארכתי בחי' למס' חגיגה ואין כאן מקומו. וכ"ז צריך ביאור רחב למי שלבו רחב ובקי בענינים אלה.

וכפי הנראה לי לפום רהיטא דודאי אף אונן שמת לו המת אחר ששחט וזרק אפ"ה מותר לאכול הפסח בלילה. אף דעתה תו אין בו כרת.

מ"מ עשה דפסח חמיר כיון שיש בשחיטתו כרת. גם נראה דאונן קודם שנקבר המת לא ישלח ויקריב כל קרבנות אף קרבנות רגל.

חוץ מפסח שעושה לכתחלה. הואיל ומת אחר חצות דחל חיוב פסח תחלה אבל בשאר קרבנות יראה אף שחל החיוב עליו תחלה מ"מ לא יביא ועדיין צ"ע בכ"ז וק"ל: עוד נזכיר מה דצריך ביאור על הש"ס פסחים (צב) הנ"ל דקאמר גבי פסח לא העמידו דבריהם במקום כרת וכו' ות"ל אם נעשה אונן אחר ששחטו וזרקו עליו דתו ליכא חיוב כרת א"כ אמאי נדחי ויהא מותר לאכול בלילה הא תו ליכא כרת.

וע' זבחים (ק:) שם דמשני רבא אידי ואידי לאחר חצות וכאן כששחטו וזרקו עליו וכו' וקאמר שם קסבר רבא אכילת פסחים מעכב. ע' היטב רש"י ותוס' שם.

ויראה שם דמ"מ עשה דפסח עדיף טפי אף דאכילת פסח. אך לשוהש"ס דפסחים הנ"ל עשה שיש בו כרת וכו' קשה קצת.

ואם נאמר כפי' הרמב"ם לעיל ה"ג ששחטו וזרקו וכו' ואח"כ נודע שהי' אונן בתחלה ניחא. אך א"כ לפ"ז יהי' לדינא אם נעשה אונן אחר ששחטו וזרקו וכו' יהא אסור לאכול א"כ הי' לו לרמב"ם לבאר זה וצ"ע וק"ל: וענין השמחה בזמן הזה.

ע' רמב"ם ה' יו"ט שכ' לאכול בשר ולשתות יין. וע' תשו' ושב הכהן (סי' צה) שם הק' על השו"ע או"ח (סי' תקכט שכ' לקבוע סעודה על היין וכו' ולא כ' לשון הרמב"ם לאכול בשר ע"ש.

והמג"א שם כ' באמת מצוה לאכול בשר וכו' ע"ש. ושם בתשו' הנ"ל הקש' ג"כ על לשון השו"ע יו"ד (סי' שמא) שכ' שם בשבת ויו"ט אוכל בשר ושותה יין.

והגי' שם רמ"א אם ירצה וכו' וע"כ קאי רק אשבת אבל יו"ט כיון דחייב בשמחה חייב בבשר וזה לא משמע קצת מלשון רמ"א ע"ש. וע' ג"כן (סי' צו) שם פילפל בלשון השו"ע (סי' תרצו) די"א אונן מותר בבשר ויין בפורים.

וזה צ"ע דהרי מה שאסור בבשר ויין הוא משום כדי שיתעסק בקבורת מתו. ואף ביו"ט אם רוצה לקברו אסור בבשר ויין ע"ש.

וגם המג"א הרגיש קצת בזה ע"ש וגם לשון המג"א שם (ס"ק י"ג) וי"א אפי' עשה דרבים לכאו' הוא ט"ס וצ"ל עשה דרבנן כמו ביו"ט שני (בסי' תקמח) ע"ש. אך קשה הרי שם איירי לענין מה שהוא אסור משום אבל היינו אחר קבורת מת.

משא"כ כאן דאיירי קודם קבורה ומשום שיהא מוכן לצרכי המת וצ"ע: טו) עוד נתישבתי בענין זה אחר אשר עסקתי קצת בסוכה (כה בתוס' ד"ה דמטי זימנא וכו') דנתקשיתי במה שנראה מתוס' שם שפי' הא דרבא דמשני כאן קודם ששחטו וזרקו וכו' קאי ליישב הברייתות אהדדי. וזה צ"ע דהרי קאי ליישב רומיא דר"ש אהדדי.

גם עיינתי עוד בסוגיא דזבחים (דף ק') הנ"ל. והוקשה לי הא דאמר אביי ומנא תימרא וכו'.

ומאי מייתי ראי' דלמא לעולם אחר חצות לר"ש ג"כ אין שוחט. והא דיוסף הכהן כר"ש והא דלאחותו דלא כר"ש.

וצ"ל או דפשיטא לי' לש"ס דליכא מי שיחלוק על ר"ש. רק די"ל ר"ש גופי' סבר שלמים בזמן שהוא שלמים הוי רק אסמכתא כמ"ש רש"י ותוס' שם.

או ddחיקא לי' דהנך שתי ברייתות תנאי נינהו. והא דפריך רבא שם ודלמא הא ר"ע וכו'.

היינו דלמא ר"ש באמת סובר דהוי רק אסמכתא. או לפי תי' השני הנ"ל שני ברייתות דלא כר"ש.

והנה צריך להבין בתי' רבא כאן קודם חצות וכו' איך יישב הך דולאחותו וצ"ל דאתי דלא כר"ש. וא"כ תיקשי אידך ברייתא דיוסף הכהן דקיי"ל שם שטימאוהו היינו משום דעוסק במצוה פטור וכו'.

ואביי אשר הוכיח מהך ברייתא צ"ל דסבר מסתמא טימאוהו אחר חצות דלא שייך העוסק וכו'. ובחי' לסוכה כ' בזה.

ולכאורה מה שפסק הרמב"ם אחר חצות רשאי לשחוט לכתחלה וסובר דרבא מודה לאביי. י"ל דהוכיח כן דאל"כ קשה לרבא הך דולאחותו וכו' ואי דאתי דלא כר"ש י"ל דסבר כתי' א' הנ"ל דאין חולק על ר"ש וק"ל.

אכן הלח"מ כ' דהוכיח כן מפסחים (צח.) וכו' דשם דלא כר"ש ע"ש.

ודע דרש"י פסחים שם ד"ה אי נימא קודם חצות וכו' כ' דאונן אין שוחטין עליו לבדו רק עם אחרים. א"כ משמע אף לר"ש עם אחרים שוחטין או אפשר אתי דלא כר"ש.

וע"ש ד"ה מת קודם חצות וכו' כ' באמת דאי מת קודם חצות נדחה לגמרי. וע' תוס' ד"ה הא חייל הביאו הא דרש"י דנדחה לגמרי.

וע' (צ:) מתני' האונן פי' רש"י שם שמתו מוטל לפניו. ותוס' פי' אחר חצות וע' היטב בכ"ז: טז) ה"י מי שחופר בגל.

עי' הרמב"ם היטב שיראה מדבריו שפי' הא דמפקח את הגל וכו' לא בספק חי רק מחפש אם יש שם מת כדי לקוברו וכדומה. וא"כ מיושב קו' תוס' שם בסוגיא (צא.

ד"ה שהי' טמא מתחלתו). ובסוגיא שם הארכנו הרבה מה שיש נ"מ לדינא ע"ש.

וע' רמב"ם בפ' המשנה יראה להדיא כן. וצ"ע שלא ביארו זה נושאי כליו.

ודוחק מאד לפרש בלשון הרמב"ם כאן ובפרט בלשונו בפי' המשנה. שכונתו בספק חי וק"ל.

ולפי' הנ"ל הא דמפקח וכו' היינו בדיעבד דלכתחלה ודאי אסור לדחות פסח מספק. אבל לפי' רש"י ותוס' אף לכתחלה דהוי פיקוח נפש וק"ל: שם עי' בקרית ספר שהקשה דממתני' משמע דחופר בגל שוחטין עליו ע"ש: עח) הי"א מי שעבר בדרך וכו' ע' לעיל (פ"ד מה' ביאת מקדש ה"ו) בכ"מ שם וכאן היטב.

ולכאורה צ"ע לדעתי העני' כפי מה שהי' נראה לדעתי הקלושה מלשון הסוגיא ומפרשים אין אתי פה כאשר יעדתי כמה פעמים בקונטרס זה) ודאי אם נודע קודם שחיטה שהוא טמא בטומאת התהום ודאי לא ישחוט. ואף אם עבר ושחט לא מהני.

רק אם נודע לו אחר שחיטה שהי' טמא קודם שחיטה בטומאת התהום. או שנטמא עתה אחר שחיטה בטומאת התהום וזרק בדיעבד הורצה כיון ששחט קודם שידע.

רק אם עדיין ספק כהך דינא דהכא מצא מת מושכב וכו' סבר הרמב"ם כיון דעתה ספק הוא מקילינן טפי לענין פסח ששוחט לכתחלה. וצ"ע קצת מנ"ל הא.

אבל דברי הכ"מ צ"ע דמשמע שמדמה שחיטה לזריקה וצ"ע בשאר דבריו ג"כ כנ"ל. ואולי אזכה עוד להבין אי"ה: עט) הי"ב מי שעשה פסח וכו'.

ודבר זה הלכה וכו' יראה להדיא מלשון הרמב"ם כמ"ש לעיל דאם נודע לו שנטמא בודאי זה מפי הקבלה ולעיל הי"א בספק זה הוא מסברא וק"ל. אח"ז עיינתי קצת יותר בענינים אלו וכתבתים בה' נזירות סוף פ"ו ע"ש וע' גם לחם יהודה האריך בזה וכעת לא עיינתי: פ) הי"ג מפני שחזקת טומאה וכו'.

ואף דטומאת התהום הוא אף בטומאה ודאית מ"מ כיון שעיקר הענין הואיל ואז לא ידע שייך חזקת וכו' ולא עיינתי כעת בסוגיא דנזיר כי אין ת"י ש"ס כעת: פא) פ"ז ה"א ודבר זה בטומאת מת לבד וכו'. בחי' כתבתי כמדומה.

וכעת ראיתי בשעה"מ שהביא בשם קרבן חגיגה שהקשה לפי המבואר בזבחים (כב:) דמ"ד אין שוחטין על ט"ש סבר ציבור עושין בטומאה אף שרץ כיון דקרא איירי בטומאת שרץ ג"כ. וע"ז נאמר איש נדחה ואין ציבור נדחין.

וא"כ כיון דהרמב"ם פסק כמ"ד אין שוחטין וכו' א"כ מדוע פסק דבר זה בטומאת מת לבד. ומה שתי' השיב עליו השעה"מ.

גם תי' השעה"מ דמודה הרמב"ם דמדאו' שוחטין על ט"ש רק מדרבנן אין שוחטין. זה ג"כ דוחק גדול דהרי פסק לעיל פ"ו אין שוחטין על ט"מ אף אחר שטבל וזה יראה שם להדיא דהוי דאו' וט"מ אחר טבילה שוה לט"ש קודם טבילה כמבואר שם.

וקצת הי' נראה ליישב דשם בזבחים י"ל קאי דוקא למאן דיליף דדוחה טומאה ממועדו. משא"כ למאן דיליף מאיש איש וכו' דכתיב בי' לנפש דממעט שאר טומאות אף ט"ש בכלל וממילא לא עבדי ציבור בטומאה וק"ל.

עי' פסחים פ' אלו דברים: אך לפ"ז קשה מפסחים (סט:) דקאמר שם סבר ר"א כל שציבור עושין בטומאה ואין אומרים להם הזו יחיד פטור מכרת. ופריך מהא דתניא ערל וטמא שרץ מנין וכו' מדמהדר אטמא שרץ ע"כ סבר אין שוחטין וכו' וא"כ אף דציבור עבדי בטומאה אפ"ה יחיד חייב כרת וכו'.

ומה פריך דלמא ר"א סבר ג"כ כמ"ד מאיש איש וכו'. וקרא ממעט מלנפש טמא שרץ.

אבל בטמא מת אף בשביעי שלו איירי שפיר ואיש נדחה ואין ציבור נדחין וכו'. ויש להאריך בזה וכעת לא עיינתי כראוי.

גם יש לפלפל קצת ולומר דהרמב"ם הכריח דינו דלעיל (פ"ו) דאף לאחרטבילה בטמא מת אין שוחטין עליו. דאל"כ בציבור אמאי נעשה בטומאה הרי יכול לטבול.

א"ו דאחר טבילה שוה לקודם טבילה. וכמדומה דפילפל בזה הקרבן חגיגה הנ"ל ג"כ.

אך בזבחים ופסחים הנ"ל משמע בטמא שרץ למ"ד אין שוחטין ציבור עבדי בטומאה וא"צ לטבול וצ"ע: גם נזכיר דק' למ"ש כאן דאין נוהג רק בט"מ וכו' ק' א"כ מהא דאמרינן בפסחים (פ.) הי' מחצה טמאין ומחצה טהורין מטמאין אחד מהן בשרץ וכו'.

ואי טומאת שרץ לא הותר בציבור אמאי מצטרף לעשות רוב טמאים. ואי תימא דמ"מ מצטרף לרוב.

מ"מ קשה זה שמטמאין אותו בשרץ אתה מדחהו מפסחו. אך זה יש לדחות דמ"מ עושה פסח שני ודו"ק.

ובלא"ה קשה עוד הרי טמא שרץ שלא טבל חייב כרת כמבואר בפסחים (סט:). וכן פסק הרמב"ם לעיל (פ"ה ה"ד) יעו"ש.

ומכש"כ זה שמטמא עצמו במזיד. ואי תימא שיטבול עצמו ויעשה פסח ראשון א"כ זה ודאי אין מצטרף להיות רוב טמאין.

ואם נאמר דתחלה מקריבין הציבור הקרבן בטומאה. ואחר שהקריבו יטבול עצמו ויעשה הוא פסח.

זה ודאי הוא דבר שאין נראה כלל וצ"ע דיראה דמוכח מש"ס דטומאת שרץ ג"כ הותר בציבור וצ"ע וק"ל ועי' זבחים (כב: בתוס' ד"ה א"ה וכו') שכ' בשם ר"ת שסובר אף למ"ד שוחטין על ט"ש וכו' אפ"ה הותר טומאת שרץ בציבור לענין אם כהנים נטמאו בשרץ דאף שיטבלו מ"מ טבולי יום ג"כ אסורים לעבוד עבודה וליכנס למקדש ע"ש.

ועי' צל"ח פסחים (סז.) פילפל בזה בטומאת שרץ ע"ש: פב) ה"ב ואוכלין בטומאה וכו'.

גם בזה יש לספק קצת בציבור טמאי מתים אם חייבין לטבול בשביעי עכ"פ כדי לאכול עכ"פ בלילה בטהרה וצ"ע וק"ל: קצת יש לבאר הא דאמרינן אם טמאים עודפים יעשו כולן בטומאה וכו'. והיינו אף הטהורים מותרין לעשות לכתחלה בטומאה וכו'.

ואף דקיי"ל טומאה דחוי' בציבור צ"ל כיון שכבר רוב עושין ע"כ בטומאה אין קרבן ציבור חלוק ומותר אף לכתחלה וק"ל. ועי' בסוגיא וכעת לא עיינתי כראוי: פג) ה"ד הי' רוב הקהל זבים וכו'.

ויראה ודאי דהרוב ג"כ אין עושין אף השני משום דאין ציבור נדחין ואין עושין לא ראשון ולא שני וק"ל. לכאורה יראה אם רוב זבין ומיעוט טהורין הטהורין עושין בראשון.

אך דמקידושין (לז: בתוס' ד"ה אף כו') יראה שם דנדחין לגמרי. ועי' רי"ט שהקשה זה באמת ועדיין צ"ע: פד) ה"ה בחי' כ' כי יש מקום לומר אם הי' מיעוט טהורי' ומיעוט זבין ורוב טמאי מתים הזבין יכולין לעשות פסח שני כיון שהטהורים יעשו הראשון בטהרה: פה) ה"ו הי' ישראל שליש זבין וכו' עי' צל"ח בחי' לפסחי' כ' שם הא דטמאין אינן עושין השני משום הגדילו זבין על הטהורין והוי רובא ורוב אין עושין פסח שני.

והיינו דוקא אם הזבים באים לירושלים פסח שני. אבל אם אין באים שפיר עושין הטמאין מיעוטא.

והוכחתו דקשה אמאי אמר רב שם ברוב זבין ומיעוט טמאי מתים הטעם דאין עושין בשני הואיל וציבור לא עשו בראשון ות"ל דמצטרפין זבים לטמאים והוי רובא א"ז כנ"ל. ובחי' שם כ' די"ל גבי שליש זבין וכו' ג"כ הטעם רק הואיל וציבור לא עשו בראשון וכמ"ש הרמב"ם כאן וניחא וק"ל: פו) שם כיצד משערים הפסח וכו'.

צריך ביאור קצת אם השלוחים טהורים ומשלחים טמאים איך חשבינן בזה. וכעת לא עיינתי: פז) ה"ז וציבור שנטמא בספק וכו'.

לכאורה הי' לו לבאר דעושין בטומאה היינו בספק. אבל לא בטומאה ודאית כיון דהם רק ספק.

ועי' בכ"מ שדבריו צריכין ג"כ ביאור קצת וצ"ע וק"ל: פח) ה"ח אפי' אכלו טמא מת מאימורין וכו' עי' צל"ח שהקשה דלכאורה אף שאר טמאין שאכלו מן אימורין פטורין ע"ש: פט) ה"ט מוטב שיאכל בטומאת בשר וכו'. בחי' כתבתי דטמא מת בשביעי שלו דשפיר יכול לאכול בלילה רק מגזה"כ שלא לשחוט עליו א"כ בכה"ג הותר ושם הארכנו: צ) פ"ח ה"ג ואם לא אכל אלא כזית יצא י"ח.

עי' כ"מ שכ' כדין סתם אכילה. וראי' מפסחים (צא.

) ואפילו חבורה של מאה וכו'. הנה יראה ודאי דחייב לאכול כולו שנא' ואכלו בשר בלילה הזה וכו' רק אם אין שם אלא כזית ג"כ יצא.

אבל אם יש יותר ולא אכל כולו עכ"פ ביטל עשה ואכלו וגו'. ועי' תשו' ש"א (סי' צו) שהוכיח כן מדקאמ' בזבחים (צו:) ניתי עשה ונידחי ל"ת אף שיש לו כזית בשר אפ"ה המצוה דוקא לאכול כולו ע"ש.

ולקמן נזכיר עוד מזה אי"ה. עכ"פ מבואר דחייב לאכול כולו.

וא"כ ע"כ הכונה כאן יצא י"ח היינו אם אין שם יותר. אולם הדבר צ"ע לדעתי.

ובפרט לפמ"ש הכ"מ סתם אכילה בכזית. א"כ מנלן שיהא מחויב לאכול הכל אם ישנו.

ואדרבה לשון הרמב"ם לקמן (פ' יו"ד הי"א) דכ' שם וישתדל שלא ישאר דבר עד בוקר משום שנא' ולא תותירו וכו'. ואמאי לא קאמר בפשיטות שחייב לאכול הכל משום ואכלו הבשר וכו'.

ובאמת ראית הש"א חזקה היא כנ"ל. וגם האריך להוכיח יותר מש"ס הנ"ל דמבואר שם ועצם לא ישברו אחד יש בו מוח ואחד אין בו וכו'.

ופריך ניתי עשה ונדחי וכו' א"כ חזינן דהעשה הוא בכל הבשר. עכ"פ הדבר צ"ע וק"ל.

ואולי אזכה עוד להבין היטב אי"ה: צא) ה"ד לפי ששניהן נכללות וכו'. בחי' לפרחים ולקצת לשונות הרמב"ם במנין המצות כתבתי קצת בזה: ה"ח וכו' עי' לח"מ גם בזה כ' בחי' לפסחים ע"ש: צב) ה"ט שהרי השפוד כולו חם וכו'.

והיינו דמה שתוך הבשר נעשה חם מחמת זה שחוצה לו והוי צלי מחמת ד"א ע' ריש פ' כיצד צולין ע"ש. וע' תוס' (עו.

) ד"ה בשלמא וכו' שם כ' די"ל טעם אחר דאין שפוד של עץ קולט חום כמו חרס ע"ש. וא"כ לפ"ז א"צ לטעם חם מקצתו וכו' וצ"ע: צג) ה"י חתכו ותולהו וכו'.

וע' תוס' ריש כ"צ ד"ה נחתך וכו' שם פלפלו אם מעכב בדיעבד אם אינו שלם וכ' לפ"ז לפרש הא דחתכו וכו' היינו שלא הבדילו רק צירמו בשנים ושלשה מקומות ע"ש. והרמב"ם כאן לא ביאר מזה.

וע' לקמן (פ"י ה"א) שם כ' רצה חותכו ובלבד שלא יהא מחוסר אבר ע"ש. לכאורה זה הוא דיעה שלישית וצ"ע וכעת לא עיינתי היטב.

ואולי אזכה עוד לעיין אי"ה: צד) הי"א נגע הבשר וכו'. ע' לח"מ שהקשה למה לא כ' דאיירי בחרס רותח דקיי"ל כשמואל תתאה גבר וכו'.

וע' בתוס' (עו. ד"ה חוץ וכו') שכ' מרישא לא מצי לאקשוי די"ל מ"מ כיון דאדמיקר לי' בלע א"כ ג"כ מבשל מעט ומשו"ה אסור ע"ש וק"ל.

אך יראה דכונת הלח"מ על הי"ב נטף מרוטבו וכו' וכאשר הקשה באמת ג"כ על הי"ג בנטף מרוטבו על הסולת וכו'. אמאי לא ביאר בחרס וסולת רותח ע"ש.

אך קצת צריך להבין בלא"ה לשון הרמב"ם (הי"ב) שכ' שכל המרק והליחה כשתפרוש וכו' לכאורה יראה כונתו דאין הטעם שהפסח נצלה מחמת הרוטב שהוחמה מחמת החרס רק הטעם שהרוטב גופי' נאסרה ונבלעה בפסח וכן הקשו באמת תוס' ד"ה בשלמא וכו'. למה צריך לומר וכי הדר רוטב אפסח מיטוי וכו'.

ות"ל מחמת רוטב גופה שנבלע רק תוס' הקשו כן רק למ"ד עילאה גבר מה צריך הש"ס לומר הטעם משום דהדר מיטוי פסח וכו'. ולכאורה הקו' ג"כ מה פריך הש"ס למ"ד

תתאה גבר הרי ס"ס רוטב גופי' נתבשלהמחמת חרס עכ"פ כדי קליפה ואח"כ נבלע בפסח.

אך צ"ל דבמקום דלא שייך קליפה שרי. אך בחי' כ' שם ליישב דלמסקנא באמת איירי אף בצוננת.

והטעם משום דעכ"פ נאסר כדי קליפה. וא"כ ניחא שפיר לשון הרמב"ם ואין להאריך.

ובפרט לשון הרמב"ם (הי"ג) שכ' נטף על הסולת י"ל קושית הש"ס הי' רק על דתנן יקמוץ את מקומו. אבל קולף מקומו ודאי בעי אף לשמואל וצ"ע.

ועי' צל"ח שם ובחי' שם הארכנו בזה וגם בתשו' אחת: צה) פ"ט ה"א כל האוכל וכו'. עי' כ"מ שהקשה על מ"ש לקמן ה"ה שתי חבורות שנפרצה וכו' שאין נאכל בשני חבורות.

ותי' דהפי' בשני מקומות ע"ש. ולכאורה קשה טובא עכ"פ על מ"ש לקמן נעשית מחיצה ביניהן וכו' ג"כ אינו נאכל.

והרי מבואר בש"ס שם (עו:) דזה דוקא לר"ש דאמר אין נאכל בשני חבורות וכיון שמפסקת מחיצה בינם הוי כמו שני חבורות משא"כ לר"י. וצ"ל לכאורה דסובר כיון דרב אשי מסיק שם דהוי ספק אי הוי סילוק מחיצה] ונעשית] כשני חבורות ומקומות ומסיק תיקו דקשה בשלמא נפרצה המחיצה שייך שפיר תיקו דנ"מ לדידן.

משא"כ נעשית מחיצה דאין נ"מ לדידן כיון דהלכה כר"י. אלא ע"כ דר"א פליג בהא על רבינא במה דפשיטא לי' דנעשית מחיצה לא הוי כשני מקומות.

והוא כבר די"ל דהוי כשני מקומות דנחלק המקום עתה מה שלא הי' תחלה וצ"ע וק"ל. ומלשון הכ"מ לקמן (ה"ה הנ"ל) הי' משמע קצת שהי' לו הגי' בגמ' ברב אשי רק שני מקומות ולא שני חבורות.

ואין מוכרח וצ"ע וק"ל. ועי' רש"י (צה.

) שסובר דלא תוציא הוי לאו הנל"ע ותוס' חלקו ע"ש. אך רש"י ג"כ אין סובר להלכה כן ע"ש: צו) שם והמוציא מחבורה וכו' לוקה.

הנה לכאורה מחבורה לחבורה היינו אפי' באותו בית. וכפי שפי' רש"י (פה: ד"ה מחבורה וכו') ע"ש.

והא דצריך שיניחנו בחוץ היינו אם מוציא חוץ לבית. ומוציא מחבורה לחבורה צריך שיהא ההנחה במקום חבורה אחרת אבל מוציא חוץ לחבורתו באותו בית לכאורה לא מחייב ולא נפסל [עד שיניחו במקום חבורה אחרת והרמב"ם לכאורה כלל שניהם יחד וצ"ע קצת.

גם יראה דהאוכל בשני חבורות ולא הניחו אינו [לוקה[דלכאורה לא מצינו לאו לאוכל בשני מקומות. והמניח עובר בלאו דלא תוציא ולוקה וצ"ע.

גם נזכיר קצת דלכאורה יראה מלשון רש"י (פה: ד"ה מחבורה וכו') שפי' חבורה של שני פסחים וכו' ולא פי' של פסח אחד שנחלק לשני חבורות. וצ"ל דהי' קשה לו דא"כ תיקשי לר"י דסבר פסח נאכל בשני חבורות ונהי דאין אוכל בשני מקומות.

מ"מ לענין הוצאה לא מיקרי חוצה וע' בתוס' (פו: ד"ה ומ"ס וכו') שכ' דאף לר"י אם כבר נחלקו לחבורות הוי שפיר חוצה ע"ש. וכן יראה מדברי הרמב"ם וצ"ע וכעת לא עיינתי כראוי: צז) ה"ב ע' לח"מ מה שתמה.

וע' בלשון הרמב"ם בפי' המשנה שם יראה להדיא כדברי הלח"מ ע"ש: צח) ה"ג שתי חבורות וכו'. ע' כ"מ.

והנה אם נאמר דצריך דוקא הפיכת פנים. א"כ תיקשי מכלה מ"ט התירו.

וצ"ל דהוי רק חומרא בעלמא ודוחק כיון דמקרא מפיק לה כמ"ש הכ"מ. ולכאורה הי' קצת מקום לומר דהוי רק מדרבנן דשמא יאמרו אוכל בשני מקומות.

ולמד כן מדתנן בשמש שקופץ פיו. אלמא חזינן דחיישינן שמא יאמרו עי' רש"י שם.

וע' תוס' (פו: ד"ה והכלה וכו') ע"ש וצ"ע: ה"ה כ' לעיל בה' א' ע"ש: צט) ה"ז המאכיל כזית וכו'. עי' כ"מ הנה מלשונו יראה דעכו"ם ג"כ מוזהר שלא יאכל מפסח רק דלא חייש למאי דמזהיר קרא וצ"ע הרי אין מוזהר רק על שבע מצות.

ואפשר כונת הכ"מ רק על מומר לע"ז וצ"ע. וראיתי בס' מעיין חכמה (אות נ) שהקשה מאי קאמר הש"ס ריש פ' הערל ל"ל ב"נ ת"ל מערל.

והרי צריך קרא להזהיר ישראל המאכילו משא"כ גבי ערל ישראל לכאורה. וכן הקשה על מ"ש הרא"ה בס' החינוך ג"כ כמ"ש הכ"מ רק כ' טעם אחר על מה שאין לוקין משום דהוי לאו שאין בו מעשה וכו' ס"ס תיקשי קו' הנ"ל.

ולכאורה הי' מקום קצת לומר דקרא אתי רק לאסור על ערל וב"נ. היינו מומר לע"ז או גם נכרי ממש וצריך ליישב קו' הנ"ל משבע מצות].

וממילא א"כ אסור לישראל להאכילו משום לפני עור וכו'. וא"כ ל"ק מש"ס דיבמות הנ"ל כיון דממילא ידעינן דאסור לאכול בו פשיטא לא גרע משאר מצות דאסור לישראל להכשילו וק"ל.

אך זה דוחק דמ"מ ס"ס צריך קרא דהוא מוזהר בזה דהרי כל מצות ישראל הוא מוזהר וב"נ אין מוזהר. וצ"ל דמ"מ כיון שזה אסור לערל לאכול מחמת חומר קדושתו ממילא אף ב"נ ודאי אסור.

וא"כ ג"כ בשאר קדשים יהא הדין כן וצ"ע וכעת לא עיינתי כראוי: עוד נזכיר דקשה קצת על הרא"ה שכ' משום לאו שאב"מ. אמאי לא נימא דנתינתו לו הוי מעשה כמו קונה חמץ בפסח.

וי"ל וק"ל. גם לפמ"ש לעיל משום לפני עור בלא"ה ניחא דהוי לאו שבכללות וק"ל.

גם נזכיר אם הטעם משום ל"ע צריך דוקא קאי בתרי עברי דנהרא וצ"ע בכ"ז וק"ל. עוד נראה דהנותן לו עובר ג"כ בעשה דואכלו הבשר בלילה הזה.

עמ"ש לעיל ריש פ"ח ע"ש: ק) עי' הראב"ד בהשגות שפי' הך דתושב וכו' היינו ג"כ בישראל שאינו ממונה עמו. וקמ"ל דאף דהוא תושב אפ"ה לא יאכל וכו'.

ועי' לח"מ שתמה דזה דלא כר"א דלדידי' אתי לאפנוי ע"ש ריש יבמות. ולא כר"ע דלדידי' אתי לגר שמל ולא טבל וכו'.

וכן קשה לתי' הכ"מ דאתי לשלא יאכיל ע"ש. וי"ל ואין להאריך.

ובגוף קו' הלח"מ על הרמב"ם דפסק כר"א ואפ"ה פסק גר שמל וכו' אינו גר. ע' רמב"ן שם ביבמות שכ' די"ל אם ר"א סבר אינו גר ג"כ ניחא דסבר דא"כ פשיטא דאינו אוכל ולא צריך קרא לרבוי ע"ש.

וכמדומה בחי' הגא"א זצ"ל ליבמות העמיק והרחיב הדיבור בזה ע"ש: ובענין ערל שמתו אחיו מחמת מילה דהוי אונס בדבר אי רשאי לשחוט ולאכול פסח. ע' יבמות ריש פ' הערל בתוס' ובפסחים (כח: ד"ה ערל) כתבו להדיא דאסור וע' תוס' חגיגה (ד: ד"ה דמרבי) וכו' שם כ' בשם ר"ת דהוי אנוס ורשאי ע"ש.

ועי' ס' מעיין חכמה (אות ע') צידד לומר דר"ת מודה לענין פסח דאסור. וס' הלז אין ת"י כעת.

וכמדומה בחי' לחגיגה כ' קצת מזה. עוד נזכיר בענין מאכיל לנכרי י"ל דנכרי עצמו מצווה ע"ז.

והא דלא חשבי בהדי מצות ב"נ ע' צל"ח בפסחים שכ' מה שנתחדש משעת מ"ת ואילך לא חשיב: קא) ה"ט כשם שמילת בניו וכו'. הנה מזה מבואר דגבי בניו ועבדיו אם אנוס בדבר רשאי וכמבואר ביבמות (עב:) ושם איכא עוד אוקימתות כגון שהי' אביו ואמו חבושין וכו' וע' שעה"מ שתמה באמת מדוע לא הביא הרמב"ם כל האוקימתות ע"ש.

וקצת י"ל דודאי אטו כי רוכלא ליחשב. רק א"כ מדוע הביא הנך ג' אך י"ל דבהני יש נ"מ לדינא דחולה ונתרפא מיום אל יום דצריך מעל"ע וכלה מעל"ע ואחר שחיטת הפסח ס"ד אמינא דמותר משום דשחיטה באונס שריא.

אבל אכתי הוי ס"ד שמא אכילה אסור אף באונס לכך הביא הך דכייבי' לי' עיני' ונתרפא דלא הי' ידע בשעת שחיטה שיתרפא א"כ לא הי' ראוי לאכילה והא כתיב איש לפי אכלו וגו'. אלא ע"כ דאף אכילה שרי באונס.

ומהא לחודי' הוי ס"ד דוקא זה שהוא באונס. אבל חולה ונתרפא הרי יוכל להמתין עד כלות מעל"ע אחר חצות.

קמ"ל דאפ"ה מותר הואיל דעכ"פ בזמן שחיטה אין ראוי. וטומטום שנקרע ונמצא זכר צריך לאשמועינן דל"ת שמחויב לקרוע קמ"ל וק"ל וכעת אין ס' הנחמד שעה"מ על קדשים ת"י לעיין בו: קצת נזכיר מה שפילפל השעה"מ כאן בדברי הרא"ם שכ' סדר בא דמילת בניו וזכריו ג"כ מעכבין אף אם הי' אונס בדבר.

ותמה עליו המהרש"א ריש הערל. והשעה"מתמה דזה קשה ג"כ על תוס' קדושין (לז:) שכ' שם שלא הי' ראוין ישראל לעשות פסח במדבר לפי שלא הי' אפשר למול במדבר.

וע' רי"ט שם. עוד הקשה השעה"מ על רש"י פסחים (צב.

) ד"ה דרך חצירות וכו' שכ' דאם לא יביא האיזמל דרך כרמלית וכו' יהא אסור מלעשות הפסח וכו' ות"ל הא אנוס הוא ע"ש. וקצת נ"ל דלעולם י"ל אף אם בלתי אפשר למול בניו ועבדיו אפ"ה אסור לעשות ולאכול הפסח.

רק עיקר הקושיא מיבמות (עב) הנ"ל. ונ"ל די"ל עפמ"ש לעיל (פ"ה ה"ה) דמבואר שם אם שחט הפסח ולא מל עבדיו וכו' פסול הפסח.

וכתבנו שם ראי' לדין זה מדלא משני הש"ס ביבמות הנ"ל שעבר ושחט א"ו דפסול. ויש לתת טעם לדבר משום דהוי מצוה הבאה בעבירה כיון שעבר ושחט.

אך לכאורה אם הוא אנוס יהא רשאי לשחוט לכתחלה משום דאתי עשה דפסח ודחי לאו הבא מכלל עשה דואז יקרב וגו' דקרא לא אירי רק היכא דאפשר למול וכעין זה כ' לעיל (פ"א) בדין שחיטת פסח על החמץ. אך י"ל לא אתי עשה ודחי עשה דלאו הבא מכלל עשה הוי ג"כ עשה.

אף דבמ"א כתבנו די"ל דלענין זה הוי רק כמו לאו. וכ"כ כדומה בתשו' שאגת ארי' בדיני ציצית.

מ"מ אין מוכרח וע' תשו' נוב"י בסוף הספר שכ' ליישב מה שהקשה לו בנו החריף לדעת הסוברים הא דאין עשה דוחה ל"ת ועשה. מ"מ אם עבר ועשה אין לוקה דעכ"פ דחי הל"ת.

ואמאי נימא דהוי מצוה הבאה בעבירה ולא קיים כלל העשה ולילקי. ותי' לו כי הא דאמרינן אין עשה דוחה עשה היינו רק משום מאי אולמי' דהאי עשה מהאי עשה ושב ואל תעשה עדיף.

אבל אם כבר עשה אמרינן איפכא כיון שכבר עשה א"כ מאי אולמי' וכו' ויצא רק שעבר על עשה זו ע"ש. א"כ י"ל הא דמשני הש"ס ביבמות וכל הני תי' היינו לעולם דאירי שעבר ושחט.

רק אם לא הוי אונס כלל א"כ הוי מצוה הבאה בעבירה כיון שאפשר לקיים שניהם ולא יצא כלל. משא"כ אם הוא אנוס בדבר נהי דאסור לעשות משום מאי אולמי' דהאי עשה וכו'.

מ"מ אם כבר עשה יצא. וניחא שפיר והבן.

ומה שיש לפקפק מטעם דאין דוחה ל"ת שבמקדש. מ"מ י"ל עשה שאני וק"ל ואין כאן מקומו.

ומה שיש לפקפק ע"ז הא פסח הוי עשה שיש בו כרת ואמאי לא דחי עשה דואז יקרב וכו'. גם אמאי ס"ס דחי אם כבר עבר הלא ס"ס א"א לו לאכול בלילה בתחלה.

וא"כ כיון דא"א לאכול הדר לא מקיים עשה דפסח גם אמאי צריך הש"ס לשנויי דעכשיו חזי נימא אף דעכשיו לא חזי מ"מ לכתחלה אסור' י"ל בכמה גווני ועת לקצר וע' לקמן: [בענין ערל עצמו או מחמת בניו כ' מפוזר פ"ה ופ"ט לזאת אכתבם כאן יחד כפי מה

שאמרתים ואי"ה לעת הפנאי אכתבם על קא אופנים]: קא) עוד נרא' לבאר קצת וליישב דעת הסוברים דאם אנוס במילת בניו אפ"ה אסור לשחוט.

די"ל נהי דפסח הוי עשה שיש בו כרת מ"מ אם נתיר לו לשחוט ס"ס אח"כ איך יהא רשאי לאכול הא באכילה אין בו כרת. ואי דא"כ ס"ס כיון דאם לא תתיר לו לאכול א"כ הדר לא יצא ידי שחיטה כיון דכתיב איש לפי אכלו וגו' וא"כ הדר תתיר לו לאכול.

מ"מ יש לומר בזה דמ"מ כיון שכבר שחט לא תוכל להתיר לו לאכול כדי שיהא למפרע השחיטה כשירה והבן. ע' פסחים (וע' זבחים) (סט:) תמצא בכעין זה.

וע' מ"ש לעיל פ"ו מכעין זה. ומעתה י"ל ג"כ הא דמשני הש"ס שהי' אנוס בשעת שחיטה.

ואם הי' אח"כ ג"כ אנוס א"כ ס"ס כיון שאין ראוי לאכול א"כ גם ידי שחיטה לא יצא רק אם אח"כ נעשה ראוי אז יצא וק"ל אח"ז נתיישבתי כי ז"א כי לפי הנראה כיון שאם לא נתיר לו לאכול הוי שחיטה פסולה. א"כ מכח היתר אכילה מקיים עתה מצות שחיטה שיש בה כרת.

וכמ"ש תוס' פסחים (נט.) וע' בזה.

וע' בזבחים (ק'.) בדין אונן כעין זה ע"ש גם יש לומר קצת באופן אחר דלכאורה לא מצאתי ברמב"ם ה' תמידין פ"א שביאר שם הא דמחוסר כפורים בע"פ שיכול לשחוט אחר התמיד של ב"ע משום דאתי עשה ודחי הואיל שיש בו כרת [אח"ז ראיתי שכ' הרמב"ם להדיא שם דמחו"כ ע"פ מביא אחר התמיד כת"ק דריברי"ב ע"ש] וע"כ הי' נראה דלמסקנא דמסיק הש"ס (נט.

) בחטאת העוף עסקינן שאין למזבח אלא דמה. ושאר תי'.

וא"כ ע"כ טעמא דת"ק דאוסר בשאר מחו"כ ע"כ משום גזירה. רק בע"פ במקום כרת י"ל לא גזור.

אבל בדאורייתא י"ל לא דחי עשה שיש בו כרת לשאר עשה שבמקדש. וא"כ י"ל הא דמשני הש"ס דעכשיו ראוי היינו דבשעת שחיטה שפיר דחי דהוי עשה שיש בו כרת כסברת המקשה שם ומשו"ה אם הי' עכשיו ג"כ אין ראוי הוי שפיר רשאי לאכול משום כי היכי דלא עבר למפרע על עשה שיש בו כרת וכו'.

אבל אנן פסקינן דאף עשה שיש בו כרת לא דחי וכנ"ל ואין להאריך: קב) עוד נתיישבתי לישב דעת הרא"ם וסיעתו שסובר דבאונס ג"כ מילת בניו וכו' מעכבין די"ל כאשר כ' לעיל דמדינא אף אונס אסור ואף דיעבד משום מהב"ע או משום כל מילי דאמר רחמנא ל"ת וכו' ע' לעיל פ"א רק דמ"מ עשה דפסח הוי עשה שיש בו כרת שפיר דחי הלאו הבא מכלל עשה דואז יקרב וכו' במקום אונס ומשו"ה מותר ג"כ לאכול בלילה דאי לא שרית לי' לאכול א"כ הדר הוי פסח פסול והוי עשה שיש בו כרת.

וכמ"ש תוס' (נט ד"ה אתי עשה וכו') דמש"ת דחי עשה דהשלמה יעו"ש היטיב. אך לפ"ז אסור לו לאכול בלילה רק כזית אחד אך יש לפקפק דכיון שהותר הותר כמו דחזינן לענין טומאה דחוי' בציבור דאמרינן דמותר לאכול הואיל ועיקרו לאכילה וא"כ נימא שרשאי לאכול רק כזית [ל"א כן] אלא שרי הכל כמו כן כאן כיון שהותר ולא דמי לעשה

דוחה ל"ת והבן] דכיון שאכל כזית א"כ הוי איש לפי אכלו וכו' ונהי דמצוה לאכול כל הפסח וכאשר כ' לעיל מ"מ כיון שאכל כזית שוב לא הוי עשה שיש בו כרת ושוב לא דחי עשה דאז יאכל בו ולא כשלא מל בניו וכו' וא"כ הרי כ' תוס' בקידושין (לח.

ד"ה אקרוב וכו') די"ל משו"ה לא דחי עשה דמצה לל"ת דחדש משום גזירה כזית ראשון אטו שני ע"ש. א"כ י"ל כאן ג"כ הוי גזירה והבן.

רק הש"ס משני שפיר אקרא דמשכחת לה באונס שהי' יכול לשחוט עליהם אבל אחר שגזרו רבנן שפיר אסור לשחוט וניחא עוד יש מקום לומר דלמ"ד כיון דאמר רחמנא ל"ת אי עביד ל"מ הוי כמו פסול דיעבד ולא מהני דחי' והש"ס אזיל למ"ד אי עביד מהני ועוד צ"ע בזה: עוד נזכיר דלכאורה איך תאמר באונס מותר לאכול הרי בליל פסח לעולם הוי אונס כיון שא"א עתה למול.

ואי משום שהי' יכול למול ביום לענין עשה דוחה לא נתבאר כ"כ חילוק זה רק תוס' עירובין (ק.) צידדו לומר עשה דפשיעה לא דחי ויש מקום לומר דהוי רק דרבנן.

אך לפי הנ"ל בלא"ה ניחא דבאמת משום עשה דאכילת פסח אף אונס אסור דלא דחי רק משום שחיטה. ונ"מ אם קנה עבדים אחר שחיטת פסח וק"ל: קג) ועפ"י הנ"ל י"ל ג"כ דברי השאלתות פ' צו שהביא שם מתני' דהולך לשחוט פסחו ולמול את בנו אם יש שהות לילך וכו'.

והקשה שם ת"ל למול את בנו הוי ג"כ לשחוט פסחו כיון דמילת זכריו מעכב מלשחוט וכו'. ומשני דכייבין לי' עיני' ונתרפא מיום אל יום דשפיר יכול לשחוט פסח טרם כלות מעל"ע וכו'.

והקשה השאילת שלום שם א"כ הרי שוב הוי אח"ז איסורו וא"י לבטל כיון דפסח נשחט אחר חצות ע"ש ובחי' פ' אלו דברים ישבנו קצת. [אח"ז ראיתי שם ואין הנוסח כן רק דנתרפא בכאב עינים א"צ מעל"ע.

וא"כ לא שייך דברי אלה כלל רק עכ"פ נוכל לומר כן בלא תי' שאלתות וק"ל.] ולהנ"ל נראה עוד די"ל השאילתות סובר דלשחוט ודאי אף אם שחט בדיעבד פסול כדעת הרמב"ם רק לא כאשר כ' דהטעם משום מצוה הבאה בעבירה וכו'.

או משום כל מילי דאמר רחמנא ל"ת וכו'. רק פשוט פסולבדיעבד.

רק היכא דלא הי' ראוי למול אז שפיר יכול לשחוט. וא"כ שפיר משני דכייבין לי' וכו'.

וא"כ יכול לשחוט ואילו הי' הדין נותן דמשום מצות מילה צריך לחזור לביתו אף אם אין יכול לחזור למצותו הי' שפיר שוחט הפסח בביתו. ואי משום שא"י לאכול בלילה.

י"ל דכיון שהוא אנוס יכול לאכול בלילה דאתי עשה ודחי עשה כיון דעשה דפסח יש בו כרת. ואם לא תתיר לו לאכול יהא פסול הפסח.

והא דאסור לאכול בלילה ומשמע אף דהוי אנוס כאשר כ' לעיל דא"י למול בלילה היינו דעשה דאכילת פסח לא דחי דמאי אולמי' דהאי עשה מהאי עשה. משא"כ אם שחט הפסח

בעת אשר לא הי' ראוי לאכול בלילה אם לא תתיר לו יפסל הפסח והוי עשה שיש בו כרת והבן.

ובאמת לשון השאלתות לא משמע כן רק שכבר שחט ע"ש. אבל מ"מ נוכל לומר כן ליישב המשנה.

ואפשר גם לדחוק בלשון השאלתות זה: הקו' שהקשה השעה"מ מרש"י סוף מי שהי' טמא. י"ל דאפשר דזה לא מיקרי אנוס כיון דהוי רק דרבנן גם י"ל ארי' דרביע עלי'.

והפוסקים השמיטו הך דרש"י: ודע עוד דלא קשה לפי מה שנראה מדברי תוס' הנ"ל בפסחים (סט: ד"ה האי וכו'). דערל הא דאסור לשחוט משום דא"י לאכול בלילה ות"ל א"כ ערל שמתו אחיו מחמת מילה וכו' שפיר יכול לאכול בלילה דאתי עשה ודחי ל"ת.

אך ז"א דאין עשה דוחה ל"ת שבמקדש רק עשה דחי כמ"ש בפרקים הקודמים. אך לפי מה שצידדנו דהא דאמרינן עשה דחי לא משום גריעותא דעשה רק עשה שיש בו כרת שפיר דחי.

א"כ י"ל אף ל"ת דחי. א"כ קשה שפיר נשחוט ונתיר לאכול משום עשה שיש בו כרת ואין להאריך: קד) פ"י ה"א השובר עצם וכו' ע' מ"ל מה שהביא בשם פסקי תוס' דזבחים.

ובחי' לסוגיא דתנור מקדש הארכנו בענין זה הרבה. וכאן נזכיר רק הפי' בפסקי תוס' דאין כוונתם כפשוטו דאם א"א וכו' דא"כ ע"כ אם מקיים העשה מיד אף אם אפשר בענין אחר אפ"ה דחי.

זה ודאי אינו דהרי קיי"ל כר"ל כל מקום שיכול לקיים שניהם צריך דוקא לקיים שניהם רק כונתם בשלמא בענין דמשכחת לקיים המצוה בעלמא בלא דחיית הלאו רק דאיתרמי שפגעו שניהם יחד משא"כ בענין דלעולם התולדה כן כמו כאן שפיר דחי אף דמיעקר לאו תחלה. וע' שעה"מ ה' א"ב שהקשה שם על הרמב"ם שפסק קריבת עריות אסור מה"ת אף בלא ביאה רק שאר קריבות.

והקשה דע"ז א"כ ל"ל קרא למעוטי יבום דעריות ת"ל בעידנא דמיעקר לאו וכו'. ושם צידד לתרץ מכח הכשר מצוה ע"ש.

ולהנ"ל בלא"ה ניחא ושם הארכנו ואין כאן מקומו: ע' בשעה"מ שהביא בשם הגאון מהרא"ב שהקשה מנ"ל דעצם לא ישברו בו היינו ללאו דלמא ה"ק א"צ לשבור דס"ד דניחוש שמא ניקב קרום של מוח קמ"ל דאזלינן בתר רובא למאן דיליף לה מהכא בחולין (דף יא) ע"ש מה שתי' בכמה דרכים. ולכאורה י"ל דאי לא הוי ללאו א"כ הכל טעמא מאי אמאי לא יהא צריך לשבר העצם כדי להוציא המוח לאכלו ואין להאריך: קה) ה"ב ע' הגהות מ"ל שהקשה על תוס' בחולין.

ולכאורה כוונת תוס' כיון שהי' עכ"פ פעם אחת נותר שוב לא מהני אף אם נחלץ המוח. והיות כי אין גמ' חולין ת"י לעיין בדברי תוס' אקצר: קו) הי"א כשאדם אוכל את הפסח וכו'.

ע' השגות הראב"ד ובכ"מ. וע' תוס' ריש כ"צ שהקשו שם ג"כ מחזה ושוק איך הי' רשאי לצלותן יחד.

ובגמ' (פט.) הוי ס"ד שם לומר גבי חמשה שנתערבו עורות פסחיהם דמייתי ומתנו דיהא שלמים ות"ל הא נאסר מחזה ושוק דאסירי לזרים ע"ש.

ושם כתבנו דקשה קצת הא אין נאסר רק כדי נטילה. וע' כרו"פ ביו"ד (סי' קה) ע"ש.

ולכאורה יש ליישב קצת הקו' של הראב"ד דאיך הי' צולין יחד דהרי הכ"מ תי' דבאמת לא איירי רק בגיד הנשה שאין בו בנ"ט. ואי משום שומנו של גיד בפסח לא נהגו בו איסור כדי שלא יבא לחתך בו אבר ע"ש.

א.

משמע דאף אחר הצלי' לא הי' מחתך אותו. אבל חלב האסור מנקרים וכו' אף שהוא אסור רק מדרבנן.

ומשמע (אף) מתחלה צריך לנקרו וקצת הי' מקום לומר דהרי הקשה השאגת ארי' אמאי לא נימא אתי עשה דואכלו הבשר ודחי ל"ת דגיד. אך למ"ד אין בגידין בנ"ט י"ל אין גיד כלל בכלל בשר.

משא"כ שאר דברים כיון שהם בכלל בשר י"ל שפיר עשה דחי. ובפרט אם הוא רק אסור דרבנן.

כתבתי זאת רק לזכרון בעלמא. וכעת לא עיינתי.

ובגוף דברי הש"א הארכתי קצת בחי' לסוגיא דתנור מקדש ואין עת האסף קז) שם וכשמגיע לגיד מוציאו ומניחו עם שאר גידין וכו' לכאורה אמאי לא ביאר הרמב"ם מה לעשות בגיד הנשה אם לשורפו או א"צ שריפה. ובאמ' כפי הנראה מבואר בש"ס (פג:) כיון דאסור באכילה א"כ לא הוי בכלל בשר ולא נעשה נותר כלל.

ומלשון הרמב"ם בפי' המשנה שם שפי' גידין היינו גידין האסורין באכילה יעו"ש. א"כ משמע דסובר דאף שאסור אפ"ה הוי נותר ושם בחי' אמרנו ליישב קצת דבריו וכאן אקצר.

עכ"פ מלשונו כאן יראה דא"צ שריפה דכן משמע לשון מוציאו ומניחו וכו'. ומ"ש עם שאר גידין צ"ל היינו גידין שסופן להקשות שכ' לעיל שאין נמנין וכו' וממילא אין טעונין שריפה.

אבל גידין שאין סופן להקשות נמנין עליהן ונעשה נותר. וע' רמב"ם (פ"ח מה' שחיטה הי"ב) שכ' שם הכ"מ בכונת הרמב"ם דכל גידין סופן להקשות.

כבר תמה ע"ז הצל"ח בחי' לפסחים דהרי מסוגיא זו מוכח דיש גידין שאין סופן להקשות ע"ש. ומה שלא הביא הרמב"ם חוטי צואר דמבואר (פג:) דלאו בשר הן.

צ"ל דזה בכלל גידין שסופן להקשות וגרע טפי, וכמ"ש תוס' (פד. ד"ה גידין וכו').

ומה שצריך ביאור מדוע לא הביא הרמב"ם משומנו של גיד וכן בגיד הנשה גיד הסמוך לעצם דאסור רק מדרבנן טעון שריפה הואיל ומה"ת הוא ראוי לאכילה וכמבואר בש"ס (פג:) ובחי' צדדתי קצת ליישב זה ואין להאריך: שם והוא שלא יחסר אבר וכו' ע' מ"ש לעיל פ"ח ה"א ע"ש: שם ואינו לוקה על לאו זה וכו' ע' מ"ש לעיל פ"א בזה ע"ש: קח) הט"ו מה בין פסח ראשון וכו'.

ע' כ"מ לכאורה קשה עכ"פ ס"ס כיון דהוצאה הוי מצוה שבגופו א"כ מנ"ל למעוטי. ואי משום דלא דמי ללאו דנותר דנל"ע משא"כ הוצאה.

א"כ נרבי אותו מלאו דעצם לא ישברו בו דג"כ לאו שיש בו מלקות וצ"ע ובחי' הארכתי קצת. ושם כ' דלא נמצא מבואר ברמב"ם אם פסח שני עובר באל תאכלו נא.

ובש"ס מבואר דעובר. גם יש לספק אם פסח שני ג"כ ערל ובן נכר לא יאכל בו.

וע' פ"ה שם כתבנו דיראה דאין דרך רחוקה לפסח שני ע"ש: קט) שם ולמה לא ישוה וכו'. מכאן יראה להדיא דהרמב"ם פוסק כחכמים דילפי לה מכלל ופרט ולא מויעשו אותו כסברת איסי ב"י וכו' וא"כ לחכמים כיון דאין מיותר קרא דעצם לא וכו'.

דצריך ללמד לל"ת במצות שבגופו. א"כ ע"כ הא דקיי"ל אף עצם שיש בו מוח אסור לשבור ולא אמרינן אתי עשה ודחי ל"ת וכו' ע"כ קיימ"ל אין עשה דוחה ל"ת שבמקדש.

ובמ"א הארכנו. אך לפמ"ש לעיל י"ל באמת לפמ"ש הכ"מ הטעם בהוצאה בפסח שני דלא איתרבי כלל מנותר דהוי נל"ע ואנן קיימ"ל דלוקה על הוצאה.

א"כ י"ל לדידן קשה מאי קא מרבי לאו דנותר א"ו לדידן אמרינן עצם לא תשברו וכו' אתי ללמד דאף עצם שיש בו מוח אסור. וא"כ ע"כ קיימ"ל בעלמא עשה דוחה ל"ת שבמקדש.

וקרא דנותר אתי למעוטי בל יראה. ולא תשחט על חמץ דם זבחי ותרווייהו מחד קרא ממעטינן ולא מחלקינן כלל בין לאו שיש בו מלקות או לא וק"ל.

אך לפ"ז תקשי טפי אמאי ממעטינן הוצאה וצ"ע וק"ל:חידושים אשר חנני ה' על הרמב"ם הל' ק"פ בעת אשר באה ק"ק גלוגא במצור והוכרחנו לנסוע לק"ק ברעסלא ה' ירחם עלינו מהרה ויסיר מאת עמו כל דאגה ותלאה מהרה ויתן בלבב המלך לעשות שלום בקרוב ויטה את לבו לטוב בני עמינו: ברעסלוי ו' ניסן תקע"ג לפ"ק נזכיר פה בקיצור ג"כ מה שכ' במקומות מפוזרות פ"ה ופ"ט מהל' ק"פ לישב דעת הרא"ם ורי"ט וכן משמע קצת מרש"י פסחים (צב.

) דמילת בניו מעכבת אף באונס. די"ל חדא דלענין אכילה אונס ג"כ מעכב דהרי חזינן להדיא דתורה אסרתו כיון דבליל פסח שוב אינו ראוי למול ואפי"ה מעכב דלא ס"ל לחלק ולומר הואיל והי' ראוי בתחלה דלכאורה אביו ואמו חבושין וכו' לא ביאר הש"ס דדוקא שהי' חבושין קודם ע"פ וכן בעלמא לא מחלקינן בין אונס לאונס ובפרט אם אמרינן אונס דשרי הוא משום דחי' א"כ ס"ס עתה הוא אונס ודחי דאף עשה של פשיעה דוחה עשה עי' עירובין (ק.

) בתוס' ופסחים (נט.) ע"ש.

א"כ י"ל הא דמשני הש"ס יבמות (עא.) שהי' אונס היינו לא מבעיא לתי' שהי' חולה ונתרפא דבעי מעל"ע ניחא דבשעת עשי' הוי אונס ובלילה יהי' שפיר ראוי לאכול ואף לשאר תי' י"ל ג"כ שפיר דמהני השחיטה כיון דלסוף ראוי לאכול אף שלא ידע אם יתרפא או שיקרע וימול בטומטום מ"מ על ספק זה על, ואל יהי' זה לדוחק בעיניך שהרי כן פסק הרמב"ם לענין יושב בבית אסורים ושחטו עליו עי' סוף פ"ו יעו"ש משא"כ במדבר שלא מלו ובלילה אין ראוין לאכול א"כ מש"ה לא עשו כלל פסח וק"ל.

אך זה דוחק בעיני דיראה דילפינן עשי' מאכילה ואם באכילה זה מיקרי אונס ואסור כמו כן בעשי' גם הרי נהי דאסור באכילה היינו אם שחט פסחו בהיתר שהי' יכול למול וכדומה משא"כ אם לא הי' ראוי יהי' באמת מותר משום עשה שיש בה כרת דאם לא תתיר לו לאכול יהי' הפסח פסול ע"כ נראה באופן אחר די"ל אם הפסול משום כל מילי דאמר רחמנא [ל"ת וכיו] י"ל לא שייך דחי' כיון דדיעבד פסול וכאשר כן דעת הירושלמי שהביא המ"ל לעיל פ"א שהצריך קרא להכשיר פסח ששחטו על חמץ וכו' וע"כ משום דסובר דאי לאו קרא הוי פסול אך הש"ס דילן לא סבר הכי דהרי רבינא פריך במנחות שם ואימא לא תאפה חמץ לכתחילה א"כ י"ל הספרי פ' בהעלותך סבר כירושלמי ומש"ה סובר שלא הי' רשאים לעשות פסח וק"ל: עוד להל' ק"פ אשר כ' במפוזר נכתוב עתה בקיצור קצת יחד ושייך לפ"ה ופ"ט.

הנה דעת הרמב"ם פ"ה דאף ערל עצמו אסור לשחוט פסחו אף אם ימול אח"כ ויוכל לאכול בלילה ושם כתבנו דקשה מלשון רש"י ותוס' פסחים (הב.) דאמר שם ערל משלח קרבנותיו חוץ מפסח.

וכ' רש"י הטעם משום דא"י לאכול בלילה ות"ל משום עשי' דמעכב א"כ ע"כ סבר רש"י דדוקא מילת בניו וכו' אבל לא עצמו ע"ש. וכן משמע קצת מתוס' קידושין (לז: ד"ה הואיל) שכ' בסוף שלא עשו פסח במדבר משום שהי' אז ערלים וערל אסור לאכול פסח ע"ש.

ולפי פי' הפשוט בתוס' וכפי שהבינו מהרש"א ומפרשים היינו שהם עצמם הי' ערלים א"כ מאי אריא משום לא יאכל ת"ל משום עשי' וכו' וכן הי' משמע קצת בפסחים (סא.) דחשיב שם שלא למנויו וערל.

ועי' רש"י שם שכ' דערל י"ל שהי' מן המניין רק פסול משום ערלות וקשה הא השחיטה פסולה עליו א"כ הדר הוי שלא למנויו. אך זה י"ל.

ובחי' שם הארכתי. ע"כ נ"ל דודאי כ"ע סוברים ערל מעכב עשי' כפשטי' דקרא.

וגם י"ל באמת ערל ערלות זכריו ועבדיו שוים ובשניהם באונס ג"כ מעכב. רק הטעם במילת בניו וכו' אם באונס אתי עשה דפסח שיש בה כרת ודחי עשה דואז קרב וג' ואי דהרי פסק הרמב"ם דאף בדיעבד פסול וא"כ לא שייך דחי'.

כבר הארכתי בזה בפנים די"ל עיקר טעמו של רמב"ם משום מצוה הבאה בעבירה או משום כל מילי דאמר רחמנא ל"ת וכו' ובמקום שעשה דוחה לא שייך זה. ומש"ה משני הש"ס שפיר שהי' באונס ובערל עצמו כה"ג אילו אנוס הי' ג"כ שרי לשחוט רק דס"ס אין ראוי לאכילה בלילה דבשלמא במילת בניו וכו' שפיר יוכל לאכול בלילה משום

דעשה דחי ג"כ עשה דאז יאכל וכו' ואי משום מאי אולמי' דהאי עשה וכו' ז"א דאם לא תתיר לו לאכול א"כ פסול הפסח משום לפי אכלו א"כ הוי עשה שיש בו כרת וכמ"ש תוס' פסחים (נט.

ד"ה אתי) משא"כ בערל עצמו לא שייך זה משום דלא אתי עשה ודחי ל"ת שבמקדש אבל עשה דחי וכאשר מוכח כן בסוגיא דפסחים הנ"ל: ומעתה ניחא מ"ש רש"י ותוס' במקומות הנ"ל משום אכילה דאל"כ הי' שרי משום דעשה דוחה וק"ל. רק מ"ש תוס' שם (סט: ד"ה האי מיחזי וכו') צ"ע.

ושם הארכנו: ומעתה י"ל ג"כ מה שהקשיתי על לשון הרמב"ם (פ"כ מהל' תרומות) שפסק ערלות שלא בזמנו שרי ומותר לסוך קטן וכו' וכ' הכ"מ שם בעיא דאיפשטא וכו' וצ"ע הרי לא איפשט בש"ס רק בירושלמי עי' תוס' ריש הערל. וראיתי בפי' על הירושלמי שהרגיש בזה וכ' ג"כ דאין לומר דסבר הרמב"ם הא דאמר רבא ותסברא הא לאו בר מהילא וכו' היינו לאו דוקא במילת בניו אלא אף במילת עצמו ג"כ ואתי למיפשט הבעיא ז"א דהרי חזינן אונס מעכב בעצמו ולא בבניו ע"ש.

ולהנ"ל ניחא דסבר הרמב"ם דשניהם שוין מילת עצמו ובניו ואונס הטעם משום דעשה דחי וכנ"ל. א"כ הי' קשה לו הא דאמר רבא ותסברא וכו' אם הטעם משום אונס הרי כה"ג ששחט הפסח טרם שנולד לו א"כ הפסח כשר מה"ת יהא רשאי לאכול דעשה דאכילת פסח לא דחי דמאי אולמי' וכו'.

א"ו סבר רבא כיון דעדיין לא ראוי למול לא מיקרי ערל כלל לא מטעם דחי'. וסבר הרמב"ם דאין חילוק בין עצמו לבניו והבן.

אולם ק"ק לפ"ז אמאי לא ביאר הרמב"ם זה כאן דאם נולד לו בן בין עשי' לאכילה דמותר לאכול וכן הקשה באמת הפי' ירושלמי הנ"ל. אך כפי מה שהקשה לא קשה לדעתי דהרי כיון שכ' הרמב"ם שאר אונסים לא מעכבים מכש"כ שלא בזמנה אבל לפי מה שפי' לעיל הטעם משום דחי' ומשום עשה שיש בה כרת רק שלא בזמנה בלא דחי' אין מעכב א"כ הי' לו [להרמב"ם] להשמיענו זה.

ואפשר שסמך עצמו על הל' תרומות וק"ל. ומה דק"ק א"כ במנחות בהא דלא תאפה חמץ וכו' מה פריך דילמא לכתחילה הא הוי מצוה הבאה בעבירה.

י"ל בכמה גוני. גם י"ל שם אין האפי' המצוה משא"כ שחיטת פסח היא המצוה כאשר הרמב"ם במנין המצות חשבה למצוה משא"כ בשאר קדשים.

ובחי' לקצת מנין מצות פ' בא כ' בזה קצת:חידושי הרמב"ם הלכות חגיגה פרק א קלו) פרק א הלכה א חגיגה שנאמר תחוג וכו', עי' מים חיים שהקשה מדוע לא הביא קרא דפ' אמור וחגותם לה' דמהא יליף הש"ס בחגיגה (י.) חגיגה, ותי' הואיל והביא לאינך קראי דפ' ראה הביא ג"כ זה ע"ש: קלז) שם ומי שבא לעזרה ביום ראשון ולא הביא וכו' עי' טורי אבן בחי' לחגיגה בריש מס' שהבין מדברי הרמב"ם דאין תשלומין כלל לראית פנים דמצות ר"פ אינו רק ביום ראשון רק אפ"ה מביא בשאר ימים עולת ראיה כיון שכבר נתחייב ביום ראשון הקרבן עכ"פ.

ונ"מ אם הי' חיגר ביום ראשון אף למ"ד כולן תשלומין זה לזה אפ"ה אין מביא כיון דמצות עולת ראי' היא רק משום לא יראו פני ריקם וכו' א"כ כיון שפטור יום ראשון ובשאר ימים לא קיים מצות ראיה כלל, א"כ ממילא במה יתחייב בקרבן ע"ש, ועי' לח"מ כאן יראה שהבין מרמב"ם וסמ"ג דיש לו תשלומין ואין עובר אף בל"ת וגם לראי' גופי' יראה מדבריו שיש לו תשלומין ע"ש.

ועי' מ"ח שפי' דודאי לעשה יש לו תשלומין ומשמע אף למצות ר"פ דלא כט"א, אבל עכ"פ אם התראה ריקם עבר על לא יראו ע"ש. ומלשון הלח"מ יראה דאף הלאו י"ל דתיקן.

והיינו כיון דבשאר ימות הרגל יכול להתראות ריקן כמבואר לקמן פ"ב ה"ו, א"כ חזינן דחייב רק פ"א א"כ כיון שהביא עכ"פ פעם אחת אף אח"כ לא עבר למפרע ביט"ר וק"ל: ובחי' לחגיגה דף י"ז הארכתי קצת ושם כ' כי יראה מלשון תוס' ר"ה (דף ד) שחולקין על הרמב"ם וסוברין נהי דעבר על ל"ת מ"מ קיים העשה, ובס' ט"א כ' גבי סוגיא דטומטם וכו' דמצות עשה עכ"פ קיים משמע מדברי.

תוס'.

ושם בחי' הנ"ל (אות עו) כ' די"ל עיקר טעם הרמב"ם מ"ש דלא קיים מ"ע היינו משום דהוי מצוה הבאה בעבירה ואף דלכאורה יראה מדברי הרמב"ם בהל' לולב שסובר דלא אמרינן מצוה הבאה וכו' כלל. ובחי' לפסחים הארכנו קצת.

מ"מ יראה כיון דעכ"פ מודה הרמב"ם דבקרבן איכא משום מצוה הב"ע י"ל כה"ג לענין [כניסה] לעזרה ג"כ: ואף דבט"א החליט דאין עשה דוחה ל"ת שבמקדש כמבואר בש"ס דזבחים (צד.) בחי' כ' שם דאין זה מוכרח כ"כ ע"ש.

ומעתה אם נאמר כן א"כ אם חל י"ט ראשון בשבת [או אם אין לו מה להקריב שאין יכול [למצוא דוחה עשה דשלש פעמים את ל"ת דלא יראו וכו' ואף אם נאמר שיש לו תשלומין אפ"ה י"ל דוחה עי' שבת (כד:) דמבואר שם גבי שריפת קדשים דפריך אמאי אין שורפין ביו"ט ניתי עשה ונדחי לל"ת ומשני לסוף הוי י"ט עשה ול"ת ע"ש, ועי' רשב"א בחי' שכ' דאף דיכול לעשות למחר מ"מ דוחה וכו' ולא הוי בכי הא אפשר לקיים שניהם ע"ש.

א"כ כמו כן כאן. גם לא תדחי ותאמר די"ל דהוי עשה שאינו שוה בכל דנשים אין מצוות בזה.

וכבר צידדו לומר דעשה שאין שוה בכל אין דוחה ל"ת. ז"א דגם הל"ת אין בנשים וק"ל ולדינא צ"ע וק"ל.

אח"כ אינה ה' לידי ס' קרית ספר וכתב דאם מביא אח"כ תיקן מה שנכנס בעזרה ביט"ר ולא הביא: עי' מ"ח שכ' דבירושלמי איכא פלוגתא דאמוראי אי ר"פ בעזרה או רק להר הבית ואנן קיי"ל בעזרה ע"ש. ויש ראיה לזה מהא דחגיגה (דף ד:) דאמר שם בשלמא טמא הואיל וליתא בביאה ליתא בהבאה ע"ש.

והיינו משום דטמא אסור ליכנס במקדש דאי להר הבית הלא טמא מת מותר ליכנס למחנה לויה וק"ל ובחי' לחגיגה דף י"ז (או' עב) הארכתי לישב קצת מדוע לא ביאר הרמב"ם כלל דין לינה דלדעת תוס' בכמה דוכתי בעי לינת שבעה. עי' ר"ה וסוכה וזבחים גם עכ"פ סברי לינה לילה אחת אף בלא קרבן [ע"ש]: ודע דרש"י בחומש פ' ראה פי' על הא דלא יראו פני וכו' היינו בעולת ראיה ושלמי חגיגה ע"ש, א"כ לפ"ז יש לספק אי בחד מינייהו שוב לא עבר על ל"ת או בעי דוקא תרוייהו.

ואם נימא כן א"כ אם שחט חגיגה בעי"ט אם נאמר דשרי א"כ אסור לו ליכנס לעזרה. ולקמן נדבר בזה אי בעי שעה הראוי' לחגיגה.

עי' פסחים (ע:) בתוס' ד"ה שלמים וק"ל: אמנם אפשר לומר אם ההקטרה עכ"פ בליל יו"ט יצא ואין להאריך בזה דמרמב"ם משמע דלא כרש"ידריקם לא משמע רק עולת ראיה וק"ל. ועי' רא"ם שם: עי' קרית ספר שכ' לדעת הרמב"ם דסגי בעוף לראיה עכ"פ צריך שנים] דלא מצינו בעופות רק קן: קלט) שם ונשים חייבות במצוה זו.

כבר כ' בחי' כי קשה לי לדעת הכ"מ כאן שפי' דכונת הרמב"ם (כאן דבעלה משמחה א"כ אמאי לא ביאר הרמב"ם דאלמנה פטורה רק בשרוי' אצל אחד כמבואר בקידושין שם. וכעת ראיתי דבשו"ת שאגת ארי' הרגיש בזה ושם ביאר לענין אי נשים חייבות לטהר ברגל ע"ש.

זכורני כי שמעתי מקשים למ"ד נשים אין חייבות בשמחה ולא שייך בהו בל תאחר א"כ הא דתנן בכריתות סוף פ"א מעשה ועמדו קינין וכו' דמשמע שם שכל אחת הי' צריכה להביא משום בל תאחר ע"ש. אכן אין מבואר שם כלל אי הפי' כן.

וכעת לא אזכור היטב. ובודאי לכ"ע משכחת גוני בנשים דאיכא בל תאחר.

עי' ר"ן ריש נדרים שכ' שם האומר הרי עלי קרבן מיד ודאי עובר על בל תאחר מיד ע"ש. וכה"ג ודאי אף בנשים כן.

גם יראה לי אף בשאר חיובי קרבן מ"מ נהי דליכא בל תאחר דרגלים גבי נשים להחולקים על הרמב"ם מ"מ ודאי אם מתה ולא הביאה עברה על ב"ת. ומה"ט נ"ל מה שהקשה בתשו' ש"א על הא דתנן בקידושין כל מצות ל"ת נשים חייבות חוץ מבל תקיף וכו' ואמאי לא חשיב ג"כ בל תאחר.

ולהנ"ל ניחא נהי דבזמן אין שוות לאנשים מ"מ איכא ב"ת להו ג"כ. ועי' [ש"א] שתי' שם באופן אחר דעכ"פ בצדקה וכה"ג איכא גם בנשים ב"ת ע"ש: יראה לי דאף לדעת הרמב"ם עכ"פ בחד רגל דאיכא עשה דבאת שמה כמבואר ברמב"ם (פי"ד מהל' מע"ק הל' י"ג) מ"מ זה אשה פטורה דהוי מ"ע שהזמ"ג.

וכן משמע שם מלשון הרמב"ם דלענין בל תאחר כ' דנשים ג"כ במשמע אבל לענין עשה לא: ועפי"ז אמרנו לישב קצת דעת רש"י בביצה (י"ט: ד"ה כי פליגי למיקם עלי' וכו') כ' שם גבי תודה עצה טובה להביא בחג הסוכות מפני שאין יכול להביא לא בחג המצות ולא בחג השבועות ע"ש. והקשה בתשו' ח"צ הביאו בפי"ז שם ת"ל הא חייב גם ברגל ראשון משום עשה.

ולהנ"ל ניחא דנ"מ בנשים וק"ל. ומעתה יהא מוכח שם כדעת הרמב"ם דנשים עכ"פ איכא בבל תאחר וק"ל.

ובחי' למס' ר"ה הארכנו בזה ע"ש: ודע דלכאורה חגיגה לא נאמרה רק בסוכות שבעת ימים תחוג או וחגותם חג לה' שבעת ימים וכו' כנ"ל אבל בפסח ושבועות מנ"ל. וצ"ל או משום דעכ"פ לשון חג הכי משמע לאחר דילפינן מבסוכות דחג היינו קרבן.

ועי' חגיגה (י:) או אפשר דילפינן בהיקש אך ע"ז קשה דא"כ דדחיק הש"ס בדף י"ז חג הסוכות ל"ל הלא צריך היקשא להא וצ"ל כתי' א' וק"ל: גם נזכיר דלכאורה שמחה ג"כ לא נאמרה רק בסוכות ושם גופי' לכאורה הלימוד מהא דכתיב חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים וסמיך לי' ושמחת בחגך כן פי' רש"י בפסחים (עא.

ד"ה חג וכו') ועי' תוס' חגיגה (ח. ד"ה ושמחת וכו') שכ' דפסח ילפינן מינייהו בהיקש ע"ש.

ועי' תוס' בפסחים שם שכ' הלימוד מדכתיב ושמחתם לפני ה' וכו' שבעת ימים דכתיב גבי לולב ילפינן הא ע"ש. ולכאורה הי' משמע דשם איירי לענין לולב וק"ל: ובגוף הענין צריך להבין דא"כ כמו דפריך הש"ס בפסחים שם גבי חגיגה שבעה שמונה הוי כמו כן הי' יכול להקשות על שמחה אי נימא דא"צ זביחה בשעת שמחה א"כ משכחת שמונה לעולם.

כיון דלשון שמחה לא נאמר על השחיטה רק על אכילה. וכמדומה שמבואר שם במהרש"א קצת מזה.

וקצת י"ל דעכ"פ בין לפי' רש"י ובין לתוס' עכ"פ גוף קרא גם לד"א לרש"י לסוכה ולתוס' ללולב להכי לא קשה שמונה [הוי] ובלא"ה א"ל לכאורה כיון דשמיני מרבינן רק מקרא דאך שמח עי' תוס' שם. א"כ לא שייך להקשות שמונה [הוי] הואיל ומרבינן שמיני מקרא אחרינא.

אך א"כ גבי חגיגה קשה ג"כ מה פריך שמונה וכו' הא שמיני מרבינן ג"כ מקרא אחרינא כמבואר בחגיגה (ט.) דיליף לה מבחודש השביעי תחוגו וכו'.

וראיתי בצל"ח בפסחים שצידד לומר דבאמת סוגיות. חלוקות ודוחק וק"ל: ונחזור להנ"ל אם נאמר דפסח ילפינן מהיקש א"כ קשה ג"כ מנ"ל תשלומין לעצרת דהרי צריך ההיקש לענין חג הפסח דחייב בשמחה.

ואל תשיבני אין היקש למחצה דז"א לענין זה דמבואר בר"ה שם דפריך תשלומין מנ"ל כיון דאתא ההיקש לד"א ע"ש. וע"כ הטעם משום דפשטי' משמע דאין לעצרת תשלומין הואיל ואינו רק יום א' ואי לאו ייתורא לא מפקינן מפשטי'.

וא"כ קשה שפיר כנ"ל אכן לפי מאי דמשמע בתוס' דחגיגה הנ"ל יראה דלאו מהאי היקשא ילפינן לה רק מאיזה היקש אחר ע"ש: ועי' בס' ט"א (ו) פילפל ג"כ איזה היקש ע"ש. וכן לענין דחג המצות יש לו תשלומין כל ז' מבואר ברש"י (יז) דהוי ג"כ מסברא הואיל וחג המצות ג"כ ז כמו סוכות אבל לאו מהך היקשא ע"ש וק"ל: הלכה ג ד עי' בחי'

למס' חגיגה אות מה] מה שפילפל בדברי הרמב"ם אלו בתכלית האריכות ושייך לכאן ע"ש ותמצא נחת בס"ד: קמ) הלכה ד וכולם תשלומין דראשון.

עי' כ"מ שהקשה מדוע פסק כר"י לגבי ר"א. ועי' מ"ח שתי' כיון דמקיש חג המצות וסוכות ושבועות אהדדי ושבועות ודאי תשלומין דראשון כיון דאח"כ חול כמו כן באינך ע"ש.

וק"ק לפ"ז דא"כ הא דפריך הש"ס בר"ה (ה:) ות"ק ור"ש האי חג השבועות מה עביד לי' וכו' ות"ל הא צריך להא, אך י"ל דהש"ס פריך שם ר' אושעיא לשיטתו דאיהו אמר התם דחג השבועות אתי לתשלומין ואילו הוא סבר תשלומין זה לזה וק"ל אך בלא"ה ניחא דממילא כיון דאתי להא דתשלומין לראשון א"כ ממילא מוכח דחג השבועות יש לו תשלומין וק"ל עי' תי"ט חגיגה פ"ב משנה ב' שכ' שם דמלשון רמב"ם כאן יראה שפסק דאף אם נטמא בי"ט ראשון אפ"ה יש לו תשלומין ע"ש.

ודבריו תמוהין דהרי פסק להדיא לקמן פ"ב ה"ה דנטמא בראשון פטור בשני וצ"ע וק"ל: קמא) הלכה ו עבר הרגל ולא חג וכו' ראיתי בטורי אבן שכ' דחגיגה אם כבר הפרישה ולא הביאה ברגל מקריבה שלמים וכן עולה מביאה עולת נדבה ע"ש: קמב) הלכה ז וכן עצרת יש לו תשלומין, עי' לח"מ מה שהקשה כאן, ובחי' לחגיגה (דף יז) הארכנו דרך פלפול לישב, ושם כ' ג"כ טעם מדוע לא הזכיר הרמב"ם כלל לינה דחייב ללון עד בוקר, ולחד פי' בתוס' שם אף לינה שבעה, ועכ"פ בעי לינה לילה ראשונה אף בלא קרבן דזה כל עיקר רבותא דר' אושעי', ושם כ' די"ל דרמב"ם פוסק דלא בעי לינה רק לקרבן וזה כבר השמיענו ספי"א מהל' ביכורים ע"ש, ועכ"פ צ"ע מדוע לא הזכיר זה בפי' ככל קרבנות וק"ל: קמג) הלכה ח עולת ראי' וש"ח אינן דוחין וכו', עי' כ"מ שכ' משנה דאלו דברים וכיצד צולין, ועי' מ"ל שהקשה דמדוע לא הביא מתני' דחגיגה (דף יז) דאיתא להדיא ומודים שאם חל בשבת יום טבוח אחר השבת ע"ש, ולכאורה יראה דמשם לא מוכח דלא תדחי טומאה דס"ד כמו שהקשו תוס' פסחים (עו: ד"ה ה"ג) שהקשו דהרי ע"כ טומאה לית לי' תשלומין כיון דלא חזי בראשון, דבשלמא שבת לא שייך זה כמ"ש תוס' ריש חגיגה הואיל וגברא חזי רק אריא הוא דרביע עלי' אבל לענין טומאה כיון דלא חזי בראשון שוב אין לו תשלומין, וא"כ ס"ד דידחה טומאה, וזה צריך ראי' מכיצד צולין הנ"ל וק"ל:.

ובגוף הענין מה שהקשה הלח"מ דבש"ס (ע:) יליף מקרא דאין דוחה שבת מקרא דוחגותם וכו' ומדוע יהיב טעם משום דאין זמנו קבועוכו' וכ' בחי' לפסחים די"ל אף שאין זמנו קבוע צריך קרא דס"ד כיון דדוחה יו"ט כמו כן שבת כדאמרינן מה"ט בכריתות (יד) דאמר רפרם זאת אומרת אין עירוב והוצאה ליה"כ דאל"כ ל"ל קרא להכשיר בשבת כיון דמותר ביה"כ כמו כן בשבת.

והש"ס דחי שם די"ל שאני יה"כ דהכשירו בכך ע"ש. א"כ י"ל לרפרם כמו כן גבי יו"ט כיון דרבי קרא ביו"ט כמו כן בשבת ואף דיו"ט אין בו כרת ת"ל יה"כ ג"כ לא חמיר כמו שבת דאין בו מיתה רק ע"כ מה לי איסורא רבא או זוטא וכמו כן לענין יו"ט והרמב"ם פסק דלא כרפרם כדדחי הש"ס שם.

א"כ כמו כן כאן לענין יו"ט די"ל שאני יו"ט דהכשר מצותו בכך א"כ לכך לא צריך קרא וק"ל: קמד) צריך להעיר עוד בלשון הרמב"ם כאן שסיים דכל אלו אינן נדרים ונדבות אלא חובות וכו' וא"כ צ"ע דכיון שכלל כאן גם שלמי שמחה דהרי הרמב"ם פסק ספ"ג דא"צ זביחה בשעת שמחה וא"כ הי' יכול לעשות אתמול וע"כ צ"ל כטעם המהרש"א שהבאנו לעיל דהוי רק כמו צורך הדיוט אבל הרמב"ם שכ' דהוי חובות וא"כ צ"ע אי מש"ה קאתי עלי' א"כ איך יליף מחגיגה וע"כ צ"ל כסברת הלח"מ דבאמת הוי גזיה"כ רק דיהיב טעמא לקרא.

וע"כ לא סבר ג"כ כרש"י בביצה הנ"ל (ט:) שפי' דמש"ה שתי לחם אין דוחין יו"ט הואיל ויכול לעשות מאתמול משא"כ בחגיגה. ולרמב"ם הרי שלמי שמחה ג"כ יכול לעשות מאתמול ואפ"ה דחי.

וע"כ צ"ל הרמב"ם סבר דלא ילפינן מהנך דהוי גזה"כ וק"ל: גם י"ל הרמב"ם סבר אפשר דאף חגיגה יכול לשחוט מאתמול וא"כ שפיר קרא קאי גם אשמחה וק"ל: גם ראיתי להזכיר אם נטמאו במת בראשון ולדעת הרמב"ם דטמא מת בשביעי אין שוחטין אף אחר שטבל. עי' פ"ו מהל' ק"פ וא"כ כיון דתו לא יכלו להקריב כל שבעה ובלא"ה אם חל שביעי בשבת א"כ נימא כיון דהשתא תו אין לו תשלומין לידחי ציבור טומאה, ובחי' לחגיגה (דף יז) הבאתי שם בדומה בשם ס' מנחת כהן שכ' באמת דכה"ג דחי.

אבל לא נראה כן כיון דלעולם אין זמנו קבוע רק עכשיו איתרע וק"ל: עי' קרית ספר שכ' מש"ה חגיגה דוחה יו"ט אף שיש לו תשלומין שמא יאנס ולא יוכל להקריב אח"כ ע"ש וצ"ע: קמה) הלכה י' המפרש עולת ראייתו וכו' עי' כ"מ ולח"מ ועכ"פ יראה אם הניח רק מטלטלין ודאי אין חייבין להביא אף לאחר תקנת הגאונים דאהא לא תיקנו וק"ל: עי' מ"ח.

ובחי' לב"ב הארכנו קצת בדין אי נדר חייבין יורשין לקיים ע"ש. ועי' ספר קרית ספר כ' טעם למה חייבין היורשין להביאו דאל"כ יהי' מה [שנכנס[האב בעזרה ביאה ריקנית וזה צ"ע וק"ל: קמו) שם היורשין חייבין להביאה קשה לפ"מ שנסתפקו תוס' חגיגה (ט.

ד"ה כיון וכו') דאם חיגר ביום שני אי יכול להביא, וא"כ כאן במת ממש דודאי אין ראוי לביאה איך יביאו. וגם לכאורה משמע יביאו יורשים היינו אף לאחר החג וזה צ"ע הרי שוב אין תשלומין, וצ"ל דס"ס חייב כפורע חוב ועי' ס' ושב הכהן וצ"ע: קמז) שם מותר להקריב בחולו של מועד וכו' עי' מ"ח שהביא הך סוגיא דביצה (כ:) דקאמר התם השתא סלותי מסלתינן נו"נ מיבעיא ע"ש ולא הי' לו להביא הך על הרמב"ם דהרי הדבר צריך ישוב דבתמורה מייתי הש"ס קראי דמותר להקריב נו"נ בחה"מ.

ובביצה אמרינן זה מסברא השתא סלותי וכו' וא"כ הרמב"ם כשהביא הך דתמורה לא הי' לו לציין הך דביצה וק"ל: וקצת הי' נ"ל סתירת הגמר' די"ל קרא אתי לאורויי דלא נימא בחג השלישי אם לא הקריב ביו"ט כבר עבר על בל תאחר קמ"ל דיכול להקריב בחה"מ וק"ל: קמח) פרק ב הלכה א נשים וכו' עי' תוס' ריש חגיגה הביאו שם הירושלמי שסובר דנשים פטורות מקרבן אבל בראי' חייבות אבל בגמ' דידן מוכח דאף בראי' פטורות עי"ש: קמט) שם טומטם ואנדרוגינס פטורין מפני שהן ספק אשה.

עי' לח"מ ובסוגיא שם כ' קצת בזה, ועכ"פ קשה לפי הטעם שכ' הרמב"ם כאן משום דהוי ספק אשה א"כ תקשי נהי דאי אפשר להביא קרבן הואיל ומבטל מסמיכה כמ"ש תוס' שם עכ"פ יהא חייב בראית פנים מספק ואי משום דלדעת רמב"ם לעיל פ"א כיון שלא יצא כלל בלא קרבן ידי ר"פ א"כ ממילא אסור דעבר על לאו אכתי לפ"מ שכ' לעיל די"ל טעם הרמב"ם משום מצוה הבאה בעבירה א"כ ניתי עשה וידחה ל"ת.

וממ"נ ילך לעזרה אי אשה היא א"כ יכולה להתראות בלא קרבן דאאשה לא נאמר כלל הלאו ואי איש הוא א"כ אתי עשה ודחי ל"ת כיון שא"א לו להביא קרבן וק"ל: ומ"ש הט"א שם דאין עשה דוחה ל"ת שבמקדש כבר כ' לעיל דאינה מוכרח כ"כ לדינא. אכן י"ל דכונת הרמב"ם ג"כ הואיל דהוי ספק הוי זכר משונה וממועט מכל זכורך שפיר וק"ל: ובענין קו' הלח"מ מדוע לא הביא הרמב"ם הך דביעיו מבחוץ בלימוד הסוגיא אמרנו קצת בזה [עי' לעיל אות טו]: קנ) שם מי שחצי' עבד פטור מפני צד עבדות שבו עי' היטב לח"מ כאן ובפ"ב מהל' ק"פ ומ"ל שם.

ומ"ש המ"ל שם דקשה למאי איצטריך זכורך להוציא נשים ת"ל כיון דחצי' עבד וחב"ח פטור אף אשה פטורה ע"ש. לא הבנתי מה ענין זה לזה.

אם כונתו דילפינן אשה מעבד בגז"ש לה לה. זה לא נהירא, גם א"כ מאי מתרץ דאי לאו זכורך הוי מוקמינן אדון למעוטי עבד ממש ע"ש.

אכתי הא ילפינן אשה וצ"ע וק"ל: אך זה י"ל דאי לאו זכורך הוי מוקמינן למעוטי עבד ממש וק"ל: ובחי' לחגיגה כ' דדברי הלח"מ כאן תמוהין מ"ש דלדעת רמב"ם הוי ספק משום דסבר כקו' תוס' בגיטין מספקא לי' לש"ס אי מיקרי אדון, וצ"ע דהרי לדעת הרמב"ם אזיל כאן בחגיגה למשנה ראשונה ומש"ה מוכח מקרא דמקצת אדון ממועט דאל"כ ל"ל קרא דגמר מאשה [אבל] תוס' הקשו שפיר דסברי דאזיל למ"א הקשו שפיר ואין להאריך פה: עי' מ"ח כאן שהקשה לפירש"י ותוס' דלמ"א חייב א"כ גבי שופר ומגילה הי' לנו ג"כ לומר שמוציא אחרים וכש"כ עצמו.

ושם לא פסקינן הכי, וכן הקשה הבאר יעקב בהל' מגילה. וכן הקשה הט"א כאן בחגיגה.

ותי' די"ל שם איירי בעבד של קטן דלא שייך כפי' ע"ש. וזה שייך לתרץ על הש"ס אבל בש"ע הי' להו לבאר זה.

וע"כ נ"ל דודאי לענין כל מצות צד עבדות פטור ממצות כיון דעכ"פ עדיין מעוכב גט שיחרור רק גבי מצות ראי' עכ"פ צד עבדות חייב רק קרא מיעטו משום הואיל ויש לו עוד אדון אחר ובעי דוקא אדון אחד. א"כ י"ל שפיר דזה שייך דוקא באם משועבד לקנין כסף וק"ל: ומש"ה נ"ל המפקיר עבדו וכדומה למ"ד דבעי גט שיחרור אף לדעת רש"י ותו' אין עולה לרגל הואיל ולענין איסור אין לו צד חירות כלל ופטור מראי' כמו אשה וק"ל: גם יראה לי אם העבד רוצה להחמיר ע"ע ולראות פנים לכאור' אפשר דשרי דבדידי' ליכא כלל לאו דלא יראו פני.

אכן אפשר בח"ע וחב"ח צד חירות שבו עובר לדעת הרמב"ם. אכן במפקיר עבדו י"ל דלגמרי לענין איסור הוי כאשה (י"ל) רשאי להחמיר ע"ע וק"ל: גם צריך לדעת לפמ"ש לעיל דאף לדעת רש"י ותוס' עכ"פ לענין איסור הוי כאשה א"כ איך יביא קרבן הא

אסור בסמיכה כיון דצד עבדות שבו לענין איסור הוי עכ"פ כמו אשה ואיך אפשר בסמיכה.

אכן שם בחי' לחגיגה (ד.) בתוס' ד"ה אלא וכו' כ' שם לישב קו' הט"א שהקשה בח"ע ובחב"ח ל"ל קרא למעוטי ת"ל הא מבטל מסמיכה.

די"ל דהוי כמו ערל וטמא דגברא לא חזי לסמיכה מביא בלא סמיכה. כמו כן י"ל כאן דלא דמי לטומטום וכו' דהוי ספק פטור משא"כ כאן דהוי ודאי רק דלא חזי, א"כ לכאורה גם כאן י"ל כן דעכ"פ חייב בודאימשום צד חירות ומביא בלא סמיכה וצ"ע בכ"ז וק"ל: גם כ' בחי' לישב קצת סברת רמב"ם דלמשנה ראשונה כיון שעובד יום אחד לרבו ואחד לעצמו י"ל עושין החלוקה באופן זה אשר יום החג יגיע לעצמו ע"ש.

וכעת ראיתי שכ' כעין זה במ"ח ע"ש. ועוד כ' קצת בענין זה בחי' לפסחים וחגיגה ע"ש: עי' (מ"ח) [מל"מ] הביא כאן מימרא פ"ק דפסחים (ח:) א"ר אמי כל אדם שאין לו קרקע אין עולה לרגל ותמה מדוע השמיטו הרמב"ם.

ועי' צל"ח בפסחים שם ובט"א בחגיגה פילפלו דהרי א"כ לא משכחת כלל עולה לרגל כיון דאנן קיי"ל קנין פי' לאו כקה"ד ואחין שחלקו לקוחות ע"ש ואין להאריך פה: ומה שפילפלו שם דא"כ לא משכחת גר עולה לרגל וכן עבד משוחרר וכ' די"ל דמשכחת לה בנשא בת ישראל וירשה למ"ד ירושת הבעל דאורייתא.

והצל"ח כ' אפי' אי ירושת הבעל דרבנן [מ"מ[משכחת לה שנשא אשה והוליד בן והבן יורש אמו ואח"כ יורש הוא בנו ע"ש. ובאמת לא אדע מדוע לא פילפלו זה בהא דגר מביא ביכורים וקורא דקשה ג"כ כנ"ל.

עי' רמב"ם פ"ד מהל' ביכורים ע"ש. ובתוס' ב"ב (פא.

ד"ה למעוטי וכו') ע"ש. ובט"א הקשה עוד דעכ"פ בחצי' עבד וחב"ח דמפלפל ג"כ הש"ס אי חייב בראי' ת"ל הא לא משכחת בי' כלל דנשא אשה דנסתפק הש"ס בגיטין אי קידושין תופסין כלל.

ועי' תוס' שם בפ' השולח שכ' דלא משכחת בי' ירושה ע"ש היטב. [ושם תי' דנ"מ] בזמן שאין יובל נוהג ע"ש.

וכן צ"ל לענין ביכורים. ובפ' בהר [כ'] בזה: ועי' תוס' פסחים (ג: ד"ה מאלי' וכו').

שם כ' דהדר בח"ל ג"כ פטור מראי'. ועי' מ"ל פ"א מהל' ק"פ בתחלה שהביא דברי תוס' אלו וכ' שלא מצא מקור לזה ע"ש.

ואם נאמר כדברי תוס' אלו א"כ י"ל דבאמת אף אין לו קרקע חייב. והא דכתיב לא יחמוד ארצך היינו למעוטי ח"ל.

אכן הרי גם זה לא ביאר הרמב"ם דח"ל פטור וצ"ע בכ"ז: קנא) שם וכן הערל מאיס כטמא. בחי' לחגיגה (אות טו) הארכנו בזה הרבה.

ונזכיר קצת מה שנוגע לענין דינא לדברי לח"מ כאן יארה דערל מטמא ג"כ אם נגע באחר. ועי' רמב"ם פ"ב מהל' ביאת מקדש הי"ב דערל וטמא משלחין קרבנותיהן ע"ש.

וצריך להבין הא בעי סמיכה. והכ"מ שם הביא תי' התוס' פסחים (ס"ב.

ד"ה ערל וכו') שכ' דאיירי בקרבן עופות ע"ש. וצ"ע דא"כ הי' לו לרמב"ם לבאר זה.

ע"כ הי' נראה דסובר כמ"ש תוס' (ד': ד"ה דכתיב וכו') דכיון שאין מקום להמתין ע"ש. אך א"כ הי' לו לרמב"ם לבאר דדוקא במתו אחיו מחמת מילה וק"ל: ובגוף מחלוקת דרש"י ור"ת דרש"י סובר כ"מ ששנה ערל היינו מתו אחיו מחמת מילה וכו' ור"ת סובר דאיירי דוקא במזיד.

עי' זבחים (כב: תוס' ד"ה ערל וכו') וביבמות ר"פ הערל בתוס' שם. וברמב"ם אין זה מבואר כ"כ וק"ל.

ושם בסוגיא כ' עפי"ז לישב דעת הרמב"ם בהא דטומטם שלא ביאר הך דביעיו מבחוץ ואין להאריך פה: ודע עיקר החילוק מה דערל וטמא משלחין שאר קרבנות ולא אלו היינו משום דהני תלוין בהבאה. ועי' תוס' חגיגה שביארו זה ע"ש.

ובחי' הארכנו ג"כ לענין מצורע איזה קרבנות יוכל להביא ע"ש: קנב) הלכה ג עי' מ"ל שהקשה למאי הלכתא נקט הרמב"ם אם הי' הקטן חיגר ע"ש. ובחי' שם כ' די"ל למסקנא דאיירי ביכול להתפשט.

א"כ הוי ס"ד נהי דפטרי ב"ה היכא שאין יכול לאחוז דוקא אם הוא מחמת קטנותו אבל אם מחמת שהוא חיגר ס"ד (שפטור) [שחייב[וק"ל: עי' לח"מ שכ' דלדעת הרמב"ם משמע דחייב לחנכו אבל לא לקרבן ע"ש. ולכאורה קצת צ"ע דמאי חינוך שייך בזה כיון דגדול שהתראה פנים בלא קרבן עבר בלאו, וי"ל ואין להאריך: בחי' לחגיגה כ' שם בענין סי' שוטה ואין להאריך פה וגם בתשו' אחת כ' בזה: קנג) הלכה ד כל החייב וכו' עי' ל"מ מה שכ' כאן לענין תשלומין.

כבר הארכנו בזה לעיל ע"ש: קנד) הלכה ה מי שהי' חיגר וכו' בחי' כ' בשם הט"א שנסתפק אי חל יום ראשון בשבת והי' חיגר ג"כ או טמא אי נימא כיון דלענין שבת יש לו תשלומין ולא אמרינן הואיל ואידחי כמ"ש תוס' ריש מס' חגיגה הואיל ורק אריא הוא דרביע עלי' א"כ י"ל אף אם הי' חיגר ג"כ מ"מ כיון דבלא"ה לא הי' יכול להקריב יש לו תשלומין או לא.

ובדף י"ז שם כ' לישב קו' תוס' שם שהקשה על הירושלמי גבי דוד דאמר שהי' אוננין שמת בעצרת והי' יום טבוח למחרת והקשו ת"ל בלא"ה הא מת בשבת. ואמרנו לישב די"ל דקמ"ל אף שהי' אונן ופטור אפ"ה יש לו תשלומין הואיל ובלא"ה הי' שבת וכסברא הנ"ל.

וכעת ראיתי באורח מישור כאן שהרגיש בזה. אכן הביא אח"כ לשון הירושלמי דאיתא התם שהקשה מדוע לא הקריבו בעצרת ומשני שהיו אוננין א"כ ע"כ סובר דלא הי' שבת דלא כגמ' דידן במס' שבת ע"ש הג"ה אולם אין ראי' משם די"ל כיון שהי' שבת בלא"ה לא חל כלל אנינות וק"ל]: ובגוף דין אונן יש לספק קצת אי האמת כן דפטור מקרבנות אלו ואי יש לו תשלומין הואיל והי' פטור בזמן עיקר חיוב ועי' או"ח סי' תקמ"ח ע"ש: עי' מ"ח שנסתפק בפשוט בראשון ונעשה חיגר בשני ולא הביא בראשון אי נימא כיון

שהיא לתשלומין דראשון שהי' אז בר חיובא מביא עתה ע"ש שהביא לשון תוס' בחגיגה (ט.

ד"ה כיון דלא וכו') שנסתפקו בזה ע"ש. ולכאורה הרואה בדברי תוס' יראה שנסתפקו (בזה) רק לר"א דאית לי' תשלומין זה לזה אבל לא לר"י ואנן פסקינן כר"י ע"ש.

אכן יראה דנהי דבתחלה קאי דברי תוס' שם רק לר"א אבל למאי דמסקו קאי אף לר"י ע"ש. ושם הארכתי קצת: ודע דספק זה דוקא בחיגר וכדומה אבל טמא ודאי אין מביא בעת טומאתו וכ"כ המ"ח ובחי' שם כ' דאפשר חיגר בב' רגלים ג"כ כן.

ואין מוכרח וק"ל: ועפ"י סברת מ"ח הנ"ל ניחא קצת מה דלא כ' הרמב"ם אם נעשה חיגר ביום ראשון שמביא אח"כ [כמו בטמא] דבחיגר מביא אף בעת שהוא חיגר וצ"ע וק"ל: ומה דקשה לכאורה הלא אם מת האב יורשין מביאין כמו שפסק לעיל פ"א הלכה יוד. עי' ס' ושב הכהן ועוד צ"ע בזה.

קנה) שם וכן אם נטמא וכו' הנה פסק לילה מחוסר זמן. עי' לח"מ ובחי' הארכתי קצת לישב קו' ט"א שהקשה ת"ל אף אי לילה אין מחוסר זמן ס"ס הא אין ראוי להביא בלילה ולא דמי לשבת ע"ש: קנו) הלכה ו מי שבא לעזרה בתוך ימי החג וכו' עי' לח"מ שכ' דהרמב"ם פסק כר"ל.

ובחי' כ' לפמ"ש הלח"מ הנ"ל ק"ק מדוע לא ביאר הרמב"ם דאף באותו יום יכול להביא יותר וק"ל: קנז) הלכה ז הפריש וכו' בסוגיא כאן הביא הט"א ש"ס דר"ה דעכ"פ שלמי חגיגה שעבר עליהן החג מקריבן אחר החג לשם שלמים רק עיקר הפלוגתא בגמרא אם יקריבן לשם חגיגה ע"ש. לכאורה לפי' ר"ח דאיירי לענין יו"ט י"ל גם בעולת ראיה הדין כן.

וי"ל דנהי דאין לו שיעור מ"מ ביום ראשון שהוא יו"ט י"ל דאסור ואין מוכרח וק"ל. ועי' לעיל ה"ו מ"ש שם: יש לפרש קצת לשון הכ"מ אשר כ' דהרמב"ם פסק כפי' ר"ח אשר דבריו תמוהין דא"כ אמאי כ' בסיפא יקריב למחר דהרי למחר אף ברישא יכול להקריב שהוא חוה"מ קצת י"ל דהי' קשה לו על לשון הרמב"ם שכ' ברישא הקריב מקצתן בראשון וכו' אמאי נקט דוקא בראשון אי משום בלתוסיף.

א"כ לכאורה אף בשני כן אם לא הקריב בראשון כגון שהי' בשבת או שלא הקריבו לטעם אחר א"כ גם בשני הדין כן. ע"כ סובר הכ"מ נהי דסבר הרמב"ם כרש"י דהטעם משום ב"ת מ"מ זה דוקא אם הי' כן בראשון שהוא יו"ט [דאז[כיון דחזינן שפסק ולא הקריבן יותר ע"כ משום שאינן רק נו"נ להכי לא הקריבן ביו"ט ולכך אסור להקריבן אח"כ משום ב"ת וק"ל: ועכ"פ נראה להטעם משום ב"ת והרי יכול להקריבן אחר יו"ט לשם שלמים מ"מ בחה"מ אפשר אף לשם נו"נ ג"כ] אין יכול להקריבן.

ואין מוכרח וק"ל: קנח) הלכה ח ט וכו' הנה הראב"ד השיג על הרמב"ם שכ' דיוצא ידי חגיגה במעשר בהמה הא לדעת הרמב"ם דפסק כר"י דאין טופלין בהמה לבהמה וכו' וזה לא משכחת במעשר בהמה כלל ועי' כ"מ שכ' דכונת רמב"ם במעשר בהמה ג"כ בטופל וזה לא משכחת עי' לח"מ ומ"ח שניהם לדבר אחד נתכונו דהרמב"ם סובר מעשר בהמה עדיף ויוצא אף בלא טפילה.

ע"ש במ"ח שכ' דהרמב"ם הוכיח זה מדתני סיפא ושאר כל ימות הפסח אדם יוצא י"ח במעשר בהמה ופרש"י דקאי אשלמי שמחה. וזה דוחק לי' לרמב"ם דלא הוזכר כלל בברייתא מש"ש או דקאי אחגיגה ומוכח דיוצא בלילה ראשונה.

ואף דהש"ס מייתי מהך ברייתא סייעתא לחזקי' דטופלין בהמה לבהמה וכו' מ"מ זה רק לס"ד אבל למאי דאמר (בדף ח:) מאי אכילה ראשונה שיעור אכילה וכו' משמע דליכא סייעתא כלל וכ"כ רש"י (ח. ד"ה אכילת ראשונה השתא ס"ד וכו') משמע דהסייעתא קאי דוקא מהא דאכילה ראשונה וכו' א"כ למסקנא ע"כ לר"י הא דתני סיפא ושאר כל ימות וכו' ע"כ משום דמעשר בהמה עדיף וק"ל: וקצת יש ג"כ לתת סעד לזה מדקאמר י"ט ראשון מ"ט לא אמר רב אשי דילמא אתי לעשורי וכו' ובודאי דוחק לומר דלמסקנא גם הא דר"א נסתר וא"כ כיון דלמסקנא י"ל דסובר ברייתא כר"י דטופלין מעות וכו' א"כ מה פריך יו"ט ראשון מ"ט לא דילמא הכי קתני שאר כל ימות פסח וכו' דהיינו ש"ש ובודאי גם בראשון יוצא ידי שלמי שמחה רק אתי למעוטי מה דשייך בראשון היינו חגיגה אין יוצא במעשר בהמה דכמו כן פירש"י הא דאמרי ב"ש יום ראשון מן החולין מכאן ואילך מן המעשר היינו מכאן ואילך קאי אש"ש ובאמת יום ראשון ג"כ רק יום ראשון נקרא ע"ש חגיגה ע"ש א"כ כמו כן כאן.

ועי' רש"י שם ד"ה מ"ט לא וכו' פי' באמת דאף שלמי חגיגה הי' לו לצאת אחר אכילה ראשונה ע"ש. א"כ למסקנא דמסיק שיעור אכילה וכו' ובברייתא באמת י"ל רק מעות וכר"י דפסקינן כותי' א"כ מאי פריך רב אשי.

א"ו דגם סיפא קאי אחגיגה וכסברת מ"ח ולח"מ ופריך שפיר יום ראשון אמאי לא וק"ל: דברי הכ"מ תמוהין קצת מ"ש דמש"ה פסק כר"י דבריית' דמסייע לי' עדיפא דמייתי מקרא וכו' יראה מדבריו דברייתא אחריני מסייע לחזקי' רק הך עדיפא ות"ל למסקנא ליכא סיוע כלל מאידך ברייתא דפי' שיעור אכילה וכו' ומסיפא ג"כ אין ראי' כיון דהרמב"ם פסק כר"י ואפ"ה מהני מעשר בהמה וק"ל: ועי' מ"ח מה שהקשה עוד על מ"ש דמייתי מקרא ע"ש: מהך ברייתא דמייתי הש"ס כאן דב"ש אומרים יום ראשון מן המעשר ושאר מן החולין מוכח שפיר מה שהארכנו לעיל בפ"א די"ל שמחה ג"כ אין נוהגת רק יום אחד ותשלומין כל שבעה דא"כ מה נקטו ב"ש לחלק בין יום ראשון לשאר ימים כיון דעיקר החילוק בין ש"ש לחגיגה וק"ל: קנט) עוד נזכיר מלשון הרמב"ם כאן מוכח דלא כט"א שצידד לומר בכמה דוכתי בחידושיו דנהי דיוצא בש"ש עכ"פ ביו"ט אסור להקריב נו"נ אף לש"ש דמ"מ עיקר הבאתן לשם נו"נ אסור להקריבן ביו"ט.

ודלא כדעת תוס' (ז: ד"ה עולת וכו') ע"ש. והרי הרמב"ם כאן כ' דיוצא ידי חגיגה אבל לא ביו"ט משום שמא יעשר ביו"ט אבל בלא"ה הי' מותר, ואף די"ל דעכ"פ אי לאו משום גזירה עכ"פ נ"מ אם שחטן מעי"ט.

אך יראה דהרמב"ם פסק דחגיגה בעי זביחה בשעה הראוי' לחגיגה והאמת דהמ"ח לקמן ה"י כ' דלמסקנא לא בעינן זביחה בשעה הראוי' לחגיגה ע"ש. מ"מ אין זה מוכרח וק"ל:

.

ובאמת דהבעל ט"א יש לו סעד לדבריו מתוס' (ח. ד"ה משום סקרתא וכו') שכ' שם דנו"נ שאסור להקדישן ביו"ט אף אם יוצא בהן ידי ש"ש אפ"ה אסור להקדישן הואיל ועיקר הקדישן לשם נו"נ ע"ש.

א"כ י"ל כמו כן לענין זה. וע"כ צריך לחלק בין הנושאים וק"ל: ובגוף דברי התוס' (ז ד"ה עולות הנ"ל) שכ' שני תי' אהא שהקשו אמאי אין קריבין נו"נ ביו"ט הא יוצא בהן ידי ש"ש.

ותי' דאיירי שכבר קירב [שלמי] שמחה כדינו ע"ש: ועוד תי' דלא אמרינן דנפיק אלא היכא שהקריבם לשם שמחה אבל הביאום לשם נדרים לא נפיק רק משום הקדישם ע"ש. וצ"ע קצת בכונתם בתי' הב' אי סברי [דבעי'] תחלת הקדישם לשם שמחה ואף דא"כ האיך נפיק ידי נדרו צ"ל שמביא לשם שניהם.

או כונתם השחיטה צריך שתהי' לשם שמחה אך זה ודאי דוחק דמה שייך כן על מה [שתי'] דיהא מותר להקריב ביו"ט דודאי עדיין לא שחיט וצ"ל כפי' הראשון וק"ל: ומדברי רמב"ם משמע כתי' הראשון דלעולם יוצאין. והא דאין קריבין ביו"ט היינו אם כבר קרב ש"ש.

ומה דקשה משום הואיל דהרי הרמב"ם פסק כמ"ד הואיל הארכתי בחי' ולעיל פ"א ועכ"פ להרמב"ם לא שייך מה שכ' שם דש"ש באמת לא הותרו מגזה"כ רק הואיל והן רק צורך הדיוט. וא"כ בנו"נ אי אפשר ביו"ט.

ז"א דהרי כ' לעיל דע"כ סובר הרמב"ם דש"ש ג"כ מגזה"כ מדכ' פ"א ה"ח גם על ש"ש שאין אלו נו"נ אלא חובות ע"ש. וא"כ ע"כ לא משכחת שאין קריבין ביו"ט אלא סמוך למנחה באופן דלא שייך עוד אורחים א"כ כל כי האי הי' לו לבאר וק"ל.

ונהי ודאי דאסור מדרבנן מ"מ משמע דהרמב"ם פוסק דאסור מה"ת. וקצת הי' נ"ל דכה"ג לא שייך הואיל כיון דלא חזי למילתי' בלא הואיל דמה"ט כ' הרמ"א בא"ח סי' תקכ"ז סעי' כ' בהג"ה דמי שמתענה אסור לבשל לאחרים.

וכ' המג"א הטעם שם משום דלא חזי למילתא בלא הואיל וע"כ הא דאמרינן הואיל היינו במקום דלדידי' שרי אילו הי' צריך ג"כ לאכול אבל כאן דלא שרי לדידי' אף אם צריך לאכול רק משום מצו' חובת היום דש"ש בכה"ג לא אמרינן הואיל. וגלא נעלם ממני די"ל דשם בא"ח הוי ג"כ רק מדרבנן מ"מ יש מקום לומר כן.

ובסוגיא דסוכה (דף לו) באתרוג של ערלה הארכנו בזה, ועי' תשו' שער אפרים ועוד חזון למועד בזה אי"ה: עוד אחת ראיתי להזכיר דלכאורה יש מקום קצת לומר למ"ד מעשר שני ממון גבוה יהא אסור לאפות עיסה של מעשר שני ביו"ט או לשחוט בהמה הנקחת מכסף מעשר ודבר זה לכאורה תלוי במחלוקת תוס' בכמה דוכתי.

דלפמ"ש בביצה (כז: ד"ה ועל וכו') כ' כה"ג לא שייך משלחן גבו' וכו' הואיל ולא צריך לעשות שום דבר לגבו' ע"ש. ובשבת (כד: ד"ה לפי) כ' סברות בזה.

ועי' תוס' פסחים (ה.) גבי שריפת חמץ ע"ש.

ושם הארכנו הרבה. וקצת יש מקום לחלק בין אכילה להנאה ואין להאריך: קס) הלכה י כבר ביארנו בפסחים וכו' קצת יש לספק בהבנת הכ"מ והראב"ד.

דהנה לכאורה עיקר השגת הראב"ד שסובר דמלשון הרמב"ם משמע דאף אם התנה עלי' לצאת בה לשם חגיגת ט"ו אפ"ה לא יצא משום דבעינן זביחה בשעה הראוי' לחגיגה וכו' וע"ז השיג ולכאורה מאי תלי זה בבן תימא הא איהו איירי שעיכב ושחטה בט"ו כמבואר בפסחים (עא.) אך י"ל כונת הראב"דולבן תימא לא משכחת דיצא דאי שחטה בי"ד א"כ נפסל בלינה וע"כ בט"ו ג"כ לא יצא דהוי דבר שבחובה וכו' וע"ז כ' הכ"מ די"ל גם לרבנן לא יצא אם שחטה בי"ד והטעם משום דבעינן זביחה בשעה הראוי' וכו'.

אך לפ"ז דחוק דס"ס רבנן פליגי אבן תימא בשחטה בט"ו וע"כ דז"א דאי אקדשה לשם חגיגת י"ד באמת ודאי אף לרבנן לא מהני ואי לשם ט"ו א"כ לא מיקרי כלל חגיגת י"ד. רק עכ"פ אם שחטה בי"ד לשם ט"ו בזה מודו רבנן דלא מהני משום דבעינן זביחה וכו' וק"ל: אך עדיין צ"ע מאי ענין זה לבן תימא ורבנן הלא גם לראב"ד אם שחטה ואקדשה לשם ט"ו אף לבן תימא מהני.

וצ"ל לר"ת כיון שחייב להביא חגיגה בי"ד מסתמא מביא לשם י"ד משא"כ לרבנן שפיר מביא לשם ט"ו. אך א"כ לא הי' צריך הכ"מ לומר דרבנן לא פליגי עלי' בהא ת"ל יכול לומר שפיר דפליגי עכ"פ אאם שחטה בט"ו וק"ל: אך י"ל אי משמע דרבנן פליגי גם בהא לא הי' שייך לומר דפליגי אאם שחטה בט"ו דא"כ במאי נקרא חגיגת י"ד אטי משום דאקדשי' בי"ד וכי בעי חגיגת ט"ו דוקא להקדיש ביו"ט.

וע"כ לא משכחת לרבנן חגיגת י"ד אלא דאקדשי' לשם י"ד ואז ודאי לא יצא או באקדשי' לשם ט"ו רק דשחטה בי"ד. וא"כ הי' מוכח שפיר כראב"ד דלא בעי זביחה וכו' לזה כ' דרבנן מודו בהא וק"ל: ועי' מ"ח שכ' דהרמב"ם מודה באם התנה לצאת באמת יוצא רק איירי אם אקדשי' לי"ד ע"ש.

ומה דצריך לבאר] לדעת הראב"ד ולשיטת המ"ח אף להרמב"ם דלא בעינן זביחה בשעה וכו' א"כ תיקשי קו' תוס' דפסחים (ע: ד"ה שלמים וכו') דא"כ שמונה הוי. אך י"ל דלפמ"ש המ"ח דתליא בשני לשונות לל"ק דבעי זביחה בשעת שמחה בעי נמי זביחה] בשעה הראוי' לחגיגה וכו' רק לל"ב לא בעי א"כ י"ל הך ל"ב סבר דלא כאביי דאמר שבעה איתא ברוב שנים אלא הקרא נקט מה דאיתא בכל שנים משא"כ שמונה לא משכחת עכ"פ בחל יום ראשון בשבת ואז שמיני ג"כ בשבת.

ובחי' לפסחים הארכתי: ודע למעיין בלח"מ כאן יראה שהבין ג"כ הפי' בתוס' הנ"ל מ"ש שמונה הוי היינו דשחיט בעי"ט חשיב ג"כ לאחד. ועי' צל"ח שם שפי' באופן אחר ע"ש: גם צריך לדעת דלמאי דלא בעינן זביחה בשעת שמחה כמו כן הי' מקטיר אימורין אתמול ובחי' הארכתי קצת ועי' תוס' הנ"ל.

בחי' כ' לישב לשון רמב"ם לפיכך וכו' היינו דאי הי' חגיגת י"ד חובה הי' מקרי י"ד שעה הראוי' לחגיגה והי' יכול להקדיש ולשחוט בי"ד לשם ט"ו ע"ש. וראיתי שגם הצל"ח הרגיש בזה ע"ש: ודע דלדינא הסכים המ"ח לדעת תוס' דבעי [עכ"פ] זביחה בשעה

הראוי' לחגיגה ולא דמי לשמחה ע"ש וכבר הארכנו מה שיש להקשות אם נאמר דלא כתוס' א"כ מ"ש חגיגה משתי לחם.

עי' רש"י ביצה (כ: ד"ה דהא וכו') ע"ש. ובחי' לפסחים בסוגיא דהואיל הארכנו ג"כ בזה: ודע דלדעת הרמב"ם הדרא קו' האחרונים לדוכתי' מהא דביצה (יט:) דקאמר התם לת"ק עצה טובה להביא קרבנו תודה בסוכות דאחר זה בפסח לא יוכל להביא משום חמץ ובעצרת לא משום יו"ט.

ויעבור על ב"ת. ואמאי הא יכול להביא בעצרת ולצאת משום ש"ש.

ומ"ש בחי' דחיישינן שמא יקדשו עפ"י ראי' ויהי' עצרת בשבת. ז"א דס"ס ישחטו ש"ש מערב שבת ויכול אז להקריב תודה וגם מ"ש שם די"ל ש"ש לא הותרו כלל מגזה"כ רק דהוי צורך הדיוט וממילא אסורין בי"ט.

ז"א דהא הוכחנו לעיל דרמב"ם פוסק דמותר להקריבן ביו"ט לשם ש"ש. ואפשר לומר משום דתודה צריך להביא [עמה[לחם וזה מיקרי צורך גבו' ואסור לאפות הלחם בי"ט דהא אין שייך לשלמי שמחה ועי' בזה: [עי' (אות מ"ה) מה שהאריך בזה ע"ש.

ותמצא נחת בס"ד] קסא) הלכה יג וכו' קצת תימא מדוע לא ביאר הרמב"ם) דלילי יו"ט ראשון אין חייב בשמחה גם לא ביאר דשמיני של חג מחויב בשמחה ועי' פסחים (דף עא) הנ"ל שנחלקו רש"י ותוס' אי שמיני ביום מחויב בשמחה או דוקא בלילה ע"ש: קסב) הלכה יד הרי עלי תודה שאצא וכו' הראב"ד השיג דוקא אם אמר ואצא אבל שאצא דהוי תנאי יכול להתנות.

ולכאורה הא הוי מעשה קודם לתנאי. אכן עי' רמב"ן במלחמות בביצה שם שכ' בשם הראב"ד דכה"ג לא בעי תנאי קודם למעשה ע"ש היטב דיראה כונתו הואיל והוי דיבור בעלמא.

אכן הרמב"ם סובר דאף תנאי לא מהני. ועי' מ"ח כ' הטעם דמיד כשאמר הרי עלי תודה הוי אמירתו לגבו' וכו' וכי הדר אמר ע"מ לאו מילתא היא.

כמו במס' קידושין האומר לעבד ע"מ שאין לרבך רשות דלא מהני מה"ט ושם יראה הטעם דהוי כמו תנאי ומעשה בדבר אחד: ועי' רמב"ם פ"ו מה"ג שלא הביא כלל זה ע"ש. ואפשר דכה"ג גרע: עוד כ' המ"ח דאם אמר ע"מ שאצא וכו' הרי עלי תודה יכול להתנות וכ"כ תוס' ע"ש.

ולכאורה יראה דבעבד שם אף כה"ג לא מהני וצ"ע בכ"ז דתוס' שכ' כן י"ל דסברי הטעם משום מעשה קודם לתנאי. ומ"ש דאמירתו לגבו' וכו' י"ל דסברי כדעת הסוברים דמעשה קודם לתנאי הוי דוקא אם כבר עשה המעשה לזה כ' דכה"ג הוי כמו מעשה וק"ל.

גם צריך להבין הא הוי מתנה עמ"ש בתורה. וצ"ל דכה"ג כיון דתלי בדבר אחר לא הוי מתנה עמ"ש בתורה דהוי כמו האומר ה"ז גיטך ע"מ שתאכלי בשר חזיר דלא הוי מתנה עמ"ש בתורה וק"ל.

ובכ"ז צריך ביאור רחב: ודע דמ"ש תוס' דאם אמר ע"מ וכו' יכול להתנות וכו' היינו ודאי דלא נתחייב בתודה דודאי אין יכולין לומר דנתחייב בתודה ובאמת יוצא כמו גבי

בשר חזיר הנ"ל דאמרינן לא ליכול ולא תתגרש ע"ש. ועי' גם בא"ח סי' תמ"ח בחק יעקב שם.

ובי"ד סי' שה גבי פדיון הבן אם אמר ותחזירנו לי גרע טפי מתנאי. ועוד חזון למועד בזה אי"ה: קסג) פרק ג הלכה ב כל הפטור וכו' בסוגיא שם דף ג' כ' כי יש מקום לספק קצת אי לענין הקהל אף קטן שלא הגיע לחינוך חייב כיון דהטעם משום ליתן שכר טוב למביאהן וק"ל: קסד) שם אבל הטמא פטור מפני שאין ראוי לביאה עי' לח"מ שהקשה דהרי ערל ג"כ אין ראוי לביאה כמו לענין ראי' לעיל פ"א.

וקצת הי' מקום לומר דלכאורה גם בר"פ קשה ניתי עשה דשלש פעמים ונדחי ל"ת. ואי משום דאין עשה דוחה ל"ת שבמקדש מ"מ כבר כ' לעיל דאין זה מוכרח כ"כ ואף דודאי אין עשה דוחה ל"ת שיש בו כרת מ"מ לאו בכל טמאים יש כרת.

עי' רמב"ם פ"ג מהל' ביאת מקדש, אכן כבר ביאר הרמב"ם שם דשילוח טמאים הוי בעשה ג"כ. וא"כ אין עשה דוחה עשה.

וא"כ ערל אפשר דלא הוי רק כמו ל"ת לפמ"ש לעיל דהוי מדרבנן וחכמים העמידו דבריהם כמו דאורייתא מ"מ י"ל דלא הוי רק ל"ת וא"כ תיתי עשה ותדחי. אך י"ל ראי' הוי עשה שאינו שו' בכל דליתא בנשים משא"כ הקהל דאיתא בנשים.

ומשום דליתא בטמא לא מיקרי אין שו' בכל וק"ל. לכך דחי עשה שפיר וק"ל: גם י"ל דכיון דערל עיקר הטעם משום דמאיס י"ל דוקא מאיס שיהא הוא מביא קרבן.

ומה"ט גם אין משלח כיון דליתא בביאה עם קרבן אבל ביאה לחודי' בלא קרבן במקום מצו' י"ל לא שייך מאיס. אבל ר"פ לא שייך בלא קרבן דאז לא קיים העשה כלל.

כמ"ש רבינו לעיל פ"א ע"ס וק"ל: ועפ"י הנ"ל י"ל ג"כ מה שלא הביא הרמב"ם בטומטום אף שביציו מבחוץ. עי' לעיל פ"א.

די"ל כקו' תוס' ת"ל דהוי ערל. רק ברייתא י"ל סבר דעשה שאינו שו' בכל ג"כ דוחה ל"ת.

דכבר כ' בחי' לפסחים פ' תמוה נשחט די"ל דהוי פלוגתא דתנאי ע"ש אבל אנן פסקינן דלאדחי לכך לא הביאו הרמב"ם וק"ל. ועי' קרית ספר שכתב ערל שאסור בביאה הוי רק דרבנן ע"ש: קסה) הלכה ז' יום הקהל שחל להיות בשבת וכו'.

עי' לח"מ שתמה על תי' הכ"מ שכ' דהירושלמי תי' על י"ט. דהרי קאי אמתני' דמגילה ע"ש.

וכן הקשה המ"ח ע"ש. ולכאורה הי' נ"ל דמתני' דמגילה דתני מאחרין ולא מקדימין אפשר קאי אי"ט לפי פי' רש"י שפי' בסוטה דבאמת משום הך טעמא גופי' דבימה אין עושין ביו"ט א"כ קאי אי"ט גופי'.

וקצת משמע כן לשון הש"ס שם דאמר דאכתי לא מטא זמן חיובא והיינו עי"ט וק"ל: וקצת קשה לי על תי' הכ"מ שכ' דבשבת לא שייך הטעם משום בימה דלא הי' לנו להשהות שני ימים] אלא הי' עושין מערב י"ט ע"ש. א"כ קשה אם חל מוצאי יו"ט בשבת

א"כ אכתי הי' לנו לעשות מעי"ט שלא להשהות ולקרות בי"ט כיון דמשום תחינות ותקיעות לא הי' מבטלין בי"ט מלהקהל רק משום בימה וכיון דשרי לעשות בימה מעי"ט כדי שלא להשהות א"כ תו הי' לנו לקרוא בי"ט וק"ל: ועי' מ"ח שהביא דעת תוס' סוטה שם דאף בחול המועד אין עושין כל הבנין של בימה רק עושין אותו פרקים מעי"ט ומביאין אותו חה"מ לעזרה ע"ש.

והוא חולק ע"ז אלא עושין כל הבימה בחוה"מ ע"ש: ודע דבפי' המשנה לרמב"ם בסוכה שם יש ט"ס דכ' שם אם חל בשבת עושין בשמיני וצ"ל בשני וק"ל: תם ונשלם הלכות חגיגה